

294.307

๗4194

๗.3

เหตุผลของการตัดสินใจวชขึ้นและความต้องการการศึกษาของแม่ชีไทย

ปริญญาโท

ของ

ประเสริฐ ทองเกตุ

26 พ.ย. 2534

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการบริหารการศึกษา

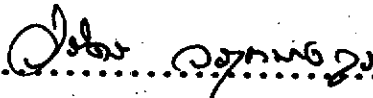
เมษายน 2534

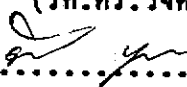
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

174668

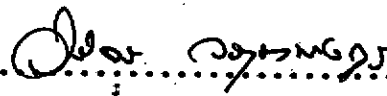
คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบ ได้พิจารณาปริญญานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควร
รับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการบริหารการศึกษา
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

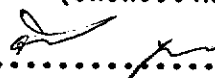
คณะกรรมการควบคุม

..... ประธาน
(รศ.ดร.วิจิตร วรตบวงษ์)

..... กรรมการ
(ผศ.จิราภรณ์ บุญส่ง)

คณะกรรมการสอบ

..... ประธาน
(รศ.ดร.วิจิตร วรตบวงษ์)

..... กรรมการ
(ผศ.จิราภรณ์ บุญส่ง)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(ผศ.สุกัญญา ศิยะสุวรรณ)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประธานมิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศ.ดร.สมพร บัวทอง)

วันที่ ๖ เดือน พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๔

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยความเรียบร้อย โดยได้รับความกรุณาช่วยเหลือจาก รองศาสตราจารย์ ดร.วิจิตร วรุตบางกูร ผู้ช่วยศาสตราจารย์จิราภรณ์ บุญส่ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุกัญญา คิยะสุวรรณ ที่ได้กรุณาแนะนำ ตรวจสอบแก้ไขข้อเสนอนี้ที่เป็นประโยชน์ ตลอดจนสละเวลา พิเศษให้ผู้วิจัยจนสามารถดำเนินการได้สำเร็จด้วยดี ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณท่านศึกษาธิการจังหวัดชลบุรี (ว่าที่ ร.ต.บุญชู นิมมวรรณัง) ผู้ช่วยศึกษาธิการจังหวัดชลบุรี (นายอรรถ ปานะเจริญ) ผู้ช่วยศึกษาธิการจังหวัดเพชรบูรณ์ (นายนิวัฒน์ น้อยมณี) ศึกษาธิการอำเภอนันทนิกม (นายสุวรรณ บุญธิตานนท์) นักวิชาการศึกษา ประจำเขตการศึกษา 12 (น.ส.วิไลรัตน์ พงกษาภิรมย์) หัวหน้าสำนักเรียนพระปริยัติธรรมวัดเขา พุทธโคคม อ.ศรีราชา จ.ชลบุรี (พระมหาประโยชน์ ญาณโสภโณ ปธ.6) หัวหน้าแม่ชีจังหวัดชลบุรี (แม่ชีวลี วัชรธรรมนิมิต ปธ.6, พระอภิธรรมบัณฑิต) หัวหน้าแม่ชีวัดเขาพุทธโคคม อ.ศรีราชา (แม่ชีกฤษณา ญาณาสุข ปธ.6, พระอภิธรรมบัณฑิต) ที่ท่านกรุณาให้ความช่วยเหลือในการตรวจ แบบสอบถามพร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะ เพื่อการปรับปรุงแบบสอบถามให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ด้วยความ เสียสละ

ขอกราบขอบพระคุณท่านเจ้าอาวาส และหัวหน้าแม่ชีทุกวัด/สำนัก ที่กรุณาอนุญาต และ อำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อการวิจัยด้วยดี ขอกราบขอบพระคุณแม่ชีทุกท่านที่ได้ กรุณาตอบแบบสอบถามให้ข้อมูลด้วยความเต็มใจ

ขอขอบคุณ คุณเสริมบุญญา เทียมวัน คุณธวัช ทองแสน คุณอังคณา โกสีย์สวัสดิ์ คุณคาราพร กองจา คุณวัชรินทร์ บุชนาคา คุณลจิตร แฝ้วสกุล คุณศุภชัย คงมนต์ คุณธีระวัฒน์ วรรณบุษ คุณศิริพร ฤนอมรอด และบุคคลอื่น ๆ อีกหลายท่านที่ไม่สามารถกล่าวนามได้ทั้งหมดที่ได้ มีส่วนช่วยเหลือและเป็นกำลังใจแก่ผู้วิจัยเป็นอย่างดี และขอบคุณ คุณสุวรรณ ทองเกต และเด็กชาย เลอสรณ์ ทองเกต ซึ่งให้ทั้งกำลังใจ กำลังใจ แก่ผู้วิจัยจนสามารถทำงานวิจัยนี้สำเร็จด้วยดี

คุณค่า และประโยชน์ ที่พึงมีจากปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบเพื่อบูชาพระพุทธคุณ พระธรรมคุณ พระสังฆคุณ และบิดา-มารดา ตลอดจนบูรพจารย์ทุกท่าน ซึ่งมีพระคุณต่อผู้วิจัย

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ	1
	ภูมิหลัง	1
	ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	6
	ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	6
	ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	7
	นิยามศัพท์เฉพาะ	9
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	14
	ความหมายและความเป็นมาของแม่ชีในพุทธศาสนาและแม่ชีไทย	14
	ความหมาย	14
	ความเป็นมาของแม่ชีในพุทธศาสนา	15
	ความเป็นมาของแม่ชีไทย	16
	ปัญหาเกี่ยวกับฐานะ (สถานภาพ) ทางสังคมของแม่ชีไทยในสังคมปัจจุบัน	20
	แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการตัดสินใจ	22
	แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ	28
	ความต้องการทั่วไป	28
	ความต้องการทางการศึกษา	31
	การประเมินความต้องการทางการศึกษา	33

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาต้นควา	36
งานวิจัยเกี่ยวกับการตัดสินใจ	37
งานวิจัยเกี่ยวกับความต้องการการศึกษาของบุคคล	38
สมมุติฐานการวิจัย	41
3 วิธีดำเนินการวิจัย	42
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	42
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	47
ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ	48
การเก็บรวบรวมข้อมูล	51
การจัดกระทำข้อมูล	51
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	51
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	53
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	53
การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	53
ส่วนที่ 1 ศึกษาลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นแม่ชีไทย	53
ส่วนที่ 2 ศึกษาเหตุผลของการตัดสินใจบวชชีของแม่ชีไทย	63
ส่วนที่ 3 ศึกษาและเปรียบเทียบความต้องการการศึกษาของแม่ชีไทย	65
ศึกษาความต้องการการศึกษาของแม่ชีไทย	65
เปรียบเทียบความต้องการการศึกษาของแม่ชีไทย	83
ศึกษาเป้าหมายชีวิตในอนาคตของแม่ชีไทย	112

5. สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	113
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	113
ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง	113
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	114
การเก็บรวบรวมข้อมูล	115
การวิเคราะห์ข้อมูล	115
สมมุติฐานในการศึกษาค้นคว้า	115
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	116
สรุปผลการวิจัย	126
การอภิปรายผล	129
ข้อเสนอแนะ	136
ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย	144
บรรณานุกรม	145
ภาคผนวก	151
ภาคผนวก ก.	152
ภาคผนวก ข.	163
ประวัติย่อของผู้วิจัย	178

บัญชีตาราง

ตาราง

หน้า

1	จำนวนประชากร และกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย	44
2	บัญชีรายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ หรือผู้เชี่ยวชาญ	49
3	คำร้อยละของจำนวนแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืน	52
4	คำร้อยละของจำนวนแม่ชีไทย จำแนกตามอายุตัวก่อนวันบวชชี	54
5	คำร้อยละของจำนวนแม่ชีไทย จำแนกตามวุฒิทางการศึกษา	55
6	คำร้อยละของจำนวนแม่ชีไทย จำแนกตามภูมิลำเนาเดิมก่อนบวชชี	56
7	คำร้อยละของจำนวนแม่ชีไทย จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่ได้รับก่อนบวชชี	57
8	คำร้อยละของจำนวนแม่ชีไทย จำแนกตามอาชีพก่อนวันบวชชี	58
9	คำร้อยละของจำนวนแม่ชีไทย จำแนกตามสถานภาพการสมรสก่อนวันบวชชี ...	59
10	คำร้อยละของจำนวนแม่ชีไทย จำแนกตามจำนวนปีที่บวชชี	60
11	คำร้อยละของจำนวนแม่ชีไทย จำแนกตามวุฒิการศึกษาของบิดา-มารดาก่อน วันบวชชี	61
12	คำร้อยละของจำนวนแม่ชีไทย จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของบิดา-มารดา ก่อนวันบวชชี	62
13	คำร้อยละของจำนวนแม่ชีไทย จำแนกตามกลุ่มของเหตุผลของการตัดสินใจบวชชี	63
14	คำร้อยละของจำนวนแม่ชีไทย จำแนกตามความต้องการการศึกษาตามหลักสูตร วิชาทางธรรม	65
15	คำร้อยละของจำนวนแม่ชีไทย จำแนกตามความต้องการการศึกษาตามหลักสูตร วิชาสามัญทางโลก	71

16	คำร้อยละของจำนวนแม่ชีไทย จำแนกตามความต้องการการศึกษาตามหลักสูตร วิชาชีพทางโลก	77
17	ผลการเปรียบเทียบจำนวนแม่ชีไทย จำแนกตามอายุตัวก่อนวันบวชชีและ ความต้องการการศึกษาตามหลักสูตรวิชาทางธรรม	83
18	ผลการเปรียบเทียบจำนวนแม่ชีไทย จำแนกตามวุฒิทางการศึกษาก่อนวันบวชชีและ ความต้องการการศึกษาตามหลักสูตรวิชาทางธรรม	85
19	ผลการเปรียบเทียบจำนวนแม่ชีไทย จำแนกตามภูมิลำเนาเดิมก่อนวันบวชชีและ ความต้องการการศึกษาตามหลักสูตรวิชาทางธรรม	86
20	ผลการเปรียบเทียบจำนวนแม่ชีไทย จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือนก่อนวันบวชชี และความต้องการการศึกษาตามหลักสูตรวิชาทางธรรม	87
21	ผลการเปรียบเทียบจำนวนแม่ชีไทย จำแนกตามอาชีพก่อนวันบวชชีและความ ต้องการการศึกษาตามหลักสูตรวิชาทางธรรม	88
22	ผลการเปรียบเทียบจำนวนแม่ชีไทย จำแนกตามสถานภาพการสมรสก่อนวันบวชชี และความต้องการการศึกษาตามหลักสูตรวิชาทางธรรม	89
23	ผลการเปรียบเทียบจำนวนแม่ชีไทย จำแนกตามจำนวนปีที่บวชชีมาแล้วและ ความต้องการการศึกษาตามหลักสูตรวิชาทางธรรม	90
24	ผลการเปรียบเทียบจำนวนแม่ชีไทย จำแนกตามวุฒิทางการศึกษาของบิดา-มารดา ก่อนวันบวชชี และความต้องการการศึกษาตามหลักสูตรวิชาทางธรรม ...	91
25	ผลการเปรียบเทียบจำนวนแม่ชีไทย จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของบิดา- มารดาก่อนวันบวชชี และความต้องการการศึกษาตามหลักสูตรวิชาทางธรรม	92

26	ผลการเปรียบเทียบจำนวนแม่ชีไทย จำแนกตามอายุตัวก่อนวันบวชชีและความ ต้องการการศึกษาตามหลักสูตรวิชาสามัญทางโลก	93
27	ผลการเปรียบเทียบจำนวนแม่ชีไทย จำแนกตามวุฒิทางการศึกษาก่อนวันบวชชี และความต้องการการศึกษาตามหลักสูตรวิชาสามัญทางโลก	95
28	ผลการเปรียบเทียบจำนวนแม่ชีไทย จำแนกตามภูมิลำเนาเดิมก่อนวันบวชชีและ ความต้องการการศึกษาตามหลักสูตรวิชาสามัญทางโลก	96
29	ผลการเปรียบเทียบจำนวนแม่ชีไทย จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือนก่อนวันบวชชี และความต้องการการศึกษาตามหลักสูตรวิชาสามัญทางโลก	97
30	ผลการเปรียบเทียบจำนวนแม่ชีไทย จำแนกตามอาชีพก่อนวันบวชชีและความ ต้องการการศึกษาตามหลักสูตรวิชาสามัญทางโลก	98
31	ผลการเปรียบเทียบจำนวนแม่ชีไทย จำแนกตามสถานภาพการสมรสก่อนวันบวชชี และความต้องการการศึกษาตามหลักสูตรวิชาสามัญทางโลก	99
32	ผลการเปรียบเทียบจำนวนแม่ชีไทย จำแนกตามจำนวนปีที่บวชชีมาแล้วและ ความต้องการการศึกษาตามหลักสูตรวิชาสามัญทางโลก	100
33	ผลการเปรียบเทียบจำนวนแม่ชีไทย จำแนกตามวุฒิทางการศึกษาของบิดา-มารดา ก่อนวันบวชชี และความต้องการการศึกษาตามหลักสูตรวิชาสามัญทางโลก ..	101
34	ผลการเปรียบเทียบจำนวนแม่ชีไทย จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของบิดา- มารดาก่อนวันบวชชี และความต้องการการศึกษาตามหลักสูตรวิชาสามัญทางโลก	102
35	ผลการเปรียบเทียบจำนวนแม่ชีไทย จำแนกตามอายุตัวก่อนวันบวชชีและความ ต้องการการศึกษาตามหลักสูตรวิชาอาชีพทางโลก	103
36	ผลการเปรียบเทียบจำนวนแม่ชีไทย จำแนกตามวุฒิทางการศึกษาก่อนวันบวชชีและ ความต้องการการศึกษาตามหลักสูตรวิชาอาชีพทางโลก	104

37	ผลการเปรียบเทียบจำนวนแม่ชีไทย จำแนกตามภูมิฐานะเดิมก่อนวันบวชชีและ ความต้องการการศึกษาตามหลักสูตรวิชาอาชีพทางโลก	105
38	ผลการเปรียบเทียบจำนวนแม่ชีไทย จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือนก่อนวันบวชชี และความต้องการการศึกษาตามหลักสูตรวิชาอาชีพทางโลก	106
39	ผลการเปรียบเทียบจำนวนแม่ชีไทย จำแนกตามอาชีพก่อนวันบวชชีและความ ต้องการการศึกษาตามหลักสูตรวิชาอาชีพทางโลก	107
40	ผลการเปรียบเทียบจำนวนแม่ชีไทย จำแนกตามสถานภาพการสมรสก่อนวันบวชชี และความต้องการการศึกษาตามหลักสูตรวิชาอาชีพทางโลก	108
41	ผลการเปรียบเทียบจำนวนแม่ชีไทย จำแนกตามจำนวนปีที่บวชมาแล้วและความ ต้องการการศึกษาตามหลักสูตรวิชาอาชีพทางโลก	109
42	ผลการเปรียบเทียบจำนวนแม่ชีไทย จำแนกตามวุฒิทางการศึกษาของบิดา-มารดา ก่อนวันบวชชีและความต้องการการศึกษาตามหลักสูตรวิชาอาชีพทางโลก ..	110
43	ผลการเปรียบเทียบจำนวนแม่ชีไทย จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของบิดา- มารดา ก่อนวันบวชชีและความต้องการการศึกษาตามหลักสูตรวิชาอาชีพทางโลก	111
44	ค่าร้อยละของจำนวนแม่ชีไทย จำแนกตามการกำหนดเป้าหมายของชีวิตใน อนาคต	112

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ

หน้า

1	แผนภาพแสดงความหมายของความต้องการการศึกษา	31
---	--	----

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

แม่ชีไทยในสถาบันพุทธศาสนา เป็นกลุ่มสตรีกลุ่มหนึ่งซึ่งกระจุกกระจายกันอยู่ตามวัดหรือสำนักชีต่าง ๆ ทั่วประเทศ ประมาณว่า 20,000 รูป (สภาสตรีแห่งชาติในพระบรมราชินูปถัมภ์. 2530 : 209) จึงจัดว่าเป็นกลุ่มบุคคลที่มีปริมาณมาก ควรแก่การพิจารณาจัดหารูปแบบหรือวิธีการที่จะส่งเสริมสนับสนุนให้แม่ชีได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตในลักษณะที่เหมาะสมแก่สถานะและเอกลักษณ์ของแต่ละบุคคล ถ้าจะเปรียบเทียบปริมาณของแม่ชียังกล่าวกับภิกษุ สามเณร ในฝ่ายธรรมยุติกนิกายของประเทศไทยแล้วจะพบว่าบุคคลทั้งสองกลุ่มนี้มีปริมาณที่ใกล้เคียงกัน กล่าวคือ ปัจจุบัน ภิกษุสามเณร ในฝ่ายธรรมยุติกนิกายมีจำนวนทั้งสิ้นประมาณ 32,000 รูปเท่านั้น (มติชน. 2532 : 1, 21) แต่ภิกษุ สามเณรเป็นฝ่ายที่ได้รับการดูแลช่วยเหลือ ส่งเสริม และสนับสนุนกันอย่างจริงจังและเป็นระบบทั่วถึงทั้งประเทศ โดยเฉพาะทางด้านการศึกษาได้มีการจัดบริการจนถึงขั้นมหาวิทยาลัยคือ มหามกุฏราชวิทยาลัย ซึ่งได้เปิดดำเนินการมาตั้งแต่วันที่ 30 ธันวาคม พ.ศ. 2488 (บรรพต วีระชัย. 2519 : 285 - 287) ส่วนแม่ชีนั้น ทั้ง ๆ ที่สภาพความเป็นจริงในปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า แม่ชีเป็นกลุ่มบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับความจริงรุ่งเรืองของพุทธศาสนาในสังคมไทยอยู่ไม่น้อย แต่ปรากฏว่า องค์การหรือหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องหรือรับผิดชอบงานด้านการศาสนา ทั้งในภาครัฐบาลและเอกชน ต่างก็ไม่ได้เอาใจใส่ดูแล ช่วยเหลือ สนับสนุน และส่งเสริมกันอย่างจริงจังและเป็นระบบเท่าที่ควร ไม่ว่าจะเป็นเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่ การให้การยอมรับยกย่องในสถานภาพตลอดถึงการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อช่วยพัฒนาและยกระดับสถานภาพทางสังคมตลอดถึงการพัฒนาคุณภาพชีวิตของแม่ชี จึงทำให้สภาพความเป็นอยู่ของแม่ชีไทยต้องตกอยู่

ในสภาพที่เรียกว่าปล่อยให้เป็นไปตามบุญตามกรรม หรืออาจกล่าวได้ว่า แม่ชีไทยเป็นกลุ่มบุคคลที่ถูกสังคม

สาเหตุสำคัญที่มีอิทธิพลกดดันให้แม่ชีไทยต้องตกอยู่ในสภาพดังกล่าว คือ ค่านิยมของสังคม
ที่มีต่อสถานภาพของแม่ชีไทยในลักษณะที่ไม่พึงประสงค์และความไม่พร้อมสมบูรณ์ในองค์ประกอบพื้นฐาน
ของตัวแม่ชีไทยเอง เช่น ระดับความรู้ ความสามารถ และฐานะเศรษฐกิจของครอบครัวอยู่ใน
 ระดับต่ำ เหตุปัจจัยในประการหลังนี้จะเป็นตัวบ่งชี้ถึงความสามารถของแม่ชีไทยที่จะแสดงออกซึ่ง
 ศักยภาพที่มีคุณค่า และเหมาะสมกับบทบาทอันพึงมีต่อพุทธศาสนาและสังคม ถ้าหากว่าสามารถกำหนด
 รูปแบบวิธีการขึ้นมาเพื่อใช้สำหรับเปลี่ยนหรือพัฒนาเหตุปัจจัยพื้นฐานดังกล่าวนี้ ให้เปลี่ยนแปลงไปใน
 ระดับที่สูงขึ้นก็จะเป็นการช่วยยกระดับสถานภาพทางสังคมของแม่ชีไทยให้สูงขึ้นด้วย

พุทธศาสนามีส่วนสำคัญต่อการช่วยยกระดับฐานะของสตรีมาช้านาน ซึ่งจะพิจารณาได้จาก
 สังคมอินเดียในสมัยพุทธกาล พระพุทธองค์ทรงยอมรับอย่างเปิดเผยว่า ผู้หญิงมีความสามารถทัดเทียม
 กับผู้ชายในการที่จะบรรลุอรหัตผลโดยการปฏิบัติธรรมะ (ฉัตรสุมาลย์ กบิลสิงห์. 2526 : 17 -
 19) พระองค์จึงทรงอนุญาตให้สตรีปฏิบัติตามพุทธบัญญัติต่าง ๆ และบวชเป็นภิกษุณีได้ เช่นเดียวกับการ
 บวชเป็นภิกษุสงฆ์ของบุรุษ (เสมอ บุญมา. 2524 : 36 - 38) นับว่าเป็นการยอมรับความ
 สามารถของสตรีอย่างไม่เคຍปรากฏมาก่อนในสังคมยุคนั้น ต่อมาภิกษุณีในพุทธศาสนาได้สูญสิ้นไป
 โดยมีผู้ตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับสาเหตุที่ทำให้ภิกษุณีสูญสิ้นไปว่า เป็นเพราะพุทธบัญญัติที่เพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ
 และเข้มงวดกวัดกันมากเป็นสาเหตุสำคัญ (ปิ่น มุกขนัด. 2513 : 275 - 282; เสมอ บุญมา.
 2524 : 55 - 56) ในขณะที่มีภิกษุสงฆ์มีวินัยเพียง 227 ข้อ แต่ภิกษุณีท้ายสุดแล้วมีวินัยควบคุมความ
 ประพฤติถึง 311 ข้อ จึงยากแก่การที่ภิกษุณีในรุ่นต่อ ๆ มาจะปฏิบัติได้อย่างเคร่งครัด อย่างไรก็ตาม
 ในโอกาสต่อมาสตรีก็ยังปรารถนาที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมอย่างใกล้ชิดกับพระพุทธศาสนาดังเดิม จึงได้มี
 การปฏิบัติธรรมในรูปของ "แม่ชี" ถือศีล 8 หรือศีล 10 มีการนุ่งห่มแตกต่างไปจากฆราวาสตาม
 แบบอย่างของสำนักที่สังกัด จากการศึกษาประวัติความเป็นมาของพุทธศาสนาได้มีการกล่าวไว้ว่า
 อุบาสิกที่ถือศีล 8 นั้นมาตั้งแต่สมัยพุทธกาลแล้ว แต่จะมีส่วนที่แตกต่างไปจากปัจจุบันเพียงเฉพาะ

ในเรื่องระเบียบการบ่งห้าม การโกนผม โกนคิ้ว เท่านั้น (พระครูนิเทศธรรมาราม. 2524 : 34 - 35) แม้ซีไม่ได้มีสถานภาพเป็นนักบวชตามหลักพุทธศาสนา เพราะว่าตามหลักของศาสนาพุทธนั้น พระพุทธองค์ทรงจัดแบ่งพุทธบริษัท ออกเป็น 4 จำพวก รวมเรียกว่า พุทธบริษัท 4 ได้แก่ ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก และอุบาสิกา ดังนั้นถ้าจะจัดให้แม่ซีเข้าอยู่ในพุทธบริษัทใดพุทธบริษัทหนึ่งก็ยังคงอยู่ในระดับอุบาสิกาเท่านั้น (ฉัตรสุมาลย์ กบิลสิงห์. 2526 : 27 - 28) แต่สำหรับสังคมไทยแล้ว แม่ซีมีสถานภาพที่กำกวมระหว่างการเป็นนักบวชและการเป็นพรവാาส โดยพิจารณาจากพจนานุกรมไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2525 (2530 : 272) ได้ให้ความหมายของคำว่า "ชี" ไว้ว่า "ชี" หมายถึง หญิงที่บวชสามเณร โกนคิ้ว โกนผม ถือศีล จากความหมายดังกล่าวนี้เองที่ทำให้สรุปได้ว่า แม่ซี หมายถึง นักบวชหญิง อย่างไรก็ตามมององค์การหรือหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องและ/หรือรับผิดชอบในงานด้านการศาสนาของประเทศไทยยังถือว่า แม่ซีไทย เป็นเพียงอุบาสิกาที่เคร่งในศีลธรรมเท่านั้น จึงมิได้มีการจัดระบบระเบียบขึ้นมาเพื่อการควบคุมหรือส่งเสริมสนับสนุน ดังเช่นภิกษุสงฆ์ แต่ประการใด

แม้ว่าแม่ซีไทยจะไม่ได้รับการยอมรับหรือการสนับสนุนช่วยเหลือในเรื่องความเป็นอยู่และความก้าวหน้าในชีวิตจากสถาบันอื่น ๆ ของสังคมเท่าที่ควร แต่ก็ยังมีสตรีไทยจำนวนหนึ่งได้แสดงความจำนงขอบวชเป็นแม่ซีไทยตลอดมา จากการวิจัยของ สุขใจ พุทธิวิเศษ (2527 : 50 - 54) พบว่า สาเหตุที่สตรีเข้ามาบวชเป็นชี จำแนกออกเป็นประเด็นใหญ่ ๆ ได้ 5 ประการคือ

1. เหตุผลส่วนตัวทางด้านความเชื่อในเรื่องของอำนาจเหนือธรรมชาติ
2. ต้องการหาความสงบไม่ยุ่งเกี่ยวกับโลกภายนอก โดยเฉพาะบุคคลที่อยู่ในวัยสูงอายุด้วยการหันเข้าพึ่งศาสนา คือ บวชชี
3. ต้องการช่วยเหลือศาสนาและสังคมให้ใกล้ชิด และเพิ่มความสามารถยิ่งขึ้น
4. ศรัทธาอยากได้กุศลจึงสละสุขส่วนตัวในทางโลกมุ่งเข้าหาทางธรรม
5. ต้องการพึ่งทางกายและทางใจอันเนื่องมาจากความยากจน ซากที่พึ่งหรือความไม่สมหวังในชีวิต

นอกจากนี้ นักสังคมวิทยาได้ศึกษาค้นคว้าวิจัย โดยมีสมมุติฐานว่า "พฤติกรรมของมนุษย์ อาจจะผันแปรไปตามสถานการณ์แวดล้อมทางสังคม และปัจจัยด้านสรีรวิทยา - ชีววิทยา หรือปัจจัยด้านจิตวิทยา" ซึ่งปัจจัยต่าง ๆ ดังกล่าวนี้อาจมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของมนุษย์ ในสถานการณ์ใด สถานการณ์หนึ่งโดยพร้อมกัน ในอัตราส่วนมากบ้างน้อยบ้างตามแต่สภาพพื้นฐานของแต่ละบุคคล (วีรพล พรหมกบุตร. 2531 : 2 - 3, อ้างอิงมาจาก Sugarman. 1968 : 1) ซึ่งในปัจจุบันยอมรับกันอย่างกว้างขวางว่า "แบบของการดำเนินชีวิต (Style of life) ของบุคคลแต่ละบุคคล หรือ แต่ละกลุ่มย่อมมีความแตกต่างกันไปตามเหตุปัจจัยทางชีวสังคมที่แต่ละคนได้รับมาจากชาติกำเนิด (ลักษณะทางชีวภาพ) และลักษณะทางสังคมสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ ได้แก่ ถิ่นที่อยู่อาศัย (ภูมิสำเนา) สถานศึกษา หรือ องค์การที่สังกัด ระดับการศึกษา การประกอบอาชีพ การสมรส รายได้ และสถานภาพทางครอบครัวของบิดา มารดา เป็นต้น" (อานนท์ อาภาภิรม. 2518 : 40)

ดังนั้น การที่สตรีตัดสินใจบวชชี และมีความต้องการที่จะรับบริการการศึกษา จึงน่าจะมีส่วนสาเหตุพื้นฐานมาจากปัจจัยด้านชีวสังคมด้านใดด้านหนึ่ง หรือหลายด้าน เข้ามามีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ หรือ กระตุ้นให้แสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ออกมา เมื่อสตรีมีเหตุปัจจัยในการบวชแตกต่างกันจึงทำให้การประพฤติปฏิบัติตนตลอดถึงการแสดงบทบาทต่อพุทธศาสนา และสังคมของแม่ชีไทยแตกต่างกันไปด้วย ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาหลักสูตร การปฏิบัติตนตามหลักสูตร การทำหน้าที่เผยแพร่ธรรมะแก่ประชาชน ตลอดจนการปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์ โดยการเผยแพร่ความรู้ทางด้านคหกรรมศาสตร์และการอาชีพ พื้นฐานแก่สตรี อันจะก่อให้เกิดความสงบสุขและการพัฒนาขึ้นในสังคม การที่จะให้แม่ชีไทยประพฤติปฏิบัติตนและแสดงบทบาทที่เหมาะสม ตามสถานะของแม่ชีไทยได้อย่างเต็มศักยภาพ และสอดคล้องเหมาะสมกับสภาวการณ์ของสังคมปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วอันสืบเนื่องมาจากความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการต่าง ๆ จึงเป็นความจำเป็นที่แม่ชีไทยจะต้องได้รับการพัฒนาสภาพ ให้เปลี่ยนแปลงตามไปด้วย ดังจะเห็นได้จากการเคลื่อนไหวภายในกลุ่มของแม่ชีไทยเอง เช่น การจัดตั้งสำนักชีหรือสถาบันแม่ชีขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่เป็นองค์กรกลางสำหรับประสานการดำเนินงานของแม่ชีไทยทั่วประเทศโดยเรียกว่า สถาบันแม่ชีไทย มีที่ทำการอยู่ที่วัดบวรนิเวศวิหาร กรุงเทพมหานคร

และต่อมาก็ได้จดทะเบียนเป็นมูลนิธิสถาบันแม่ชีไทย โดยสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ รับเข้าไว้ในพระบรมราชูปถัมภ์ แล้วเรียกชื่อว่า "มูลนิธิสถาบันแม่ชีไทยในพระบรมราชูปถัมภ์" นอกจากนี้ก็ยังได้จัดตั้งสถาบันแม่ชีไทยซึ่งเป็นสาขาขึ้นในส่วนภูมิภาคอีกหลายจังหวัด (มูลนิธิสถาบันแม่ชีไทยในพระบรมราชูปถัมภ์. 2530 : 1 - 4) ทั้งนี้โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อร่วมมือกันทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสถาบันพุทธศาสนาและสังคม ตลอดจนมุ่งพัฒนาระดับฐานะทางสังคมของกลุ่มแม่ชีไทยให้อยู่ในฐานะอันสมควรและเหมาะสมยิ่งขึ้น มีความสำคัญชัดเจนจนกลายเป็นกลุ่มเป้าหมายกลุ่มหนึ่งในแผนพัฒนาสตรีแห่งชาติ ทั้งแผนระยะ 5 ปี และระยะยาว 20 ปี (2525 - 2544) ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี (คณะทำงานวางแผนพัฒนาสตรีระยะยาว. 2525 : 16)

การบวชชีมีในชนทุกกลุ่มอายุ ทุกอาชีพและมีอยู่ตลอดเวลาจึงทำให้แม่ชีไทยเป็นกลุ่มสตรีที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนมาก นับว่าเป็นกลุ่มที่จะทำประโยชน์ให้แก่สังคมและบ้านเมืองได้ไม่น้อย หากมีการพัฒนาและสนับสนุนให้ถูกต้องเหมาะสม เพราะบุคคลเหล่านี้ ส่วนใหญ่มีฐานะความรู้ทางศาสนาและหลักปฏิบัติที่อยู่แล้ว หากสามารถยกระดับความรู้และสถานภาพทางสังคมให้สูงขึ้นย่อมจะช่วยให้แม่ชีไทยมีความมั่นใจและมีทิศทางในการปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์และการช่วยเหลือศาสนาได้ตรงตามความต้องการของสังคมมากขึ้น ในฐานะที่ผู้วิจัยมีบทบาทหน้าที่ และความรับผิดชอบในการดำเนินงานตามบทบาท และอำนาจหน้าที่ของสำนักงานศึกษาธิการอำเภอ ซึ่งเป็นส่วนราชการบริหารส่วนภูมิภาคสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ตามที่กระทรวงศึกษาธิการมอบหมาย เช่น จะต้องปฏิบัติงานในฐานะตัวแทนของกระทรวงศึกษาธิการในส่วนภูมิภาค เป็นผู้ช่วยเหลือนายอำเภอเกี่ยวกับการบริหารงานด้านการศึกษา การศาสนา และ การวัฒนธรรม ในเขตความรับผิดชอบของอำเภอ (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. 2531 : 11 - 14) จากบทบาท อำนาจหน้าที่ดังกล่าว จะพบว่าการจัดการด้านการศาสนา ไม่ว่าจะเป็นด้านศาสนศึกษา ศาสนบุคคล และศาสนสถาน หรือ อื่น ๆ ซึ่งอยู่ในเขตความรับผิดชอบของอำเภอ ต่างก็จะต้องให้การดูแล ช่วยเหลือ แนะนำ ส่งเสริม และพัฒนาในทุกด้านไป

แม่ชีไทย ก็เป็นบุคคลกลุ่มหนึ่งซึ่งมีความสัมพันธ์ และประพฤติกฎปฏิบัติคน ตามหลักธรรมและคำสอนในพุทธศาสนา ติดต่อกันมาเป็นเวลาช้านาน เสมือนหนึ่งเป็นนักบวชหญิง จึงอาจจะนับได้ว่าแม่ชีไทยเป็นบุคลากรในทางพุทธศาสนา กลุ่มหนึ่งด้วย และควรที่จะได้รับการเอาใจใส่ ดูแล ช่วยเหลือ ส่งเสริม และพัฒนา ให้มีสภาพวิถีการดำเนินชีวิตที่ดี และเหมาะสมยิ่ง ๆ ขึ้นอย่างเป็นระบบ และต่อเนื่องต่อไปทั้งในปัจจุบัน และอนาคต

ด้วยเหตุดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับเหตุผลของการตัดสินใจบวชชี และความต้องการการศึกษาของแม่ชีไทย เพื่อให้ได้รับ ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ ถูกต้องและตรงกับสภาพการณ์ที่เป็นจริง อันจะนำไปเป็นข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญในการพิจารณาเสนอแนวทางจัดกิจกรรม หรือโครงการต่าง ๆ ขึ้น เพื่อใช้สำหรับพัฒนาคุณภาพชีวิตของแม่ชีไทยต่อไป

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาเหตุผลในการตัดสินใจบวชชีของแม่ชีไทย
2. เพื่อศึกษาความต้องการทางการศึกษาของแม่ชีไทย
3. เพื่อเปรียบเทียบความต้องการทางการศึกษาของแม่ชีไทย จำแนกตามลักษณะชีวิตรังคม
4. เพื่อเสนอโครงการพัฒนาการศึกษาของแม่ชีไทย โดยอาศัยผลการวิจัยมาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดทำ

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลการวิจัยครั้งนี้จะทำให้ได้รับข้อมูลที่แท้จริงเกี่ยวกับลักษณะทางชีวิตรังคม เหตุผลของการตัดสินใจบวชชีและความต้องการการศึกษาของแม่ชีไทย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อสถาบันแม่ชีไทย มูลนิธิสถาบันแม่ชีไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ และหน่วยงานอื่น ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและพัฒนาสตรี ในการพิจารณากำหนด

แนวนโยบาย วางแผนงานโครงการ การจัดหลักสูตรหรือกิจกรรมต่าง ๆ ใต้อย่างสอดคล้องและเหมาะสมกับลักษณะทางชีวสังคม และความต้องการที่แท้จริงของแม่ชีซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายต่อไป นอกจากนี้ อาจจะเป็นต้นแบบในการวิจัยลักษณะเดียวกันนี้กับสตรีกลุ่มเป้าหมายกลุ่มอื่น ๆ อีกด้วย

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ขอบเขตของเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาเหตุผลของการตัดสินใจบวชชี และความต้องการการศึกษาของแม่ชีไทยที่มีลักษณะทางชีวสังคมต่างกัน ซึ่งสังกัดวัด หรือสำนักชีที่ได้ขึ้นทะเบียนเป็นสมาชิกของสถาบันแม่ชีไทยโดยในวัดหรือสำนักชีนั้นต้องมีแม่ชีตั้งแต่ 15 รูปขึ้นไป

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ศึกษาในครั้งนี้เป็นสตรีที่กำลังบวชชีอยู่ในสถาบันพุทธศาสนา ซึ่งสังกัดวัดหรือสำนักชีที่ได้ขึ้นทะเบียนเป็นสมาชิกของสถาบันแม่ชีไทย โดยในวัดหรือสำนักชีนั้นมีแม่ชีตั้งแต่ 15 รูปขึ้นไป (นับถึงวันที่ 1 เมษายน 2532) มีทั้งหมด 133 วัด/สำนัก รวมแม่ชีที่เป็นกลุ่มประชากรทั้งสิ้น 4,911 รูป

2.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษานี้ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage random sampling) จากประชากร ซึ่งถูกแบ่งออกตามเขตการปกครองของ
คณะสงฆ์ทั่วประเทศจำนวน 18 ภาค การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างกำหนดโดยการคำนวณจาก
สูตรของยามาเน่ (ลิวน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2531 : 260 - 261; อ้างอิงมาจาก
Yamane. 1967 : 886 - 887) ได้จำนวนแม่ชีที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 370 รูป ภายหลัง
จากการเก็บรวบรวมข้อมูลแล้วได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพียง 353 รูป คิดเป็น
ร้อยละ 95.405 ของจำนวนที่กำหนดไว้เดิม

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรที่ใช้ศึกษาเหตุผลของการตัดสินใจบวชชีของแม่ชีไทย ได้แก่

3.1.1 ตัวแปรอิสระ

- (1) อายุ
- (2) ระดับการศึกษา
- (3) ภูมิลำเนาเดิม
- (4) รายได้เฉลี่ย
- (5) อาชีพ
- (6) สถานภาพการสมรส
- (7) สถานภาพของครอบครัว

3.1.2 ตัวแปรตาม

เหตุผลของการตัดสินใจบวชชี

3.2 ตัวแปรที่ใช้ศึกษาความต้องการการศึกษาของแม่ชีไทย ได้แก่

3.2.1 ตัวแปรอิสระ

- (1) อายุ
- (2) ระดับการศึกษา
- (3) ภูมิลำเนาเดิม
- (4) รายได้เฉลี่ย
- (5) อาชีพ
- (6) สถานภาพการสมรส
- (7) จำนวนปีที่บวช
- (8) สถานภาพของครอบครัว

3.2.2 ตัวแปรตาม

ความต้องการการศึกษาของแม่ชีไทย

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. แม่ชีไทย หมายถึง สตรีที่บวชตามจารีตประเพณีในพุทธศาสนาของประเทศไทย
นุ่งขาว ห่มขาว โกนผม โกนคิ้ว ถือศีล 8 อาศัยอยู่ประจำที่วัดหรือสำนักชี โดยไม่รวมถึงกลุ่มสตรี
อื่น ๆ ที่สังคมเรียกว่านักบวช ซึ่งขาดคุณสมบัติดังกล่าวประการใดประการหนึ่ง หรือทั้งหมด
2. เหตุผลของการตัดสินใจบวชชี หมายถึง มูลเหตุ หรือ ปัจจัยที่เป็นแรงบันดาลใจให้
สตรีตัดสินใจบวชชี ได้แก่ ความศรัทธาอยากได้กุศล ต้องการสะเดาะเคราะห์ ต้องการความสงบ
ไม่ยุ่งเกี่ยวกับโลกภายนอก ต้องการแก้ปัญหาชีวิตทั้งทางด้านชีวิตส่วนตัว และหรือชีวิตการทำงาน
อยากมีโอกาสพัฒนาตนเองให้มีความรู้ความเจริญก้าวหน้าทั้งทางโลกและทางธรรม ต้องการปัจจัย
พื้นฐานเพื่อการดำเนินชีวิต ต้องการจะเข้าไปมีบทบาทในการช่วยเหลือพุทธศาสนาและสังคมได้อย่าง
เต็มความสามารถ และเหตุผลอื่นที่บางคนอาจจะไม่นึกเหนือไปจากที่กล่าวแล้วข้างต้น
3. ลักษณะทางชีวสังคมของแม่ชีไทย หมายถึง คุณลักษณะซึ่งเป็นองค์ประกอบส่วนตัวของ
แม่ชีไทย ได้แก่ อายุ ภูมิลำเนา ระดับการศึกษาที่สำเร็จสูงสุด สถานภาพการสมรส รายได้เฉลี่ย
อาชีพ จำนวนปีที่บวช และสภาพภาพทางครอบครัว
4. ความต้องการทางการศึกษาของแม่ชีไทย หมายถึง ความปรารถนาของแม่ชีไทยที่อยาก
ได้รับความรู้ ประสบการณ์ ทักษะ และเจตคติในระดับที่สูงขึ้น เพื่อเป็นการยกระดับและพัฒนาความรู้
ประสบการณ์ และคุณภาพชีวิตตลอดถึงเพื่อให้สามารถปฏิบัติตนตามบทบาทหน้าที่หรือประกอบสัมมา
อาชีพะเลี้ยงตนเองได้อย่างราบรื่น
5. การศึกษาสำหรับแม่ชีไทย หมายถึง ความรู้ ความสามารถ ทักษะ เจตคติ และ
ประสบการณ์ต่าง ๆ ที่แม่ชีไทยควรได้รับ ได้แก่
 - 5.1 การศึกษาตามหลักสูตรวิชาทางธรรม ได้แก่ การจัดการศึกษาตามหลักสูตร
ที่มหาเถรสมาคมได้กำหนดขึ้น เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษา ให้แก่ ภิกษุ สามเณร และ
ประชาชนโดยทั่วไป แบ่งออกเป็น 3 หลักสูตร ดังนี้

5.1.1 หลักสูตรธรรมศึกษา จัดแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ ⁷หลักสูตรธรรมศึกษาตรี ²หลักสูตรธรรมศึกษาโท และหลักสูตรธรรมศึกษาเอก ³

5.1.2 หลักสูตรเปรียญธรรม หรือหลักสูตรการศึกษาบาลี แบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ หลักสูตรเปรียญตรี ³ ประกอบด้วยหลักสูตรเปรียญธรรมประโยค 1 ถึง 3 (ปธ. 1 - 3) หลักสูตรเปรียญโท ประกอบด้วยหลักสูตรเปรียญธรรม ประโยค 4 ถึง 6 (ปธ. 4 - 6) และหลักสูตรเปรียญเอก ประกอบด้วยหลักสูตรเปรียญธรรมประโยค 7 ถึง 9 (ปธ. 7 - 9)

5.1.3 หลักสูตรพระภิกษุธรรม แบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ หลักสูตรจุฬามิกธรรม ประกอบด้วยหลักสูตรจุฬามิกธรรมตรี-โท-เอก ¹ หลักสูตรมัชฌิมมิกธรรม ประกอบด้วยหลักสูตรมัชฌิมมิกธรรมตรี-โท-เอก และหลักสูตรมหาวชิรธรรม ประกอบด้วยหลักสูตรมหาวชิรธรรมตรี-โท-เอก

5.2 การศึกษาตามหลักสูตรวิชาทางโลก แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

5.2.1 การศึกษาตามหลักสูตรวิชาสามัญ ได้แก่ การศึกษาตามหลักสูตรวิชาสามัญที่กระทรวงศึกษาธิการ หรือตามหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่สายสามัญของกรมศึกษานอกโรงเรียน ซึ่งได้ดำเนินการเปิดสอนในวัดหรือสำนักขึ้นเป็นการเฉพาะหรือประเภทที่เรียนด้วยตนเอง เป็นต้น นอกจากนี้ก็ยังรวมถึงการศึกษาตามหลักสูตรในระดับอุดมศึกษาในสาขาวิชาที่มีความเหมาะสมแก่สถานะของแม่ชี ซึ่งจัดโดยมหาวิทยาลัยเปิดต่าง ๆ เช่น มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช โดยที่ผู้เรียนไม่ต้องไปเข้าชั้นเรียนร่วมกับฆราวาสทั่วไป

5.2.2 การศึกษาตามหลักสูตรวิชาชีพพระยະสัน ได้แก่ การศึกษาวิชาชีพ เพื่อมุ่งพัฒนาความรู้ ทักษะและประสบการณ์ในระยะสั้น ๆ โดยใช้เวลาสำหรับจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามเกณฑ์ที่กรมศึกษานอกโรงเรียนกำหนด กล่าวคือ แต่ละรายวิชาต้องใช้เวลาเรียนไม่เกิน 150 ชั่วโมง

6. สถาบันแม่ชีไทย หมายถึง องค์การที่ก่อตั้งขึ้นตามมติของที่ประชุมหัวหน้าแม่ชี จากจังหวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศ เมื่อวันที่ 28 สิงหาคม 2512 ซึ่งมีที่ทำการอยู่ที่วัดบวรนิเวศวิหาร กรุงเทพมหานคร

7. อายุเมื่อแรกบวช หมายถึง อายุของแม่ชีไทยซึ่งนับตั้งแต่เกิดถึงวันเข้าบวช
จำแนกเป็น

7.1 ต่ำกว่า 20 ปี

7.2 20 - 35 ปี

7.3 36 - 50 ปี

7.4 สูงกว่า 50 ปี

8. ระดับการศึกษา หมายถึง วุฒิสถูที่สุดของแม่ชีไทยที่ได้รับก่อนวันบวช จำแนกเป็น

8.1 ประถมศึกษา หรือต่ำกว่า

8.2 มัธยมศึกษาตอนต้น

8.3 มัธยมศึกษาตอนปลาย

8.4 อุดมศึกษา

9. ภูมิลำเนาเดิม หมายถึง ที่ดินที่อยู่อาศัยของแม่ชีไทยก่อนจะมาบวช จำแนกเป็น

9.1 ภาคเหนือ

9.2 ภาคกลาง หรือภาคตะวันออก

9.3 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

9.4 ภาคใต้

10. รายได้ หมายถึง รายรับเฉลี่ยต่อเดือนของตัวแม่ชีไทยเองก่อนที่จะมาบวช
จำแนกเป็น

10.1 ไม่เกิน 1,000 บาท

10.2 1,001 - 3,000 บาท

10.3 3,001 - 5,000 บาท

10.4 สูงกว่า 5,000 บาท

11. อาชีพ หมายถึง ลักษณะการประกอบอาชีพของแม่ชีไทยก่อนบวช จำแนกเป็น

11.1 เกษตรกร กสิกร ประมง พานิชยกรรม (ค้าขาย)

11.2 รับจ้างทั่วไป พนักงานหรือลูกจ้างของบริษัทเอกชน

11.3 รับราชการ หรือพนักงานรัฐวิสาหกิจ หรือลูกจ้างในหน่วยงานของรัฐ

11.4 ทำงานบ้าน หรือไม่ประกอบอาชีพ

12. สถานภาพการสมรส หมายถึง ลักษณะการมีครอบครัวของสตรีก่อนที่จะมาบวชชี
จำแนกเป็น

12.1 โสด

12.2 สมรส และยังอยู่ด้วยกันฉันท์สามีภรรยา

12.3 สมรส แต่แยกกันอยู่

12.4 หย่าร้าง หรือหม้าย

13. จำนวนปีที่บวชชี หมายถึง ระยะเวลาซึ่งนับตั้งแต่วันแรกที่แม่ชีไทยมาขอบวชจนถึง
ปัจจุบัน จำแนกเป็น

13.1 น้อยกว่า 1 ปี

13.2 1 - 5 ปี

13.3 มากกว่า 5 ปี แต่ไม่เกิน 10 ปี

13.4 มากกว่า 10 ปีขึ้นไป

14. สถานภาพของครอบครัว หมายถึง คุณลักษณะทางด้านคุณวุฒิ และรายได้ของบิดา
และมารดา ของแม่ชีไทยโดยเฉลี่ยในภาพรวม จำแนกดังนี้

14.1 วุฒิทางการศึกษาของบิดาและมารดา จำแนกเป็น

14.1.1 ประถมศึกษา หรือ ต่ำกว่า,

14.1.2 มัธยมศึกษาตอนต้น หรือเทียบเท่า

14.1.3 มัธยมศึกษาตอนปลาย หรือเทียบเท่า

14.1.4 อุดมศึกษาขึ้นไป

14.2 รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของบิดามารดาก่อนวันบวชของแม่ช้ไทย

14.2.1 ไม่เกิน 1,000 บาท

14.2.2 1,001 - 3,000 บาท

14.2.3 3,001 - 5,000 บาท

14.2.4 เกินกว่า 5,000 บาท

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้าเรื่อง เหตุผลของการตัดสินใจบวชชี และความต้องการทางการศึกษาของแม่ชีไทย ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยเพื่อสนับสนุน การดำเนินการวิจัยโดยแบ่งเนื้อหาออกตามลำดับ ดังนี้

1. ความหมาย และความเป็นมาของแม่ชีในพุทธศาสนา และแม่ชีไทย
2. ปัญหาเกี่ยวกับฐานะ (สถานภาพ) ทางสังคมของแม่ชีไทยในปัจจุบัน
3. แนวความคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการตัดสินใจ
4. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการทางการศึกษา
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า

1. ความหมายและความเป็นมาของแม่ชีในพุทธศาสนา และแม่ชีไทย

1.1 ความหมาย

คำว่า "ชี" เป็นคำที่มีความหมายและมีที่ใช้ต่าง ๆ กัน เช่น ในศิลาจารึก เรื่องกำหนด ระยะเวลาอันตรธานของพระมหาธรรมราชาที่ 1 (พระยาสิทธิ) หนังสือฉบับโทปนันทสูตร และหนังสือ สมุทรโฆษคำฉันท์ ได้กล่าวถึงคำว่า "ชี" ในความหมายที่หมายถึง ภิกษุ สามเณร ส่วนในหนังสือ เรื่องรามเกียรติ์ เรื่องอิเหนา และหนังสือมหาเวชสันดรชาดกนั้น หมายถึง ฤาษี หรือพรหมณ์ นอกจากนี้ยังมีการกล่าวถึงคำว่า "ชี" ที่หมายถึง นักบวชหญิงไว้ในหนังสืออื่น ๆ อีกเป็นจำนวนมาก แต่ที่สำคัญได้แก่ หนังสือนิราศเมืองเพชรของสุนทรภู่ และหนังสือเบญจศีล เบญจธรรมของสมเด็จพระ

พระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส เป็นต้น (พระครูนิเทศธรรมาราม. 2524 : 36 - 38)

คำว่า "ชี" ที่มีการกล่าวถึงไว้ในความหมายต่าง ๆ ดังกล่าว จะเห็นว่ามีความหมาย สอดคล้องกับพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2525 (2530 : 272) ซึ่งได้บัญญัติ ความหมายของคำว่า "ชี" ไว้ดังนี้

ชี หมายถึง นักบวช หรือพระในพุทธศาสนา หรือหญิงที่นุ่งขาว ห่มขาว โทนผม โทนคิ้ว ถือสีล (แม่ชี)

ชี หมายถึง ท่านพระคุณ ฯลฯ ในภาษาบาลีสันสกฤตใช้หุคก่อนนามเป็นเครื่องหมายแห่ง ความยกย่อง เช่น มหาเทพชี บารพชี นารทชี ซึ่งจะมีความหมายตรงกับคำว่า "พระ" ในภาษา ไทย โดยใช้เป็นคำตันนามเป็นเครื่องหมายแห่งการยกย่องเช่นกัน ได้แก่ พระมหาเทพ พระบารพชี พระนารท นอกจากนี้ยังเป็นคำที่ใช้สำหรับผู้ที่ได้รับการยกย่องอยู่ในเกณฑ์เป็น "พระ" (ผู้ถือบวช) เช่น ชีพราหมณ์ ชีสงฆ์ ชีโพธิ์ ชีเปลือย แม้เป็นหญิงที่ถือบวชก็เรียกได้เหมือนกัน (คู่กับเถร) เช่น นางชี แม่ชี ยายชี หลวงชี แต่ปัจจุบันนิยมใช้เรียกหญิงผู้ถือบวชว่า "แม่ชี"

สำหรับการวิจัยนี้จะใช้คำว่า "ชี" ในความหมายที่หมายถึง "นักบวชหญิง" คือหญิงที่นุ่งขาว ห่มขาว โทนผม โทนคิ้ว ถือสีล 8 และอาศัยประจำอยู่ที่วัดหรือสำนักชี ซึ่งตรงกับความหมายอันเป็นที่ เข้าใจโดยทั่วไปของบุคคลในปัจจุบันที่กล่าวแล้วข้างต้น

1.2 ความเป็นมาของแม่ชีในพุทธศาสนา

ในสมัยพุทธกาลนั้นไม่มีหลักฐานปรากฏแน่ชัดว่ามี ชี หรือแม่ชี ตามแบบที่รู้จักกันโดยทั่วไป ในปัจจุบัน แต่ในพระไตรปิฎก (พระครูนิเทศธรรมาราม. 2524 : 23 - 35) ได้ระบุสาระ สำคัญซึ่งพอจะสรุปได้ว่า ในสมัยพุทธกาลนั้นมีผู้หญิงปฏิบัติธรรมะ ในลักษณะเดียวกับแม่ชีดังที่พระพุทธองค์ ทรงตรัสแก่สามเณรจุฬะ เมื่อทรงบำเพ็ญพุทธกิจสำเร็จแล้วว่า "จุฬะ ก็แลในบัดนี้ อุบาสิกาผู้เป็น

ภคทัส นุ่งขาว ห่มขาว ประพฤติพรหมจรรย์ของเราก็มียู่ และอุบาสิกาผู้เป็นภคทัส นุ่งขาว ห่มขาว บริโภคคามที่เรียกว่า สาวิกา ของเราก็มียู่" จากข้อความดังกล่าวนี้เองที่บ่งบอกให้ทราบเกี่ยวกับสภาพการครองชีวิตของผู้หญิงในสมัยพุทธกาลว่า นอกเหนือไปจากการครองชีวิตแบบบรรพชิตที่เรียกว่า ภิกษุณีแล้ว การครองชีวิตของผู้หญิงในยุคนั้นโดยทั่วไปแบ่งออกได้เป็น 2 พวกใหญ่ ๆ คือ

1. พวกที่ประพฤติพรหมจรรย์ หมายถึง อุบาสิกาที่ไม่บริโภคคาม สมาทานศีล 8 เพราะศีล 8 ในข้อ 3 ห้ามการเสพเมถุน คือ ห้ามการมีสามี หรือภรรยา
2. พวกที่บริโภคคาม หมายถึง อุบาสิกาที่ถือศีล 5 เพราะศีล 5 ไม่ห้ามการเสพเมถุน เพียงแต่ห้ามการล่วงละเมิดในสามี หรือภรรยาผู้อื่นเท่านั้น

จากสภาพการครองชีวิตของผู้หญิงในสมัยพุทธกาลดังกล่าว จะเห็นได้ว่ามีสภาพเช่นเดียวกับผู้หญิงที่เป็นพุทธศาสนิกชนในปัจจุบัน แต่เราเรียกพวกที่ประพฤติพรหมจรรย์ว่า "ชี" หรือ "แม่ชี" ส่วนพวกที่ครองเรือนบริโภคคามถือศีล 5 ก็จะเป็นอุบาสิกาธรรมคา (เสมอ บุญมา. 2524 : 1 - 8; ฉัตรสุมาลย์ กบิลสิงห์. 2526 : 17 - 14; สุขใจ พุทธวิเศษ. 2527 : 25) ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า "ชี" หรือ "แม่ชี" มีมาตั้งแต่ในสมัยพุทธกาลแล้ว

1.3 ความเป็นมาของแม่ชีไทยในสถาบันพุทธศาสนา

แม่ชีในสถาบันพุทธศาสนาของประเทศไทย ไม่ปรากฏหลักฐานเป็นการแน่นอนว่า มีมาตั้งแต่ยุคใด แต่มีผู้รู้ได้สันนิษฐานว่า น่าจะมีมาพร้อมกับการแพร่ของพุทธศาสนาฝ่ายเถรวาทเข้ามาสู่ประเทศไทย จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญตั้งแต่สมัยสุโขทัย จนถึง กรุงรัตนโกสินทร์ ที่กล่าวพาดพิงถึง หรือเกี่ยวข้องกับ "ชี" หรือ "แม่ชี" ซึ่งจะทำให้ทราบถึงความเป็นมาของแม่ชีไทย ดังต่อไปนี้

ศิลาจารึกของพ่อขุนรามคำแหงมหาราช กษัตริย์แห่งกรุงสุโขทัยแสดงให้เห็นว่าคนในเมืองสุโขทัยมักทรงศีลเมื่อเข้าพรรษาทุกคน แต่ไม่พบคำว่าชี ดังข้อความต่อไปนี้ (ศิลาจารึกหลักที่ 1)

... "คนในสมัยสุโขทัย มักทาน มักโอยทาน พ่อขุนรามคำแหงเจ้าเมืองสุโขทัย ทั้งชาวแม่เจ้า หวยบัวทวยนาง ลูกเจ้าลูกขุนทั้งสิ้นทั้งหลาย ทั้งผู้ชาย ผู้หญิง ผูกทวยมีศรัทธาในพระศาสนา ทรงศีล เมื่อเข้าพรรษาทุกคน ... " (ประคอง สิ่งนาทนิติริภ. 2516 : 2) จากลักษณะการปฏิบัติธรรมของคนในเมืองสุโขทัยดังกล่าวนี้ น่าจะเชื่อได้ว่า อาจจะมีสตรีบวชเป็นแม่ชีกันบ้างแล้ว แต่ยังไม่เป็นที่แพร่หลายนัก

เรื่องเกี่ยวกับแม่ชีไทยได้มาปรากฏหลักฐานยืนยันชัดเจนก็นับตั้งแต่สมัยอยุธยาเป็นต้นมา ดังปรากฏตามหลักฐานการบันทึกของลาลูแบร์ (2510 : 507) อัครราชทูตชาวฝรั่งเศสที่เข้ามาในรัชสมัยของสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ได้กล่าวไว้ว่า ... "แม้ว่าในสยามจะมีนางชี คือ สตรีที่ปฏิบัติพระวินัยสิกขาบทของพระภิกษุเป็นส่วนใหญ่ พวกนางไม่มีสำนักของตนเอง ต้องอาศัยอยู่ในวัดของพระภิกษุ ชาวสยามนั้น เชื่อว่าอายุขัยวัยล่วงชราแล้วของสตรีเหล่านี้ (ด้วยไม่ปรากฏมีนางชีสาว ๆ เลย) นั้นเองก็เป็นเรื่องประกันอันเพียงพอของการสำรวมอินทรีย์บริสุทธิ์ ความจริงก็มีได้ มีนางชีอยู่ทุกวัดไป แต่ในวัดที่มีนางชีนั้นกฎของพวกนางก็ตั้งอยู่ตามความยาวด้านหนึ่งของแนวรั้วไม้ไผ่ที่ข้าพเจ้าได้กล่าวมาแล้วนั้น โดยมีค้ำไม้เครื่องกันแยกออกจากหมู่กุฏิของพระภิกษุแต่ประการใด"

ลาลูแบร์ (2510 : 528) ยังได้บันทึกไว้ในคราวเดียวกันนี้ ถึงสถานภาพของแม่ชีไทยในสมัยนั้นไว้ดังนี้ " ... นักบวชที่เป็นสตรีนั้นเรียกว่า นางชี (Nang Tchii) นางบุงขาว ห่มขาว เหมือนตาบะขาว ไม่มีใครนับถือว่าเป็นสมณะเต็มตัวนัก อธิการเจ้าวัดธรรมคา ๆ ก็บวชนางชีได้เหมือนกัน กับเณร และมาตราว่า พวกนางจะร่วมเมตตกรรมกับพวกบุรุษมิได้ก็ตาม แม้กระนั้นพวกนางก็ไม่ต้องโทษเผาไฟเสีย เช่น ที่ทำแก่พระภิกษุในกรณีที่จับได้ว่าประกอบเมตตกรรมกับสตรี เป็นแต่ส่งผู้กระทำความผิดไปให้บิดามารดาลงโทษเยี่ยงนี้ ด้วยว่าพระภิกษุกับนางชีนั้นจะเยี่ยงนี้ใครมิได้เลย ... "

หมอเอนเอนเบิร์ต แคมป์เฟอร์ ชาวเยอรมัน มีอาชีพเป็นหมอประจำคณะทูตวิสันดา เดินทางจากปัตตาเวียในหมู่เกาะชวาไปตั้งมั่นได้แวะเมืองไทยเพื่อถวายราชสาส์นคงเป็นระยะต้นของรัชกาลพระเพทราชา ได้เขียนเล่าถึงแม่ชีไทยไว้ในจดหมายของเขาว่า ... "การห่มผ้าของนางชีในเมืองไทย ใช้ห่มผ้าสีขาวไม่ใช่สีเหลืองอย่างพระภิกษุสงฆ์ บรรดาชี หรือนางชี เป็นผู้นำเพณีสกุล

ภาวนา และปฏิบัติกิจในวัด ..." (จิตรภา (นามแฝง). 2514 : 29) และนิโคลัส แชร์วาลส์ ชาวฝรั่งเศสที่เข้ามาอยู่ในเมืองไทยถึง 4 ปีได้เขียนถึงแม่ชีไว้ในหนังสือประวัติศาสตร์ธรรมชาติและการเมืองแห่งราชอาณาจักรสยาม ซึ่งบรรยายให้เห็นสถานภาพและบทบาทของแม่ชีในสมัยนั้น ได้อย่างชัดเจนว่า " ... สตรีชาวสยามรักเสรีภาพมากเกินไปกว่าที่จะยอมมอบตนอยู่ในสำนัก เหมือนอย่างนางชีของเรา นางจะไปบำเพ็ญเพียรภาวนา อยู่ก็ต่อเมื่อล่วงเข้าถึงวัยชรา ที่เบื่อหน่ายในโลกีย์วิสัยแล้วเท่านั้น และน้อยรายนักที่จะอำลาจากสำนักนั้นออกมาประการหนึ่ง โดยที่พวกนาง ต้องติดต่อกับพระสงฆ์องค์เจ้าอยู่เสมอ จึงได้กำหนดกฎเกณฑ์ให้สตรีบวชเป็นชีได้ต่อเมื่ออายุล่วงเข้า 50 ปี แล้วเท่านั้น เพื่อป้องกันครหา นางต้องโกนหัว โกนคิ้ว เหมือนอย่างภิกษุ และนุ่งขาว ห่มขาว สีขาวนั้นถือว่าเป็นสีที่สุภาพ สำหรับชนชาวสยาม ใช้ในโอกาสไว้ทุกข์ และเมื่อมีพิธีการสำคัญ ๆ พวกนางมิได้อาศัยเป็นคณะในอาราม นางจากครอบครัวมารวมกันอยู่หมู่ละ 3 - 4 คน ในที่ใกล้ ๆ วัด นางมิได้ปฏิบัติตนและถือกำหนดกฎวินัยเอาตามอย่างภิกษุเท่านั้น ประพฤติปฏิบัติตนตามวินัยสงฆ์ทุกอย่าง ทั้งสวดมนต์ทุกวัน และเจริญภาวนาเป็นเวลานาน ๆ อยู่ในโบสถ์ งานส่วนใหญ่ของนาง คือ ประณิบัติพระสงฆ์ มีการจัดจinghamถวาย และช่วยเหลือในกิจการด้านต่าง ๆ ด้วยการรวยทานอยู่เนืองนิจ นางไปเยี่ยมคนยากจนและคนเจ็บไข้ได้ป่วย และบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่นในด้านทานมัยอย่างเคร่งครัด ด้วยประการนี้นางจึงได้รับสิทธิต่าง ๆ ทุกอย่างเท่ากับพระสงฆ์และได้รับความนับถือโดยเท่าเทียมกัน ทุกคนต้องไหว้นาง และพวกนางก็จะไหว้ก็แต่พระภิกษุในวัดวาอารามเท่านั้น เขาเรียกสตรีเหล่านี้ว่า นางชี คือ นักบวชหญิงพวกนางซึ่งมีตำแหน่งที่ต่างหากในโบสถ์ และศาสนพิธีต่าง ๆ มีผู้นิมนต์นางชีไปในงานศพพวกขุนนาง ซึ่งพวกนางก็ไปกันโดยระเบียบเป็นขบวน และในการไปงานเช่นนี้ พวกนางก็จะได้รับของถวายเป็นจตุปัจจัยอย่างอุดมสมบูรณ์ทีเดียว (จิตรภา (นามแฝง). 2514 : 30)

สำหรับในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ก็มีหลักฐานเกี่ยวกับแม่ชี ซึ่งปรากฏอยู่ในประวัติการสร้างวัดคอน ยานนาวา ซึ่งเป็นวัดที่ มังจันจ่าพระยาทวาย เป็นผู้สร้างขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 1 มังจันจ่าผู้นี้เดิมเป็นขุนนางแห่งเมืองพุกาม แต่ต่อมาไม่ยอมอยู่ใต้อำนาจของพม่าจึงหันมาสวามิภักดิ์ต่อไทย

พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ทรงเห็นความดีของมังจันจำที่ไต่ยกเมืองทวายและชักชวน
เจ้าเมืองมะริด และเมืองตะนาวศรีให้มาสวามิภักดิ์ต่อไทยประการหนึ่ง และอีกประการหนึ่ง
มังจันจำ ผู้นี้ได้ให้ความอุปถัมภ์ค้ำจุนต่อพระหลานเธอสมเด็จเจ้าฟ้ากรมพระยาขุนรามินพรสุภา
ธิดาของเจ้ารามณรงค์ พระเชษฐา ซึ่งพลัดพรากไปเมื่อคราวอยุธยาพ่าย ตกเป็นของพม่า จึงได้
หนีไปบวชเป็นชื่อนี้ที่เมืองทวาย (พระราชพิธีสิบสองเดือน. 2523 : 1 - 3) ในรัชสมัยของพระบาท
สมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก รัชกาลที่ 1 ได้จัดให้มีการรวบรวมวินัยของสงฆ์ (สังคายนาวินัย
ของสงฆ์) ซึ่งกระจัดกระจายให้เป็นหมวดหมู่ มีการออกระเบียบปฏิบัติระหว่างฆราวาสกับพระสงฆ์
ฝ่ายแม่ชี ก็มีการออกกฎระเบียบห้ามแม่ชีอาศัยอยู่ภายในวัด หรือใกล้วัดจากเอกสารนี้แสดงให้เห็นถึง
สถานภาพอันค่อนข้างต่ำของแม่ชีในสายตาของผู้ปกครองประเทศที่ตัดขาดแม่ชีจากวัด ในเวลาต่อมา
แม้ว่าจะได้มีการติดต่อสัมพันธ์กับวัดอีก แต่ก็ยังมีลักษณะของการไม่ยอมรับหลงเหลืออยู่ (Cook.
1981 : 41)

จากหลักฐานต่าง ๆ ดังกล่าวได้แสดงให้เห็นถึงความเป็นมา สถานภาพและบทบาทของ
แม่ชีไทยในบวรพระพุทธศาสนาที่มีมาตั้งแต่อดีตและส่งผลกระทบต่อสถานภาพ และบทบาทของ
แม่ชีไทยในปัจจุบันได้เป็นอย่างดี ดังนั้นในปัจจุบันนี้ตั้งแต่ได้จัดตั้งสถาบันแม่ชีไทยขึ้นมาก็ได้มี
ความพยายามที่จะพัฒนาและยกระดับสถานภาพของแม่ชีไทยให้สูงขึ้นไม่ว่าจะเป็นการประพฤติ
ปฏิบัติตน หรือการเข้ากรรมพิธีต่าง ๆ โดยเฉพาะการเข้าพิธีบวชชี (ประเพณีบวชชี) ในปัจจุบันนั้น
ต้องถือปฏิบัติตามระเบียบของมูลนิธิสถาบันแม่ชีไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ พุทธศักราช 2514 ซึ่งได้
กำหนดไว้ในหมวดสาม (การปฏิบัติ) ข้อ 23 - 25 ว่า "... ผู้แรกจะเข้ามาบวชในสำนักชีใด
ต้องมีผู้รู้ทางสำนักแม่ชีนั้นเป็นผู้รับรอง และต้องได้รับอนุมัติการบวชในสำนักนั้นจากหัวหน้าสำนัก
และกรรมการของสำนักเป็นเอกฉันท์ กับต้องศึกษาในข้อธรรม 9 ข้อให้เข้าใจ คือ คำขอบวช
มารยาท 10 คำอาราธนาและสมาทาน ศีล 8 องค์ของศีล 8 (องค์สำหรับตักสิน) เมณฺฑนสังโยค 7
เสปียวัตร 75 สาราณียธรรม 6 และอุปกิเลส 15 โดยต้องท่องข้อความ ลำดับที่ 1 ถึง 6 ให้ได้
ก่อนจึงจะบวชได้

ในการบวชนั้น ต้องบวชในหมู่ภิกษุครบองค์สงฆ์ ตั้งแต่ 4 รูปขึ้นไป เว้นไว้แต่ในกรณีที่
ไม่สามารถหาภิกษุครบ 4 รูปได้ ก็ใช้บวชในภิกษุเพียง 2 รูปก็ได้ โดยที่ในวันเข้าบวชเป็นแม่ชี
จะต้องโกนหัว โกนคิ้ว และคอ ฯ ไปหลังจากบวชแล้วก็ให้โกนผมโกนคิ้วเดือนละ 1 ครั้ง และ
ต้องใช้เครื่องนุ่งห่มประกอบด้วยเสื้อในแขนเดียวอยู่ข้างซ้าย ไม่ใช่เสื้อยกทรง เสื้อชั้นนอกคอกกลม
ซีกคอ แขนสามส่วน ผ้านุ่งใช้ผ้าถุงธรรมดา ไม่ใช่ผ้าถุงสำเร็จ ไม่ใช่ผ้าลูกไม้ทุกชนิดใช้เครื่องนุ่งห่ม
อันเป็นเครื่องประดับเกินความจำเป็น ทั้งนี้เครื่องนุ่งห่มทั้งหมดต้องใช้สีขาว ..." (มูลนิธิสถาบัน
แม่ชีไทยในพระบรมราชูปถัมภ์. 2526 : 11 - 12) ข้อกำหนดอันเป็นระเบียบปฏิบัติของมูลนิธิ
สถาบันแม่ชีไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ ดังกล่าวนี้ได้ใช้เป็นแนวปฏิบัติในการบวชชีของสตรีในสถาบัน
พุทธศาสนาของประเทศไทยในปัจจุบันอย่างกว้างขวาง และเป็นที่รับรู้ของผู้ที่เกี่ยวข้องตลอดถึง
พุทธศาสนิกชนไทยโดยทั่วไปเป็นอย่างดี จึงมักจะพบเห็นว่าสตรียังมีความสนใจและต้องการปฏิบัติ
ธรรมโดยการบวชชีติดต่อกันมาอย่างไม่มีที่สิ้นสุด และคาดว่าคงจะมีสืบต่อกันไปในอนาคตอีกยาวนาน
ควบคู่กับสถาบันพุทธศาสนาไทยตลอดไป

2. ปัญหาเกี่ยวกับฐานะ (สถานภาพ) ทางสังคมของแม่ชีไทยในปัจจุบัน

สถานภาพ และบทบาททางสังคมของแม่ชีไทยในพุทธศาสนาปัจจุบันนั้น แ่งน้อย ปัญจพรรค์
และนฤมล พงศาธร (2523 : บทคัดย่อ) และสุจิต พุทธวิเศษ (2527 : 41 - 42) ได้กล่าวถึง
ข้อจำกัดที่ส่งผลให้การพัฒนารฐานะ (สถานภาพ) ทางสังคมของแม่ชีไทยเป็นไปได้ในระดับที่ต่ำกว่าที่
ควรจะเป็นไว้ดังนี้

1. การที่แม่ชีมิได้มีสถานภาพเป็นนักบวชในพุทธศาสนา เพราะว่าในทางพุทธศาสนา ถือว่า
แม่ชีเป็นเพียงพุทธศาสนิกชนประเภทอุบาสิกาเท่านั้น มิใช่ นักบวชผู้สืบทอดศาสนา ดังเช่นภิกษุณีในอดีต
จึงทำให้แม่ชีมีสถานภาพและบทบาทเป็นเพียงผู้อาศัยวัดทำหน้าที่ปรนนิบัติ พระภิกษุ และทำงานวัด
ตามความเข้าใจของศาสนา และหน่วยงานอื่น ๆ เช่น มหาเถรสมาคม พุทธสมาคม ซึ่งบางครั้ง

ก็ขัดกับการตีความในกฎหมายเลือกตั้ง ซึ่งกำหนดว่า แม่ชีมีสถานภาพเป็นนักบวชจึงตัดสิทธิในการ
ออกเสียงเลือกตั้งออกไป จากการตีความในสถานภาพและบทบาทของแม่ชีไม่แน่นอนดังกล่าวนี้นี้
 จึงก่อให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับสิทธิบางประการของแม่ชีผู้ถูกริครอบไป เช่น การไม่มีสิทธิลงค่าโดยสาร
 ยานพาหนะเกินทาง หรือไม่มีสิทธิที่จะได้รับวิทยุบัตรจากกรมการศาสนาในกรณีที่สอบบาลีศึกษาได้
 ทั้ง ๆ ที่เป็นการสอบข้อสอบชุดเดียวกันในเวลาเดียวกันกับพระสงฆ์ ซึ่งสิทธิ์ต่าง ๆ ดังกล่าวนี้นี้
 พระภิกษุ สามเณร มีสิทธิได้รับอย่างทั่วถึงทุกรูป เป็นต้น

2. การตีความในหลักศีลธรรมหรือหลักปฏิบัติทางพุทธศาสนา เชื่อกันว่า พุทธศาสนาสอนให้
 รักสงบ การยุ่งเกี่ยวกับโลกภายนอกเป็นสิ่งที่ไม่ควรกระทำ ในเรื่องนี้ กิตติวุฒ โภ ภิกขุ (2517 :
 17) ได้แสดงความคิดเห็นไว้ว่า ทศนคติในบางเรื่องของพุทธศาสนิกชนเกี่ยวกับการประพฤติปฏิบัติ
 ธรรมทางพุทธศาสนานั้นยังผิดพลาดอยู่อีกหลายประการ เช่น มีความเข้าใจว่า การปฏิบัติธรรมะนั้น
 ต้องสละทุกสิ่งทุกอย่างทั้งหมด เข้าใจว่าพระสงฆ์จะต้องไม่ทำอะไร ถ้าพระสงฆ์ไปชุกดิน พันหญ้าก็
 ถือว่าบาป พระสงฆ์ไม่ไถ่หรือไถ่หญ้า มิใช่กิจของสงฆ์ดังนี้ เป็นต้น นอกจากนี้การตีความที่ลบางข้อ
 เช่น การห้ามฆ่าสัตว์ตัดชีวิต มีผลต่อการจำกัดบทบาทหรือพฤติกรรมทางการเกษตรอีกด้วย ในฐานะ
 ที่แม่ชีเป็นผู้ประพฤติพรหมจรรย์จึงถูกตีความไปในแนวทางเดียวกับพระภิกษุ จึงส่งผลให้การแสดง
 บทบาทของแม่ชีที่ควรจะเป็นปฏิบัติต่อสังคม ในรูปแบบของการช่วยเหลือและให้บริการสังคมก็มีจำกัดลง
 ไปด้วย เมื่อมีบทบาทต่อสังคมน้อยหรือไม่มีเลยก็ส่งผลโดยตรงต่อความต้องการจำเป็นที่จะต้องพัฒนา
 สถานภาพไม่ว่าด้านการศึกษาฝึกอบรม หรืออื่น ๆ น้อยลงไปด้วย หน่วยงานหรือองค์กรต่าง ๆ ที่
 เกี่ยวข้องกับล่องลอยละเลงที่จะนำไปพิจารณากำหนดเป็นกลุ่มเป้าหมายในการพัฒนาด้วย

3. คุณสมบัติส่วนตัวของแม่ชีเอง เช่น การที่แม่ชีมีความรู้ทางโลกน้อย ฐานะเดิมทาง
ด้านการเงินและเศรษฐกิจไม่ดี (ต่ำ) ความกระตือรือร้นมีน้อย สภาวะทางจิตจิตใจไม่ดี จึงทำให้
การเข้ามาบวชชีมีเป้าหมายที่สำคัญเพียงแต่ต้องการความสงบ ไม่อยากยุ่งเกี่ยวกับโลกภายนอก
 หรือ บางส่วนก็มีความประพฤติปฏิบัติที่ก่อให้เกิดภาพพจน์อันไม่สู้จะดีงามในสายตาของคนทั่วไป
 ดังนั้นฐานะ (สถานภาพ) ของแม่ชีจะดีขึ้นหรือเสื่อมถอยลงก็จะขึ้นอยู่กับคุณสมบัติส่วนตัวของแม่ชีเอง
 เป็นสำคัญอีกประการหนึ่งด้วย

4. การไม่มีองค์กร หรือ ผู้นำที่มีความสามารถสูงพอที่จะนำในการกำหนดมาตรการหรือรูปแบบวิธีการที่จะช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาสถานภาพ และบทบาททางสังคมของแม่ชีอย่างจริงจังและเป็นรูปธรรมเท่าที่ควร ถึงแม้ว่าปัจจุบันมีสถาบันแม่ชีไทยขึ้นมาทำหน้าที่เป็นองค์กรกลางในการประสานการดำเนินงานของแม่ชีโดยทั่วไปแล้วก็ตาม แต่สถาบันแม่ชียังทำหน้าที่ได้ค่อนข้างจำกัดอย่างยิ่งเพราะว่าไม่ได้เป็นองค์กรที่เกิดขึ้นโดยมีกฎหมายรองรับแต่ประการใด อีกทั้งในด้านงบประมาณการดำเนินงานของสถาบันแม่ชีไทยก็มีจำนวนจำกัด

จากข้อจำกัดที่สำคัญทั้ง 4 ประการข้างต้นนี้ทำให้สถานภาพและบทบาททางสังคมของแม่ชีไทยต้องตกต่ำลงและปัจจัยที่จัดว่าเป็นข้อจำกัดที่สำคัญสูงสุดก็คือ คุณสมบัติส่วนตัวของแม่ชีเอง ถ้าทราบใดที่แม่ชียังขาดความรู้ ความสามารถ อุปนิสัยไม่ยอมเสียสละ การมีทัศนคติในหลักศีลธรรมที่ผิดพลาด หรือยังมีแม่ชีที่ไม่สามารถเลี้ยงตนเองโดยวิธีการสุจริตได้ต้องไปขอทานอีกต่อไป ย่อมจะทํานายสถานภาพทางสังคมของแม่ชีในอนาคตได้อย่างมั่นใจทีเดียวว่า ความเคารพนับถือ หรือความศรัทธาของประชาชนที่จะมีต่อแม่ชีย่อมเป็นไปไม่ได้

3. แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการตัดสินใจ

การกระทำ หรือ การแสดงพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่งของบุคคลโดยทั่วไปนั้น จัดว่าเป็นผลที่เกิดจากการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล เฉพาะของแต่ละคนซึ่งแตกต่างกันไปตามภูมิหลัง และสถานการณ์พาร์สัน (เพียแซ ประจันปัจฉิน. ม.ป.ป. : 4; อ้างอิงมาจาก Parsons. 1937) กล่าวถึงการตัดสินใจว่า โดยธรรมชาติบุคคลจะเป็นผู้แสวงหาเป้าหมาย (Goal Seeking) และจะมีวิธีการไปสู่เป้าหมายนั้น โดยต้องเผชิญกับสถานการณ์ หรือข้อจำกัดที่มีผลต่อการเลือกเป้าหมาย และวิธีการบุคคลจะถูกกำกับโดยบรรทัดฐานทางสังคม ค่านิยมทางสังคม ซึ่งมีผลต่อการเลือกทั้งวิธีการและเป้าหมายด้วย และท้ายสุดการกระทำก็เป็นผลมาจากกระบวนการตัดสินใจจากการใคร่ครวญและเลือกวิธีการไปสู่เป้าหมาย

นอกจากนี้ รีคเคอร์ (Reeder. 1971) ได้ศึกษาและรวบรวมทฤษฎีต่าง ๆ ทางสังคมวิทยาเพื่อใช้อธิบายพฤติกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์ ซึ่งเขามีความเห็นว่าเป็นโดยทั่ว ๆ ไปแล้ว รูปแบบ (Model) ทางจิตวิทยาสังคม (Social Psychology) ที่เกี่ยวกับการตัดสินใจกระทำ (แสดง) พฤติกรรมของมนุษย์นั้น นักสังคมวิทยาส่วนใหญ่มักจะมองในแง่ที่ว่า สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม (Socio-economic status) ซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยภายนอกจะมีผลต่อการตัดสินใจ แต่รีคเคอร์ (Reeder) เชื่อว่า ปัจจัยภายนอกจริง ๆ แล้วไม่มีอิทธิพลโดยตรงต่อการตัดสินใจ แต่บุคคลจะแปลงสถานภาพทางเศรษฐกิจ และสังคมนั้นมาสู่ตัวคน นั้น ๆ (actors) ซึ่งการแปลงปัจจัยภายนอกมาสู่ตัวบุคคลนี้จะอยู่ในรูปของความเชื่อ (beliefs) และความไม่เชื่อ (disbeliefs) ซึ่งความเชื่อและความไม่เชื่อนี้จะเป็นเหตุผลที่ทำให้บุคคลตัดสินใจเลือกกระทำพฤติกรรม ดังนั้นปัจจัยที่สำคัญในการตัดสินใจไม่ได้เกิดจากปัจจัยภายนอกโดยตรงในการตัดสินใจเลือกกระทำ (แสดง) พฤติกรรมของบุคคลประกอบด้วย ความเชื่อและความไม่เชื่อหลาย ๆ อย่างรวมกัน คือ บุคคลอาจจะตัดสินใจกระทำ (แสดง) พฤติกรรมอย่างเดียวกัน แต่เหตุผลที่ทำให้เกิดการตัดสินใจแตกต่างกัน ดังนั้น รีคเคอร์ (Reeder) จึงได้รวบรวมกลุ่มของปัจจัยที่มีผลต่อการกระทำของมนุษย์และได้แยกรูปแบบของการแสดงออกซึ่งการกระทำทางสังคม (Forms of Social Action Expression) ของมนุษย์ออกเป็น 4 รูปแบบคือ

1. อารมณ์ หรือความรู้สึก (Sentiments) หมายถึง ความรู้สึกหรืออารมณ์ที่บุคคลมีต่อบางอย่างที่อยู่รอบ ๆ ตัวเอง ซึ่งจะมีทั้งความรู้สึกที่ดีและไม่ดี อาจจะแสดงออกมาทางสีหน้าท่าทางเมื่อคิดหรือพูดถึงสิ่งนั้น เช่น ความรู้สึกต่อต้านสิ่งใดสิ่งหนึ่งและเมื่อเขาพบสิ่งนั้นเขาจะเกิดอารมณ์หรือรู้สึกโกรธ และไม่พอใจในสิ่งนั้น
2. ความคิดเห็น (Opinions) เป็นความเชื่อ หรือความคิดของบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด ซึ่งความคิดเห็นของบุคคลจะแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับประสบการณ์ และความรู้ที่เขาได้รับ
3. การคาดคะเนพฤติกรรมของตน คือ แนวโน้มของบุคคลที่จะแสดงพฤติกรรมซึ่งเขาจะแสดงออกไปโดยเขาจะพิจารณาถึงผลดีผลเสียของการกระทำ (แสดง) พฤติกรรมนั้น ๆ ก่อน ถ้าพฤติกรรมที่เขาจะแสดงออกไปจะก่อให้เกิดผลเสียมากกว่าผลดีเขาก็จะไม่กระทำ

4. พฤติกรรมที่แสดงออก หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกจริง ๆ หลังจากผ่านขั้นตอนของการคาดคะเนพฤติกรรมของบุคคลนั้น ๆ แล้ว

ในการศึกษาครั้งนี้จะเน้นเฉพาะการกระทำทางสังคมของมนุษย์ในแบบที่ 3 คือการคาดคะเนพฤติกรรมของคน เพราะการตัดสินใจว่าขึ้นเป็นเพียงการคาดคะเนพฤติกรรมในอนาคตของสตรี โดยการประมวลข้อดีข้อเสียหลาย ๆ ประการแล้วจึงตัดสินใจว่าจะบวชหรือไม่

รีดเดอร์ (Reeder) ได้อธิบายในการกระทำสิ่งหนึ่งของมนุษย์ว่าเกิดจากปัจจัยต่าง ๆ
ต่อไปนี้

1. เป้าหมาย หรือจุดประสงค์ (Goals) เป้าประสงค์ที่จะให้บรรลุผลและให้สัมฤทธิ์ผลตามจุดประสงค์ในการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งนั้น ผู้กระทำจะมีการกำหนดเป้าหมายหรือจุดประสงค์ไว้ก่อนล่วงหน้าและผู้กระทำพยายามที่จะกระทำทุกวิถีทางเพื่อให้บรรลุเป้าหมายหรือจุดประสงค์นั้น ๆ

2. ความเชื่อ (Belief Orientation) เกิดจากความคิด ความรู้ที่ผู้กระทำจะเข้าใจในเรื่องหนึ่ง ซึ่งจะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ และการเลือกการกระทำทางสังคม ในการกระทำทางสังคมใด ๆ ย่อมต้องอาศัยความเชื่ออยู่ด้วยเสมอ ซึ่งความเชื่อนี้พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา ฉบับราชบัณฑิตสถาน (2524 : 43) ได้ให้นิยามว่า หมายถึงการยอมรับข้อเสนอข้อใดข้อหนึ่งว่าเป็นจริง การยอมรับเช่นนี้ โดยสารัตถะสำคัญแล้วเป็นการรับเชิงพุทธปัญญา แม้อาจจะมีอารมณ์สะท้อนใจเข้ามาประกอบด้วย ความเชื่อที่จะก่อให้เกิดภาวะทางจิตใจในบุคคล ซึ่งอาจจะเป็นพื้นฐานสำหรับการกระทำโดยสมัครใจของบุคคลนั้น

ความเชื่ออาจจะ เป็นพื้นฐานข้อเท็จจริงที่เชื่อถือได้ หรืออาจจะมีพื้นฐานมาจากความเคยชินจากการนึกดูเอาเอง หรือจากลักษณะที่ทำให้เกิดความไขว่เขวก็ได้ เพราะฉะนั้นความเชื่อจึงมิได้ขึ้นอยู่กับความจริงเชิงวัตถุวิสัยในเนื้อหา ความเชื่ออาจจะเป็นความเชื่อทางวิทยาศาสตร์ ความเชื่อมโนง่าย หรือความเชื่อแปลกพิสดารก็ได้ คนเราอาจจะกระทำอย่างแข็งขันจริงจัง หรืออย่างบ๊วคลั่งด้วย ความเชื่อที่ผิดได้เท่า ๆ กับความเชื่อที่ถูกต้อง อย่างไรก็ตามการกระทำที่ใช้สติปัญญา

ใด ๆ ก็ตามย่อมต้องอาศัยความเชื่ออยู่เสมอแต่สติปัญญาเองนั้นใช้มาทดสอบความเชื่อ และตรวจสอบความสมบูรณ์ถูกต้องของพื้นฐานความเชื่อให้ได้

3. ค่านิยม (Value Standard) คือสิ่งที่บุคคลยึดถือเป็นเครื่องช่วยตัดสินใจและกำหนดการกระทำของตนเอง โรบิซ (Robeash. 1968 : 5) ได้ให้ความหมายของค่านิยมว่า "ค่านิยม คือ ความเชื่ออย่างหนึ่ง ที่มีลักษณะถาวรโดยเชื่อว่าวิถีปฏิบัติบางอย่างเป็นสิ่งที่ตัวเองหรือสังคมเห็นชอบ สมควรที่จะยึดถือปฏิบัติอย่างยิ่ง"

สุนทร โคมิท และสนธิ สัมกรการ (2522 : 12 - 14) ให้ความหมายของค่านิยมว่า "เป็นสิ่งที่มีความมั่นคง ยืนยงถาวร มีความคงที่ไม่เปลี่ยนแปลงง่าย เพราะกระบวนการเรียนรู้ของมนุษย์ ได้ถูกสอนตั้งแต่เด็กเกี่ยวกับค่านิยมต่าง ๆ ในรูปของหลักปฏิบัติที่ดี มีความแน่นอนเต็มที่ (absolute, all manner of men) กระบวนการสอน การเรียนรู้นั้นเป็นตัวกำหนดลักษณะนิสัยที่ค่อนข้างยืนยงและคงที่ของค่านิยมต่าง ๆ ที่คนเรียนรู้จากการเติบโตในสังคม" ค่านิยมของมนุษย์จะแสดงออกทางทัศนคติและพฤติกรรมของมนุษย์ในเกือบทุกรูปแบบ ดังนั้นค่านิยมจึงมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจและการกระทำทางสังคมในการชักนำให้ผู้กระทำ (Action) กระทำไปตามค่านิยมของเขา

ค่านิยมจะแตกต่างจากความเชื่อตรงที่ว่า ค่านิยมเป็นสิ่งที่มั่นคง และเปลี่ยนแปลงได้ยากกว่าความเชื่อ

4. นิสัยและธรรมเนียม (Habits and Customs) คือ แบบอย่างพฤติกรรมที่สังคมกำหนดไว้แล้วสืบต่อกันมาด้วยประเพณีและถ้ามีการละเมิดก็จะถูกบังคับด้วยการศึกษาที่ไม่เห็นชอบด้วย ไม่มีทางอนุมัติหรือลงโทษอย่างเด็ดขาดจากรัฐบาลหรือตัวบทกฎหมาย (พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. 2524 : 105) ในการตัดสินใจที่จะเลือกกระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งของมนุษย์ส่วนหนึ่งเนื่องจากแบบอย่างพฤติกรรมที่สังคมกำหนดไว้แล้ว

5. การคาดหวัง (Expectation) คือ ท่าทีของบุคคลอื่น ที่มีพฤติกรรมของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับตัว โดยคาดหวังหรือต้องการให้บุคคลนั้น ๆ ประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ตนต้องการ ดังนั้นในการเลือกกระทำ (แสดง) พฤติกรรมของบุคคลส่วนหนึ่งก็ขึ้นอยู่กับ การคาดหวังและท่าทีของบุคคลอื่นด้วย

6. ข้อผูกพัน (Commitments) คือ สิ่งที่ผู้กระทำเชื่อว่าเขาถูกผูกมัดที่จะต้องกระทำให้สอดคล้องกับสถานการณ์นั้น ๆ ข้อผูกพันจะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจและการกระทำทางสังคม เพราะผู้กระทำตั้งใจจะกระทำการสิ่งนั้น ๆ เนื่องจากเขารู้สึกว่าเขามีข้อผูกพันที่จะต้องกระทำ

7. แรงบังคับ (Force) คือ ตัวที่ช่วยกระตุ้นให้ผู้กระทำตัดสินใจกระทำได้เร็วขึ้น เพราะในขณะที่ผู้กระทำตั้งใจที่จะกระทำการต่าง ๆ นั้นเขาอาจจะยังไม่แน่ใจว่ากระทำพฤติกรรมนั้นดีหรือไม่ แต่เมื่อมีการบังคับก็จะทำให้การตัดสินใจกระทำ (แสดง) พฤติกรรมนั้นได้เร็วขึ้น เช่น กรณีของประชาชนที่มึนเมาที่เสียภาษีให้แก่รัฐ เขาอาจจะยังไม่เต็มใจ หรือต้องการที่จะหลีกเลี่ยงการเสียภาษีแต่เมื่อทราบว่าถ้าไม่เสียภาษีหรือหลีกเลี่ยงภาษีจะต้องถูกลงโทษ เขาก็จะยินยอมเสียภาษีแต่โดยดี

8. โอกาส (Opportunity) เป็นความคิดของผู้กระทำที่เชื่อว่าสถานการณ์ที่เกิดขึ้นช่วยให้มีโอกาสเลือกกระทำ เช่น กรณีของสตรีไทยที่มีพื้นฐานความรู้ต่าง ๆ และคิดว่าจะตั้งใจบวชชีในสถาบันพุทธศาสนา เพื่อจะได้มีโอกาสยกฐานะทางสังคมของตนเองให้สูงขึ้น การที่บุคคลคิดว่าตัวเขามีโอกาสนั้นในทางที่เป็นจริง อาจจะไม่มีก็ได้ เช่นถ้าเราดูแค่รายได้ของครอบครัวเพียงอย่างเดียวแล้วตัดสินใจว่าเขาควรจะมีโอกาสหรือไม่ยอมไม่ได้ แต่จะต้องดูปัจจัยอื่น ๆ ประกอบด้วย เช่น จำนวนบุตรที่ต้องรับภาระ เป็นต้น

9. ความสามารถ (Ability) การที่ผู้กระทำรู้ถึงความสามารถของตนเองซึ่งจะก่อให้เกิดผลสำเร็จในเรื่องนั้น ๆ ได้ การตระหนักถึงความสามารถนี้จะนำไปสู่การตัดสินใจและการกระทำทางสังคม เพราะเขารู้ว่าถ้าตัดสินใจ กระทำไปแล้ว เขามีความสามารถที่จะกระทำได้นั่นเอง โดยทั่วไปการกระทำ (แสดง) พฤติกรรมใด ๆ นั้นบุคคลจะพิจารณาความสามารถของตนเองเสียก่อน

10. การสนับสนุน (Support) คือ สิ่งที่ผู้กระทำรู้ว่าจะได้รับหรือคิดว่าจะได้รับจากบุคคลอื่น เช่น สตรีคิดว่าถ้าเขาบวชชีแล้วจะได้รับการสนับสนุนจากญาติพี่น้อง ประชาชนโดยทั่วไป และทางวัดหรือองค์กรอื่น ๆ ซึ่งการสนับสนุนนั้นอาจจะอยู่ในรูปของปัจจัยสี่ หรือปัจจัยสนับสนุนอื่น ๆ จากการคิดหรือคาดหมายว่าจะได้รับการสนับสนุนดังกล่าวก็จะให้เขาตัดสินใจกระทำ (แสดง) พฤติกรรมนั้น ๆ

ปัจจัยทั้ง 10 ประการดังกล่าวเป็นปัจจัยที่ รีคเคอร์ (Reeder) เชื่อว่า เป็นกลุ่มเหตุผลของการกระทำ (แสดง) พฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่งของบุคคล กล่าวคือ การที่บุคคลจะกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งย่อมมีเหตุผลในการกระทำแฝงอยู่ทั้งสิ้น และเหตุผลดังกล่าวก็มีได้จำกัดอยู่เพียงปัจจัยใดปัจจัยหนึ่ง แต่จะประกอบด้วยกลุ่มของเหตุผลหลายประการซึ่งอาจจะเหมือนหรือต่างกันในแต่ละบุคคล

เฮอร์เซย์ และบลันชาร์ด (Hersey and Blanchard. 1977 : 15) กล่าวว่า มนุษย์มีความแตกต่างกันในหลาย ๆ ด้าน โดยเฉพาะความแตกต่างกันในเรื่อง การตั้งใจ หรือเจตนาในการกระทำ (Will to do) ความตั้งใจ หรือเจตนา¹นี้คือ การกระตุ้นใจ (Motivation) ซึ่งมีความหมายเช่นเดียวกับความจำเป็น (Needs) ความต้องการ (Wants) แรงขับ (Drive) หรือแรงตอบสนอง (Impulse) ที่มีอยู่ในร่างกายมนุษย์ ซึ่งสอดคล้องกับ มาสโลว์ (Maslow. 1970 : 35 - 45) ได้เสนอทฤษฎีแรงกระตุ้นใจของมนุษย์ขึ้น โดยรวมความต้องการของมนุษย์ (Human needs) ตามสามัญสำนึกไว้ และได้จัดแบ่งลำดับชั้นความต้องการของบุคคลไว้เรียงตามลำดับชั้นมีทั้งหมดห้าชั้น ตามลำดับดังนี้ คือ ความต้องการทางร่างกาย ได้แก่ ความต้องการในปัจจัยสี่ ความต้องการทางเพศ ความต้องการได้รับความปลอดภัย เช่น ความมั่นคง การป้องกันอันตรายต่าง ๆ ความต้องการความรัก และความรักเป็นเจ้าของ เช่น ความรักแบบพี่น้อง ความรักระหว่างเพศ ความต้องการเป็นส่วนหนึ่งของหมู่คณะ ความต้องการได้รับการยกย่องในด้านความมีชื่อเสียงและเกียรติยศ เช่น การได้รับการยกย่องเป็นที่รู้จักของผู้อื่น และความต้องการได้กระทำตามความสามารถสูงสุดที่เป็นจริงเป็นขั้นสุดท้ายของตนเองแก่ผู้อื่น รวมทั้งความอยากเห็น โดยที่ความต้องการแต่ละชั้นนี้ มาสโลว์ เชื่อว่าจะต่อเนื่องกันไปตลอดชีวิตของบุคคล และมีอยู่ตลอดไป บุคคลจะต้องได้รับการตอบสนองในขั้นต่ำกว่าเสียก่อน จึงจะเกิดความต้องการในขั้นสูงสุดขึ้นไป และบุคคลอาจจะไม่เกิดความต้องการครบทั้งห้าชั้นทุกคน สตรีที่มามีชีวิตแต่ละคนที่มีชีวิตอยู่ในสังคม ก็เช่นเดียวกันย่อมจะต้องมีความแตกต่างกันในเหตุแห่งการจูงใจ หรือความต้องการที่เข้าไปเป็นปัจจัยกระตุ้นให้เขาเหล่านั้นตัดสินใจบวชชี ซึ่งถ้าผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับทราบถึงความต้องการ หรือ เหตุผลที่สตรีตัดสินใจบวชชีเป็นข้ออย่างชัดเจนแล้วจะทำให้บุคคลหรือองค์การหรือหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องสามารถ

พิจารณากำหนดรูปแบบหรือวิธีการสำหรับการให้การช่วยเหลือสนับสนุนและส่งเสริมสตรีที่เข้ามาขอความช่วยเหลืออย่างสอดคล้องกับสภาพความต้องการจำเป็นที่แท้จริงต่อไป

4. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ

การช่วยเหลือ
Contribution = ความสำเร็จ

4.1 ความต้องการทั่วไป (General Needs)

ความหมายของความต้องการ สำหรับความหมายของความต้องการนั้น ได้มีผู้ให้ความหมายไว้ต่าง ๆ กันดังนี้ โมห์หมัค อับดุลกาเดร์ และสมจิตร สร้อยสุริยา (2520 : 3) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความต้องการ คือ สิ่งซึ่งเมื่อได้มาก็ช่วยให้รู้สึกดีใจ ชื่นใจ พอใจ และอาจช่วยให้เกิดความสำเร็จในชีวิต

ในทำนองเดียวกันกับ ณรงค์ จรรย์วิทยานนท์ และปรียานุช จรรย์วิทยานนท์ (2526 : 36 - 37) ได้กล่าวว่า ความต้องการ คือ สภาวะของกรหาสิ่งที่จำเป็นมาบรรเทาความอยาก อันจะทำให้เกิดความพอใจ เช่น คนหิว ทำให้เกิดภาวะที่อยากและความอยากจะพาไปสู่การกิน เมื่อกินอิ่มแล้วเกิดความพอใจภาวะความต้องการก็จะหมด ความต้องการเป็นสาเหตุของความไม่พอใจ และความไม่พอใจ คือ การที่คนเราเกิดความต้องการ เมื่อหาสิ่งที่จำเป็นมาบรรเทาความต้องการก็จะเกิดความไม่พอใจขึ้น แต่ถ้าได้รับสิ่งที่จำเป็นมาบรรเทาความต้องการก็เกิดความพอใจ ดังนั้น ความต้องการจึงเป็นการให้ความหมายของธรรมชาติของความพอใจและความไม่พอใจ

ส่วนสุนทร โคตรบรรเทา (1970 : 25) กล่าวว่า ความต้องการเป็นความแตกต่างระหว่างผลลัพธ์ (Outcomes) ที่เป็นจริงกับผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ หรือความต้องการเป็นความแตกต่างระหว่างสภาพที่เป็นอยู่จริงกับสภาพที่ควรจะเป็น แต่ ฮูล (Howle. 1977 : 3 - 5) ได้นิยามความหมายของความต้องการว่าเป็นเงื่อนไข หรือสภาพซึ่งจำเป็นต้องได้รับการตอบสนองในบางสิ่ง และมักจะใช้เพื่อแสดงถึงความขาดแคลนในบางสิ่งของบุคคลและประชาชนความต้องการนี้บุคคลอาจ

รู้สึกและแสดงออกถึงความต้องการของตนเองได้ ซึ่งเรียกความต้องการชนิดนี้ว่า "felt needs" หรืออาจจะมาจากบุคคลอื่น ๆ เกิดความรู้สึกว่า บุคคลที่เขาสนใจมีความต้องการในบางสิ่ง ความต้องการชนิดนี้เรียกว่า "ascribed needs" สำหรับ สมศักดิ์ บุญวิโรจน์ (2522 : 2) ได้สรุปไว้ว่า ความต้องการ (needs) คือ ปัญหาซึ่งได้รับการพิจารณาจัดลำดับแล้วเห็นว่า จำเป็นต้องได้รับการแก้ไข

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ความต้องการ คือ สภาวะทางจิตใจของบุคคลที่เกิดจากการนำเอาสภาวะของการดำรงชีวิตที่เป็นอยู่จริงในขณะหนึ่งขณะใดไปเปรียบเทียบกับสภาวะความคาดหวังที่ตนเองคิดว่าควรจะเป็นหรือควรจะได้รับ แล้วปรากฏว่า สภาพที่เป็นอยู่จริงยังมีปริมาณและ/หรือคุณภาพต่ำ (น้อย) กว่าสภาพที่คาดหวังไว้

ความต้องการโดยทั่วไปของมนุษย์นั้นได้มีนักสังคมวิทยาและนักจิตวิทยาชื่อดังหลายท่านได้ทำการศึกษาเอาไว้ และเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปในทางสังคมวิทยาและวิทยาการการจจัดหรือทางการบริหารทั่วไปที่สำคัญ ได้แก่

มาสโลว์ (Maslow. 1970 : 34 - 40) นักจิตวิทยาที่มีชื่อเสียงในด้านทฤษฎีของความต้องการ กล่าวว่า ความต้องการของมนุษย์มีลำดับขั้น โดยจะเริ่มจากความต้องการระดับที่ 1 ซึ่งเป็นความต้องการขั้นพื้นฐานก่อน คือ

ระดับ 1 ความต้องการทางกาย ได้แก่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค เป็นต้น เมื่อบุคคลได้รับการตอบสนองความต้องการประเภทนี้แล้ว จึงจะแสวงหาความต้องการระดับต่อไป

ระดับ 2 ความต้องการความปลอดภัย เช่น หายจากความเจ็บปวด หายจากความกลัว เป็นต้น

ระดับ 3 ความต้องการความรักและความเป็นเจ้าของ เป็นความต้องการทั่วไปเกี่ยวกับความรัก อาจจะเป็นบุคคลในครอบครัวและผู้อื่น เช่น ความรักแบบพี่น้อง ความรักระหว่างเพศ ความต้องการเป็นส่วนหนึ่งของหมู่คณะ

ระดับ 4 ความต้องการเกียรติยศ ชื่อเสียง ได้รับยกย่อง เช่น ต้องการมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักของผู้อื่น

ระดับ 5 ความต้องการเข้าใจและเป็นตัวของตัวเองอย่างดั่งแท้ เป็นการพัฒนาเพื่อความสำเร็จของตัวเอง การอยากแสดงความสามารถที่มีอยู่สูงสุดของตนเองแก่ผู้อื่นในสังคม รวมทั้งความอยากรู้ อยากเห็นด้วย

ความต้องการระดับ 1 ระดับ 2 เป็นความต้องการส่วนบุคคล ระดับ 3 ระดับ 4 เป็นความต้องการทางสังคม ส่วนระดับ 5 เป็นความต้องการทางสติปัญญา

เกี่ยวกับความต้องการของมาสโลว์ นีมีข้อสังเกตอยู่ 2 ประการ คือ ประการที่หนึ่งแต่ละขั้นตอนของความต้องการจะต่อเนื่องกันไปตลอดชีวิตของบุคคลและมีอยู่ตลอดไป ประการที่สอง คือ บุคคลจะต้องได้รับการตอบสนองในขั้นต้นหรือขั้นต่ำกว่าเสียก่อน เขาจึงจะเกิดความต้องการในขั้นสูงขึ้นไป และบุคคลอาจจะไม่เกิดความต้องการครบทั้งห้าขั้นทุกคนไป

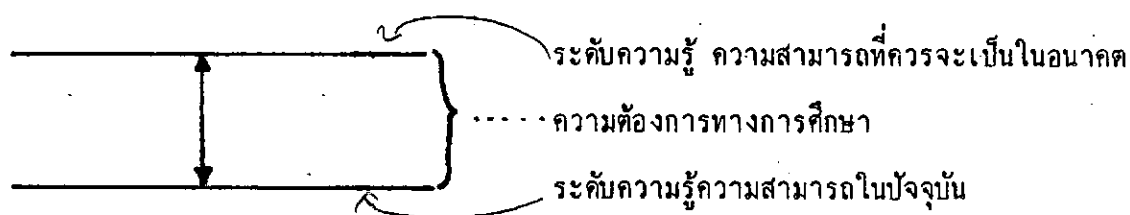
ส่วน เมอร์फी (Murphy. 1972 : 80) ได้พูดถึงความต้องการโดยทั่วไปไว้ดังนี้ คือ ความต้องการในสิ่งที่จำเป็นต่ออินทรีย์ เช่น อาหาร น้ำ อากาศ เพื่อความเจริญเติบโตของร่างกาย ความต้องการที่จะสำเร็จและให้มีกิจกรรมเกิดขึ้นเรื่อย ๆ ความต้องการทางค่านิยมความรู้สึก คือ การปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม ความต้องการที่จะหลีกเลี่ยงความลำบาก

ในทำนองเดียวกันกับ บารุง สุขพรรณ (2524 : 65) ได้สรุปแนวคิดของเครปส์ (Krebs) ว่าความต้องการเบื้องต้นของมนุษย์มีเก้าชนิด คือ 1 ความต้องการอาหารและสวัสดิการเกี่ยวกับร่างกาย เช่น ที่พักและเครื่องนุ่งห่ม 2 ความต้องการความสุขในบ้าน เช่น การพักผ่อน 3 ความต้องการให้บรรลุผลสำเร็จ 4 ความต้องการมีกิจกรรม 5 ความต้องการการลดความตึงเครียดทางอารมณ์ 6 ความต้องการมีความมั่นคงในฐานะของบุคคล 7 ความต้องการเป็นสมาชิกที่มีค่าของกลุ่ม 8 ความต้องการความรู้สึกต่อการมีคุณค่าต่อตน และ 9 ความต้องการมีความรู้สึกต่อการมีส่วนร่วม

4.2 ความต้องการทางการศึกษา (Educational Needs)

ความหมายของความต้องการทางการศึกษา ได้มีผู้นิยามไว้หลายท่านด้วยกัน เช่น กูด (Good. 1973 : 383) ได้ให้ความหมายของความต้องการทางการศึกษาว่า เป็นความรู้ ทักษะ และทัศนคติ โดยเฉพาะที่จะต้องบรรลุ และทำให้บุคคลพอใจในประสบการณ์การเรียนรู้ และโนลส์ (Knowles. 1970 : 26) ได้นิยามความต้องการทางการศึกษาโดยสรุปว่า ความต้องการทางการศึกษา คือ สิ่งที่บุคคลควรจะเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองเพื่อพัฒนาหน่วยงาน หรือเพื่อพัฒนาสังคม ให้ดีขึ้น ความต้องการทางการศึกษา เป็นช่องว่างระหว่างระดับสมรรถภาพในปัจจุบันของบุคคล และระดับสมรรถภาพที่คาดหวังในระดับที่สูงกว่าของบุคคลนั้น ซึ่งอาจจะระบุโดยตัวบุคคลเองหรือระบุโดยหน่วยงาน หรือ สังคมที่บุคคลนั้นอาศัยอยู่

ดังนั้น ความต้องการทางการศึกษา จึงสรุปได้ว่า หมายถึง ความแตกต่างระหว่างสิ่งที่บุคคลหรือองค์กร หรือสังคมพึงประสงค์ที่จะให้ตนเอง สมาชิกในองค์กร หรือสังคมเปลี่ยนแปลงสมรรถภาพทางด้านความรู้ ทักษะ และทัศนคติไปในทางที่ดีขึ้นสูงขึ้นกับสมรรถภาพในแต่ละด้านดังกล่าวที่เป็นจริง ดังแผนภาพแสดงความหมายของความต้องการทางการศึกษา ต่อไปนี้

ภาพประกอบ 1 แผนภาพแสดงความหมายของความต้องการทางการศึกษา

นอกจากนี้ ชิสสัน (Scissons. 1982 : 21 - 23) ได้เสนอรูปแบบของความต้องการทางการศึกษาโดยศึกษาความสัมพันธ์ร่วมกันระหว่างองค์ประกอบของความต้องการ 3 องค์ประกอบ คือ

1. สมรรถภาพพื้นฐาน (Competence) เป็นระดับความสามารถของบุคคลที่จะกระทำให้เกิดทักษะบางอย่าง
2. ความเกี่ยวข้อง (Relevance) เป็นระดับความสามารถที่จะกระทำให้เกิดทักษะบางอย่างที่บุคคลคิดว่าเหมาะสมในการปฏิบัติหน้าที่ให้เกิดประสิทธิผล
3. แรงจูงใจ (Motivation) เป็นระดับความตั้งใจของบุคคลที่จะปรับปรุงระดับความสามารถของตนเอง เพื่อเพิ่มพูนทักษะที่จำเป็นในการปฏิบัติหน้าที่

ส่วนเกียรติชัย พงษ์พาณิชย์ (2521 : 38) ได้กล่าวถึงความต้องการทางด้านการศึกษาของปัจเจกชน เมื่อพิจารณาว่าการศึกษาก้าวไปเพื่อการพัฒนาประเทศ ทางเศรษฐกิจ ทางด้านกำลังคน ดังนั้น ความต้องการของปัจเจกชนทางด้านการศึกษาไม่ควรถูกทำลาย เพราะจะสามารถอำนวยความสะดวกของการพัฒนากำลังคนให้ดีขึ้น

คูลส์ (Coombs. 1974 : 15) ได้กล่าวถึงความต้องการด้านการศึกษาของปัจเจกชน โดยแบ่งให้เห็นได้ดังนี้คือ ความต้องการในด้านการศึกษาระดับขั้นพื้นฐานและเรื่องทั่ว ๆ ไป ความต้องการในการศึกษาเพื่อปรับปรุงชีวิตครอบครัวให้ดีขึ้น ความต้องการในการศึกษาเพื่อปรับปรุงชุมชนที่ตนอยู่อาศัย และความต้องการในการศึกษาด้านอาชีพ เช่น ความรู้ทักษะเฉพาะซึ่งเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางเศรษฐกิจและที่เป็นประโยชน์ในการดำรงชีพ

จากการศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับองค์ประกอบของความ ต้องการจากแนวความคิดของบุคคลต่าง ๆ พอสรุปได้ว่า ความต้องการเป็นสภาวะทางชีว-จิตวิทยา (bio - psychological state) ที่จะนำบุคคลไปสู่ความสุข ความพอใจ โดยบุคคลพยายามที่จะหลีกเลี่ยงสภาวะที่ไม่มีความสุข ไม่มีความพอใจ ดังนั้นความต้องการตามนัยนี้สามารถแบ่งได้เป็นสองประเภท คือ ความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ ซึ่งได้แก่ ความต้องการทางกายภาพ ความต้องการเจริญเติบโต ความต้องการความปลอดภัย ความต้องการประสบการณ์ใหม่ ความต้องการความสำเร็จ ความต้องการยอมรับว่าตนเองมีคุณค่า และความต้องการทางการศึกษา ซึ่งเป็นผลมาจากแรงกระตุ้นของ ความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ร่วมกับสภาพแวดล้อมที่ทำให้บุคคลต้องการเรียนรู้ในบางสิ่งบางอย่างที่ตนเอง

ขาดแคลน เพื่อให้ตนเองดีขึ้น ความต้องการทางการศึกษา เป็นผลของความสัมพันธ์ร่วมกันระหว่าง องค์ประกอบความต้องการทั้งสามอัน ได้แก่ ความสามารถ ซึ่งเป็นระดับความสามารถในการกระทำ กิจกรรมต่าง ๆ ของบุคคล ความสอดคล้อง คือ ระดับความสามารถในการใช้กระทำกิจกรรมนั้น ๆ และการจูงใจ คือ ความเต็มใจของบุคคลที่จะพัฒนาความสามารถของตนเพื่อให้สามารถกระทำ กิจกรรมนั้นได้สำเร็จ

การประเมินความต้องการทางการศึกษา

เพื่อเป็นแนวทางในการเข้าใจสภาพแวดล้อมที่จะมีอิทธิพลต่อการเรียนการสอน การประเมิน ความต้องการทางการศึกษา จะช่วยให้ผู้สอนหน่วยงานและองค์การให้จัดบริการที่มีประสิทธิภาพตอบสนองความต้องการของผู้ใหญ่ที่จะมารับบริการได้ และในการจัดการศึกษาทุกประเภท ความต้องการ ทางการศึกษาของบุคคล องค์การและสังคม หรือชุมชนควรมีความสัมพันธ์และสอดคล้องกัน มิฉะนั้นแล้ว ก็จะเป็นปัญหามากมายประการ กังนั้น เพื่อขจัดปัญหาและเพื่อประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นในการจัดการเรียน การสอนเพื่อให้ผู้สอนเข้าใจ ความต้องการทางการศึกษาของผู้เรียน จึงต้องคำนึงถึงวิธีและแหล่ง ที่จะใช้เพื่อประเมินความต้องการทางการศึกษา โดยแยกเป็นความต้องการของผู้เรียนหรือผู้มารับ บริการ ความต้องการขององค์การ ความต้องการของสังคม และชุมชน

วิธีการประเมินความต้องการของผู้เรียนหรือผู้มารับบริการการศึกษา นั้น โนลส์ (Knowles, 1971 : 80 - 97) ได้สรุปไว้ว่า วิธีการประเมินหรือหาข้อชี้แนะว่าผู้เรียนต้องการที่จะเรียนรู้อะไร เพื่อจะได้เป็นผลดีสำหรับตัวเขาเองนั้นอาจประเมินได้จาก

1. ตัวผู้เรียน บุคคลโดยทั่วไปย่อมรู้ว่าตนเองต้องการอะไร เพื่อจะพัฒนาให้ตัวเองดีขึ้น แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่าความต้องการที่เกิดขึ้นนั้นมีเพียงพอที่จะผลักดันให้บุคคลเปลี่ยนแปลงได้หรือไม่ แต่ในเรื่องนี้ก็มีจุดอ่อนอยู่ว่า ความต้องการของมนุษย์ที่ถูกมองว่าเป็นคนดีในสายตาของผู้อื่น ซึ่ง จะทำให้ผู้เรียนหลายคนตอบแบบสอบถามเรื่องความต้องการของตนเองอย่างผิวเผิน ดังนั้นหาก ต้องการเข้าใจความต้องการของผู้เรียนอย่างแท้จริงแล้วจะต้องใช้แบบสอบถามประเภทคาดคะเน (projection questionnaire) ในการออกแบบสอบถาม เช่น ถามว่าขณะที่ท่านแต่งตัว เตรียมตัวตอนเช้าและกำลังคิดถึงภารกิจข้างหน้าสำหรับวันนั้น ท่านคิดถึงอะไรบ้าง *

นอกจากวิธีดังกล่าวอาจใช้วิธีวิเคราะห์พัฒนาเชิงความต้องการความสามารถโดยใช้รูปแบบความสามารถ ตามวิธีการนี้เป็นการสร้างแบบสอบถามความสามารถต่าง ๆ โดยให้ผู้เรียนประเมินตัวเองว่ามีความถนัดอยู่ในมาตราส่วนประเมินค่าใด

2. บุคคลที่ทำงานในฐานะเป็นผู้ช่วยเหลือ โดยการสัมภาษณ์หรือการใช้แบบสอบถามกับบุคคลที่ทำงานในหน้าที่ให้ความช่วยเหลือ ให้คำปรึกษาและแนะนำประชาชน บุคคลเหล่านี้จะเป็นผู้ที่ประชาชนทั่วไปปรึกษาปัญหาและความต้องการต่าง ๆ เช่น นักสังคมสงเคราะห์ พัฒนาการ แพทย์ หรือพยาบาล ผู้นำสหภาพแรงงาน พระสงฆ์ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ฯลฯ

3. สื่อมวลชน บรรณาธิการหนังสือพิมพ์หรือวารสารที่มีชื่อเสียงจะมีประสบการณ์ในการรับรู้ และไวต่อปัญหาของประชาชน ดังนั้นการสำรวจแนวโน้มความต้องการของประชาชนอาจกระทำได้ เช่น การสำรวจเรื่องและหัวข้อที่หนังสือพิมพ์ให้ความสนใจ

4. เอกสารสิ่งตีพิมพ์ทางราชการ เช่น ทางการศึกษาผู้ใหญ่ จิตวิทยา สังคมวิทยา มนุษยวิทยา รัฐศาสตร์ ศาสนา เศรษฐศาสตร์ สังคมสงเคราะห์ ส่วนมากจะมีความเกี่ยวข้องกับความต้องการของผู้ใหญ่ในด้านต่าง ๆ

ส่วน แลงเจอร์แมน และสมิท (ทิพย์พรณ นพวงศ์. 2523 : 4 - 13 ;

อ้างอิงมาจาก Langerman and Smith. 1979 : 97 - 112) ได้กล่าวถึงรูปแบบการประเมินความต้องการ 4 แบบเช่นกันคือ

1. แบบให้อธิบายอัตนัย เป็นการรวบรวมข้อมูลโดยให้บุคคลเป็นผู้บอกความรู้สึกและระบุความต้องการการศึกษาของตนเอง โดยผู้เรียนเป็นผู้ตัดสินใจเลือกว่าสิ่งใดเป็นความต้องการทางการศึกษาที่สำคัญที่สุดต่อชีวิตของเขา เช่น บางคนต้องการเป็นแม่บ้านที่ซึ่งต้องการเรียนรู้วิธีอบรมเลี้ยงดูเด็กเล็กที่ถูกต้องบางคนต้องทำธุรกิจการค้าของตนเองแต่ยังไม่รู้ว่าจะเริ่มต้นอย่างไรก็เป็นต้น การที่บุคคลสนใจใฝ่เรียนรู้ด้วยตนเองจึงสามารถใช้พิจารณาความต้องการของบุคคลผู้นั้นได้ คือ การกำหนดเป้าหมายของผู้เรียน การกำหนดวัตถุประสงค์ของผู้เรียนและการทำตามวัตถุประสงค์ของผู้เรียน

2. แบบให้อธิบายปรนัย การประเมินความต้องการเรียนรู้แบบนี้เกิดขึ้นเมื่อบุคคล รวบรวมข้อมูลจากผลการสอบแล้วใช้เป็นฐานในการกำหนดความต้องการศึกษาของตนเอง ทั้งผู้เรียน และผู้อำนวยความสะดวกการเรียนรู้ต่าง ๆ ก็ร่วมกันรับผิดชอบวางแผนการเรียนรู้ การประเมินความต้องการ โดยผู้เรียนจะเป็นผู้รับผิดชอบในการตัดสินใจเรียนรู้ด้วยตนเอง การตัดสินใจอาจอาศัยเครื่องมือ ที่สร้างขึ้นเป็นเครื่องช่วยในการตัดสินใจ

3. แบบกำหนดค่านัย การประเมินแบบนี้ผู้อื่นไม่ใช่ผู้เรียนเป็นผู้ตัดสินใจว่าอะไรคือ ความต้องการเรียนรู้ ส่วนมากผู้วางแผนเป็นผู้ตัดสินใจให้ผู้อื่นเป็นผู้ตัดสินใจเลือกความต้องการเรียนรู้ ของชุมชน ในการตัดสินใจเลือกกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนกลุ่มต่าง ๆ นั้น ผู้วางแผนอาจ กำหนดขึ้นจากประสบการณ์ของตนเองหรือจากข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามสำรวจความต้องการ แล้ว นำผลที่ได้จากการตอบนี้มาประกอบการตัดสินใจเลือกกิจกรรมการเรียนการสอนต่อไป ขั้นตอนใน การประเมินความต้องการมี 3 ขั้นตอน คือ เขียนรายงานการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนต่าง ๆ ที่ผู้เกี่ยวข้องคิดว่าเป็นเรื่องที่น่าสนใจของกลุ่มเป้าหมาย พิจารณาเลือกกิจกรรมที่ต้องการเปิดสอน แก่กลุ่มเป้าหมายที่กำหนดไว้โดยเลือกจากรายการที่รวบรวมไว้วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสำรวจ โดยพิจารณาเลือกหัวข้อเรื่องที่ใดจะเน้นแสดงความสนใจสูงสุด

4. แบบกำหนดค่าให้ปรนัย วิธีนี้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลเป็นผู้ระบุความต้องการศึกษาให้แก่ บุคคลหรือชุมชน จากการรวบรวมข้อมูลชนิดต่าง ๆ เช่น ข้อมูลจากแบบทดสอบ แบบสำรวจ ผู้เรียน ไม่มีส่วนร่วมในขั้นตอนการวางแผนการศึกษา การประเมินความต้องการประเภทนี้มีขั้นตอนดังนี้ คือ วิเคราะห์งานสร้างเครื่องมือมาตรฐาน ทดสอบผู้เรียนจากแบบทดสอบที่สร้างขึ้น วิเคราะห์ผลการ ทดสอบและอันดับผู้เรียนตามลำดับคะแนน

จากแนวทางการประเมินความต้องการทางการศึกษาดังกล่าวข้างต้นนี้ในการดำเนินการ วิจัยครั้งนี้จะใช้วิธีการประเมินโดยให้ตัวผู้เรียนหรือเป็นการประเมินแบบให้อธิบายอรรถนัย กล่าวคือ จะประเมินโดยให้บุคคล (แม่ชีไทย) เป็นผู้บอกความรู้สึก และระบุความต้องการทางการศึกษาของ ตนเองในลักษณะที่เป็นผู้ตัดสินใจเลือกกว่าสิ่งใดเป็นความต้องการทางการศึกษาที่สำคัญที่สุดต่อชีวิตและ มุ่งหวังว่าตนเองจะต้องพยายามหาบริการให้ได้ต่อไป

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาเกี่ยวกับเหตุผลของการตัดสินใจบวชชี และความต้องการทางการศึกษาของแม่ชีไทย ปรากฏว่ายังไม่มีผู้ใดทำการศึกษาโดยตรงมาก่อนแม้จะมีการศึกษาเกี่ยวกับแม่ชีอยู่บ้าง ก็เป็นการศึกษาถึงชีวิต ความเป็นมา สถานภาพ และบทบาทโดยทั่ว ๆ ไปของแม่ชีเท่านั้น เช่น การวิจัยของแผนกวิจัย กรมการศาสนา (2509) เรื่อง ชีวในประเทศไทย ซึ่งได้รวบรวมประวัติความเป็นมาของแม่ชีเอาไว้ โดยเฉพาะประวัติความเป็นมา และสถานภาพของแม่ชีในประเทศไทย

ประคอง สิงหนาทนิติรักษ์ (2516 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง บทบาทของแม่ชีในการพัฒนาสังคม พบว่า แม่ชีส่วนใหญ่มีความเข้าใจว่า การเข้าไปมีบทบาทในการช่วยพัฒนาสังคม จะเป็นช่องทางที่จะช่วยยกระดับฐานะทางสังคมของแม่ชี และมีความพร้อมที่จะอุทิศตน ในงานพัฒนานี้ เพราะว่ามีเวลามากพอที่จะอุทิศให้ได้ โดยเฉพาะทางด้านการอบรมให้ความรู้ที่ลัทธิธรรมจรรยาจะทำให้มากเป็นพิเศษการยกระดับฐานะทางสังคมของแม่ชีจะต้องใช้เวลานาน และต้องอาศัยความอดทนของแม่ชีที่จะเปลี่ยนแปลงทัศนคติดั้งเดิมของประชาชนที่มีต่อตน โดยในขั้นแรกแม่ชีจะต้องพร้อมที่จะทำการพัฒนาจิตใจของตน และห่มแม่ชีไทยให้เรียบร้อยก่อน

เน่งน้อย บัญจพรค์ และนฤมล พุฒาธร (2523 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ทัศนคติของแม่ชีที่มีต่อสถานภาพและบทบาทของตน เพื่อนำเอาผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลในการจัดทำแผนพัฒนาสตรีระยะยาว (20 ปี) พ.ศ. 2525 - 2544 บัณฑิตสำคัญที่มีส่วนทำให้สถานภาพ และบทบาทของแม่ชีไม่ได้รับการยอมรับนับถือจากสังคม คือการที่แม่ชีไม่มีสถานภาพเป็นนักบวช ตามหลักพุทธศาสนา ซึ่งส่งผลให้หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และ/หรือรับผิดชอบในการจัดการพระศาสนาไม่ยอมรับหรือให้ความสำคัญแก่แม่ชี ละเลยการที่จะจัดบริการต่าง ๆ เพื่อส่งเสริม และสนับสนุนแม่ชีซึ่งเป็นสตรีกลุ่มหนึ่งของประเทศ สถาบันแม่ชีไทยเป็นเพียงหน่วยงานเดียวที่เข้ามามีบทบาทในการบริหารปกครอง และกำหนดบทบาทของแม่ชีโดยทั่ว ๆ ไป แต่ก็ยังไม่ครอบคลุมทั่วประเทศ

สุขใจ พุทธิเศษ (2527 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง สถานภาพ และบทบาทของแม่ชีในสังคมไทย กรณีศึกษาวัดสร้อยทอง ผลการศึกษาสรุปว่า ยังไม่มีหลักฐานเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของแม่ชีที่แน่ชัด สังคมไทยโดยทั่วไปมองว่าแม่ชีเป็นนักบวชฝ่ายหญิง เช่นเดียวกับภิกษุสงฆ์ที่เป็นนักบวชฝ่ายชาย แต่การให้การเคารพยกย่องนับถือ ในฝ่ายแม่ชีมีน้อยกว่าภิกษุสงฆ์ ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากสถานภาพ และบทบาทของแม่ชีเองเป็นสำคัญ กล่าวคือ แม่ชีโดยทั่วไปยังทำประโยชน์ต่อศาสนาและสังคมค่อนข้างน้อย บางครั้ง แม่ชีเองก็ทำตัวไม่น่าเลื่อมใสศรัทธา เช่น มีแม่ชีบางรูปหรือบางกลุ่มขอทาน เป็นต้น ส่วนการให้ความช่วยเหลือส่งเสริมสนับสนุนจากฝ่ายประชาชน รัฐบาล และหน่วยงานอื่น ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องมีอยู่ในปริมาณที่น้อยมาก

ดังนั้น เพื่อให้การวิจัยครั้งนี้ดำเนินไปได้อย่างรัดกุมและกว้างขวาง ผู้วิจัยจึงได้ศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับการตัดสินใจกระทำ (แสดง) พฤติกรรมของบุคคลทั้งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา และการเลือกอาชีพ และความต้องการทางการศึกษาของบุคคลในกลุ่มอื่น ๆ มาสนับสนุนเพิ่มเติม ดังนี้

1. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจกระทำ (แสดง) พฤติกรรมของบุคคล

วารุณี อัสธีรวัฒน์ (2512 : 120) ได้ศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการเลือกเรียนต่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในภาคเหนือของประเทศไทย พบว่า การเลือกเรียนต่อของนักเรียนจะให้ความสำคัญต่อองค์ประกอบด้านคุณประโยชน์ต่อประเทศชาติ ความสามารถในการศึกษาเล่าเรียน ความมุ่งหวังของครอบครัวและรายได้มากกว่าองค์ประกอบด้านอื่น ๆ และการศึกษาในเรื่องเดียวกันนี้ ธวัชชัย ชัยจิรฉายากุล (2513 : 98) ก็ศึกษาถึงองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการเลือกเรียนต่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนแบบประสมว่า เกียรติยศชื่อเสียง ลักษณะของงาน ความก้าวหน้า ความถนัดและความสนใจมีอิทธิพลมากน้อยตามลำดับ ส่วนเพศและอายุนั้นไม่มีอิทธิพลต่อการเลือกเรียนต่อ

เสาวภา ธรรมบุตร (2525 : บทคัดย่อ) ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพครู : ศึกษาเฉพาะกรณีนักศึกษาครูในกรุงเทพมหานคร พบว่า อาชีพของบิดา -

มารดา ภูมิลาเนาของนักศึกษาเป็นปัจจัยโดยตรงที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพครู ส่วนรายได้ของบิดา - มารดา มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพครูโดยผ่านโอกาสทางการศึกษา ส่วนตัวแปรอื่น ๆ เช่น เพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การศึกษาของบิดา - มารดา เป้าประสงค์ความเชื่อเกี่ยวกับอาชีพครู และข้อผูกพัน ไม่พบว่าความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพครูแต่อย่างใด

ณัฐวิทย์ เนาวประสิทธิ์ (2528 : 72 - 74) ศึกษาเรื่องการตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพประมงหลังจากจบการศึกษาภาคบังคับ : กรณีศึกษาบุตรชาวประมง อำเภอสัตหีบ จังหวัด นครศรีธรรมราช พบว่า ระดับรายได้ของครอบครัว ระดับการศึกษาของบิดา ขนาดของครอบครัว กลุ่มเพื่อน และระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของบุตรชาวประมงมีผลต่อการตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพ

2. งานวิจัยที่เกี่ยวกับความต้องการทางการศึกษาของบุคคล

สมุทร บุขนารถ (2514 : 108 - 114) วิจัยเรื่องความต้องการทางการศึกษา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ผลการศึกษาพบว่า วิชาที่นักเรียนต้องการเรียนส่วนใหญ่เป็นวิชาที่ประชาชนนิยม เป็นวิชาที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้รับ เกียรติยศชื่อเสียง ตลอดจนความก้าวหน้าในวิชาชีพโดยมิได้คำนึงถึงความสามารถหรือความสนใจ นอกจากนี้ก็ยังพบว่า ค่านิยมทางการศึกษาของนักเรียนที่บิดา - มารดา มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และค่านิยมทางการศึกษาของนักเรียนที่มีภูมิลาเนาแตกต่างกัน ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

นิวัฒน์ กลัยพฤกษ์ (2522 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความต้องการและการได้ โอกาสการศึกษาในระดับอุดมศึกษา เขตการศึกษา 7 โดยศึกษากับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 หรือ เทียบเท่า และนักเรียนชั้นปีที่ 1 ของสถาบันอุดมศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในปีการศึกษา 2521 ผลจากการศึกษา พบว่า นักเรียนต้องการศึกษาร้อยละ 65.48 และไม่ต้องการศึกษาร้อยละ 34.52 นักเรียน หึงต้องการศึกษา และได้โอกาสศึกษามากกว่านักเรียนชาย นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ต้องการ

ศึกษาและได้โอกาสศึกษามากกว่านักเรียนชั้น ป.ศ. และปวช. นักเรียนที่บิดาและ/หรือมารดา เป็นเกษตรกร ประมง ต้องการศึกษาและได้โอกาสศึกษาสูง ส่วนนักเรียนที่บิดาและ/หรือมารดา เป็นพนักงานรัฐวิสาหกิจ ต้องการศึกษาและได้โอกาสศึกษาคำ นักเรียนที่บิดาและ/หรือมารดา มีการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 (ป.4) ต้องการศึกษาและได้โอกาสศึกษาสูงกว่านักเรียนที่บิดา และ/หรือมารดา มีการศึกษาระดับปริญญาตรีและสูงกว่า นักเรียนที่บิดา และ/หรือมารดา มีรายได้ เดือนละ 500 - 1,000 บาท และ 1,000 - 2,000 บาท ต้องการศึกษาและได้โอกาสศึกษา สูงกว่านักเรียนที่บิดา และ/หรือมารดา ที่มีรายได้เดือนละ 5,000 - 7,000 บาท และมากกว่า 7,000 บาท

สุรีย นาคนิยม (2528 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการของ นักศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพหลักสูตรวิชาชีพพระยะสันของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดในเขตการ ศึกษา 2 ผลการวิจัย พบว่านักศึกษาที่มีเพศ อายุ และเรียนในวิชาชีพที่ต่างกัน ประสบปัญหาด้าน ส่วนตัว ด้านการเรียนการสอน ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ความต้องการด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และเหตุผลด้านส่วนตัวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนความต้องการด้านการ เรียนการสอน ด้านบริการที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน ด้านการเงินและเงินทุน และเหตุผลด้าน สังคมในการมาเรียนวิชาชีพแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ดิศกุล เกษมสวัสดิ์ (2529 : บทคัดย่อ) วิจัยเรื่อง ความต้องการทางการศึกษา เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์กรมการศึกษานอกโรงเรียน พบว่า ตัวแปร ด้านวุฒิทางการศึกษา ประสบการณ์ ภูมิหลัง อายุ และพื้นที่ในการปฏิบัติงาน ไม่มีผลทำให้ความ ต้องการทางการศึกษาด้านความรู้เกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาของศึกษานิเทศก์แตกต่างกัน

หัตถ์สุดา สอนชื่อ (2531 : บทคัดย่อ) วิจัยเรื่องการศึกษาความต้องการทาง การศึกษานอกโรงเรียนของข้าราชการบำนาญ กระทรวงศึกษาธิการในกรุงเทพมหานคร พบว่า ข้าราชการบำนาญที่มี เพศ อายุ วุฒิ ระดับ ต่างกันมีความต้องการได้รับความรู้ด้านเศรษฐกิจ โดยส่วนรวม ด้านสุขภาพโดยส่วนรวม ด้านสังคมโดยส่วนรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ แต่

ข้าราชการบำนาญที่มีเพศต่างกันมีความต้องการรับรู้ด้านสุขภาพ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และข้าราชการบำนาญ ที่มีวุฒิแตกต่างกันมีความต้องการรับรู้ด้านสังคมโดยส่วนรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

* อูล (Houle. 1961 : 16 - 25) ได้ทำการศึกษาค้นคว้าสาเหตุที่นักศึกษาผู้ใหญ่ เข้าศึกษาต่อในโครงการศึกษาผู้ใหญ่ ที่มหาวิทยาลัยชิคาโก โดยการสัมภาษณ์ผู้ใหญ่ 22 คน อย่างละเอียด ผลจากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มาเรียนจำแนกออกได้เป็นสามประเภทคือ

1. ผู้เรียนประเภทมุ่งเป้าหมาย (Goal-oriented) คือผู้เรียนที่เข้าสู่โครงการศึกษาผู้ใหญ่ประเภทต่าง ๆ เป็นครั้งคราว ตามที่เขาคิดว่าการเรียนรู้จากโครงการแต่ละโครงการจะตอบสนองความต้องการ ปัญหาและความสนใจของเขาได้หรือไม่ กลุ่มนี้ส่วนมากจะเริ่มศึกษาอีกครั้งเมื่ออายุ 20 ปีขึ้นไป

2. ผู้เรียนประเภทมุ่งกิจกรรม (Activity-oriented) คือ ผู้เรียนผู้ใหญ่ประเภทที่เข้าร่วมกิจกรรมเพราะความพอใจ หรือสนใจสิ่งแปลกใหม่ หรือกิจกรรมบางอย่างมากกว่าเนื้อหา หรือหลักสูตร ผู้ใหญ่ที่มุ่งกิจกรรมเช่นนี้ชอบกิจกรรมทางสังคมและเพื่อน ดังนั้นการเลือกเข้าโครงการในแต่ละครั้ง ผู้ใหญ่ประเภทนี้จะคำนึงถึงเรื่องมนุษยสัมพันธ์

3. ผู้ใหญ่ประเภทมุ่งการเรียนรู้ (Learning-oriented) ผู้ใหญ่ที่เข้าสู่โครงการศึกษาผู้ใหญ่เพราะต้องการได้รับความรู้และเรียนรู้อย่างแท้จริง ผู้ใหญ่กลุ่มนี้ส่วนมากจะเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวกับการศึกษาตลอดมา และดูเหมือนว่าจะเกิดนิสัยประจำตัวที่จะเป็นผู้ที่ศึกษาอย่างต่อเนื่อง

ซิสสัน (Scissons. 1982 : 20 - 27) ได้สร้างรูปแบบการประเมินความต้องการทางการศึกษาของบุคคลโดยตั้งอยู่บนฐานของการประเมินตนเอง (Self-assessment) ซึ่งเขาได้กำหนดความหมายและขอบข่ายของความต้องการทางการศึกษาว่า ประกอบด้วยความสัมพันธ์ร่วมกันระหว่างองค์ประกอบ 3 ประการ คือ องค์ประกอบด้านสมรรถภาพพื้นฐาน ด้านความเกี่ยวข้อง และด้านแรงจูงใจ การกำหนดความต้องการทางการศึกษา กระทำโดยวัดปริมาณ

ของแต่ละองค์ประกอบแล้วใช้วิธีการทางคณิตศาสตร์หาความสัมพันธ์ร่วมกันขององค์ประกอบทั้ง 3 นั้น แล้วนำค่าความสัมพันธ์ร่วมกันขององค์ประกอบทั้งหมดมาเรียงลำดับความสำคัญเป็นความต้องการทางการศึกษา

กลุ่มตัวอย่างที่ซีสัน ใช้ในการทดลองรูปแบบการประเมินความต้องการทางการศึกษา ได้แก่ ลูกจ้างธุรกิจต่าง ๆ จำนวน 700 ประเภทธุรกิจในเวสเทอร์น แคนาดาซิติ เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า มี 6 ระดับ ผลการทดลอง พบว่า ความต้องการทางการศึกษาซึ่งกำหนดโดยใช้องค์ประกอบความต้องการที่แตกต่างกัน จะให้ผลความต้องการทางการศึกษาที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .0001 หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าองค์ประกอบของความ ต้องการแต่ละด้านเป็นอิสระ ต่อกันในการกำหนดความสำคัญของความต้องการ

จากการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องคงได้กล่าวในตอนต้นแล้วนี้ สรุปได้ว่า เหตุผลของการตัดสินใจกระทำ (แสดง) พฤติกรรมของบุคคลย่อมจะเกิดขึ้นมาจากปัจจัยกระตุ้น อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างในขณะเดียวกันก็ได้ ในทำนองเดียวกันความต้องการทางการศึกษาของบุคคลก็จะเป็นความพยายามที่จะแสวงหาความรู้ ทักษะ และทัศนคติเพื่อยกระดับสมรรถภาพของตนเองให้สูงขึ้นซึ่งในที่สุด ความรู้ ทักษะ และทัศนคติที่ดี ที่เหมาะสมกับสถานการณ์ต่าง ๆ ก็จะช่วย หรือส่งเสริมสนับสนุนให้บุคคลนั้นได้รับการตอบสนองในความต้องการโดยทั่วไปมากยิ่งขึ้น ๆ ขึ้นด้วย

สมมุติฐานการวิจัย

แม้ชาวไทยที่มีลักษณะทางชีวสังคมในแต่ละด้านต่างกัน มีความต้องการการศึกษาแตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ซึ่งมุ่งศึกษาถึงเหตุผลของการตัดสินใจบวชชี และความต้องการทางการศึกษาของแม่ชีไทยในสถาบันพุทธศาสนา โดยมีขั้นตอนของการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร เป็นแม่ชีไทยในสถาบันทางพุทธศาสนาซึ่งสังกัดอยู่กับวัดหรือสำนักที่ได้ขึ้นทะเบียนเป็นสมาชิกของสถาบันแม่ชีไทย โดยที่วัดหรือสำนักนั้น ๆ จะต้องมีแม่ชีพำนักอยู่ประจำตั้งแต่ 15 รูป โดยใช้ข้อมูลจากทะเบียนสำมะโนครัวแม่ชีของสถาบันแม่ชีไทยเมื่อวันที่ 1 เมษายน 2532 รวมเป็นแม่ชีที่ใช้ศึกษาทั้งสิ้น 4,916 รูปซึ่งกระจายอยู่ตามวัด หรือสำนักต่าง ๆ ทั่วประเทศรวม 133 วัด/สำนัก ดังรายละเอียดในภาคผนวก ก.

1.2 กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage random sampling) จากประชากรซึ่งถูกแบ่งออกตามเขตการปกครองของสงฆ์ทั่วประเทศ จำนวน 18 ภาคกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยการคำนวณจากสูตรของยามาเน่ (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2531 : 260 - 261; อ้างอิงมาจาก Yamane. 1967 : 886 - 887) ได้จำนวนแม่ชีที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น จำนวน 370 รูป จากนั้นจึงดำเนินการสุ่มตัวอย่างโดยมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 จัดแบ่งวัดหรือสำนักที่ใช้เป็นประชากรในการศึกษาออกตามภาคการปกครองของคณะสงฆ์ไทย ปรากฏว่ามีอยู่ใน 16 ภาคการปกครองส่วนในอีก 2 ภาค คือ ภาค 9 และภาค 10 นั้นไม่มีวัดหรือสำนักที่ขึ้นทะเบียนไว้กับสถาบันแม่ชีไทย ดังนั้นผู้วิจัยจึงใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) โดยจับฉลากหมายเลขประจำภาคการปกครองของคณะสงฆ์มาจำนวนครึ่งหนึ่งของภาคทั้งหมดคือ จำนวน 8 ภาค ปรากฏว่าจับฉลากได้ดังนี้

- (1) ภาค 1 (2) ภาค 4 (3) ภาค 7 (4) ภาค 8 (5) ภาค 11 (6) ภาค 13
(7) ภาค 14 และ (8) ภาค 16

ขั้นที่ 2 สุ่มกลุ่มตัวอย่างจังหวัดจากภาคการปกครองของคณะสงฆ์ที่สุ่มมา
ในขั้นที่ 1 โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) โดยจับฉลากรายชื่อ
จังหวัดมาเป็นกลุ่มตัวอย่างภาคละ 1 จังหวัด ผลการสุ่มได้ดังนี้

ภาค 1 ได้แก่ จังหวัดสมุทรปราการ

ภาค 4 ได้แก่ จังหวัดนครสวรรค์

ภาค 7 ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่

ภาค 8 ได้แก่ จังหวัดหนองคาย

ภาค 11 ได้แก่ จังหวัดนครราชสีมา

ภาค 13 ได้แก่ จังหวัดชลบุรี

ภาค 14 ได้แก่ จังหวัดสมุทรสงคราม

ภาค 16 ได้แก่ จังหวัดนครศรีธรรมราช

ขั้นที่ 3 สุ่มจำนวนแม่ชีในแต่ละจังหวัดที่สุ่มได้ในขั้นที่ 2 ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่าง
แบบมีระบบ (Systematic random sampling) จากทะเบียนแม่ชีของวัดหรือสำนักชีให้ได้จำนวน
แม่ชีที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 370 รูป ดังตาราง

ตาราง 1 แสดงจำนวนแม่ชีที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

ลำดับ ที่	ภาคการปกครอง คณะสงฆ์	จังหวัด	ชื่อวัด/สำนักชี	จำนวนแม่ชี ทั้งหมด	ที่ใช้เป็นตัวอย่าง
1	ภาค 1	สมุทรปราการ	(1) วัดโคศุภาราม	53	19
			(2) วัดโพธิยาราม	20	8
			(3) วัดระกาศ	15	6
	รวมภาค 1			88	33
2	ภาค 4	นครสวรรค์	(1) วัดเกตุคีรี (สำนักวิปัสสนา)	48	17
			(2) วัดพุทธมงคลนิมิตร	27	9
			(3) วัดคีรีวงศ์	45	16
			(4) วัดพรหมจริยาวาส	31	11
			(5) วัดถ้ำยา	20	7
	รวมภาค 4			171	60
3	ภาค 7	เชียงใหม่	(1) วัดน้ำบ่อหลวง	18	7
			(2) วัดโปพาราม (ร่ำเบ็ง)	45	17
			(3) วัดสันปง	50	18
	รวมภาค 7			113	42

ตาราง 1 (ต่อ)

ลำดับ ที่	ภาคการปกครอง คณะสงฆ์	จังหวัด	ชื่อวัด/สำนักชี	จำนวนแม่ชี	
				ทั้งหมด	ที่ใช้เป็นตัวอย่าง
4	ภาค 8	หนองคาย	(1) วัดหินหมากเป้ง	20	8
			(2) วัดอรุณบรรพต	20	7
			(3) วัดเนินพะเนา	36	13
			รวมภาค 8	76	28
5	ภาค 11	นครราชสีมา	(1) วัดชีราลงกรณ์	23	9
			(2) วัดคีรีวันต์	20	7
			รวมภาค 11	43	16
6	ภาค 13	ชลบุรี	(1) วัดธรรมนิมิตร	75	28
			(2) วัดเขาบางพระ	22	8
			(3) วัดศรีมหาธาตุ	15	6
			(4) วัดเขาพุทธโคคม	32	12
			(5) สำนักปฏิบัติธรรม สันติยาสม	28	10
			รวมภาค 13	172	64

ตาราง 1 (ต่อ)

ลำดับ ที่	ภาคการปกครอง คณะสงฆ์	จังหวัด	ชื่อวัด/สำนักชี	จำนวนแม่ชี ทั้งหมด	ที่ใช้เป็นตัวอย่าง
7	ภาค 14	สมุทรสงคราม	(1) วัดเพชรสมุทรวรวิหาร	69	26
			(2) วัดธรรมาวุธาราม	15	5
			(3) วัดเทพประสิทธิ์คณาวาส	32	12
			(4) วัดป้อมแก้ว	15	5
			(5) วัดโลกเกตุบุญศิริ	64	24
	รวมภาค 14			195	72
8	ภาค 16	นครศรีธรรมราช	(1) วัดห้าวโคตร	53	20
			(2) วัดชายนา	107	39
	รวมภาค 16			160	59
รวมจำนวนแม่ชีที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้ง 8 ภาค				998	370

2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

2.1 ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม
ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองโดยศึกษาจากเอกสาร บทความทางวิชาการ ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ
การตัดสินใจกระทำ (แสดง) พฤติกรรมต่าง ๆ ของบุคคล และ ความต้องการรับบริการการศึกษา
แบ่งออกเป็น 3 ตอน (ดูภาคผนวก ข.)

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถาม เกี่ยวกับชีวสังคมของแม่ชีไทย ซึ่งจะถาม
เกี่ยวกับคุณลักษณะต่าง ๆ ทางด้านชีวสังคม ได้แก่ อายุ ภูมิลำเนา สถานภาพการสมรส จำนวนปี
ที่บวช ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ย ตลอดถึงระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยของบิดา-
มารดา ซึ่งในแต่ละด้านจะแบ่งคำถามให้เลือกออกเป็น 4 กลุ่ม โดยให้ผู้ตอบบอกข้อมูลส่วนตัวใน
ด้านนั้น ๆ แล้วจัดเข้ากลุ่มตามที่กำหนดไว้ในคำตอบ มีทั้งหมด 8 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถาม เกี่ยวกับเหตุผลของการตัดสินใจบวชชีของ
แม่ชีไทย ซึ่งจะถามถึงสาเหตุหรือเหตุผลที่มีอิทธิพลมากที่สุดที่ทำให้แม่ชีไทยต้องตัดสินใจมาบวชชีเพียง
เหตุผลเดียว มีทั้งหมด 10 ข้อ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถาม เกี่ยวกับความต้องการทางการศึกษาของแม่ชีไทย

ลักษณะของแบบสอบถามตอนนี้เป็นแบบสอบถามที่มุ่งเก็บรวบรวมข้อมูลทางด้านความรู้สึก (เจตคติ) เกี่ยวกับความต้องการการศึกษาของแม่ชีไทย โดยจะมุ่งศึกษาถึงความต้องการการศึกษาของแม่ชีไทย 3 ด้าน คือ

- ก. ความต้องการการศึกษาตามหลักสูตรวิชาทางธรรม
- ข. ความต้องการการศึกษาตามหลักสูตรวิชาสามัญทางโลก
- ค. ความต้องการการศึกษาตามหลักสูตรวิชาชีพทางโลก

แต่ละด้านจะสอบถามเกี่ยวกับความต้องการการศึกษาในประเด็นที่สำคัญต่าง ๆ เช่น ระดับการศึกษาสูงสุดที่ต้องการ วิธีการศึกษาที่ต้องการ ระบบการจัดการเรียนการสอน การวัดผลการศึกษาที่ต้องการ และมาตรฐานของหลักสูตร เป็นต้น แบบสอบถาม ตอนที่ 3 มีทั้งหมด 25 ข้อ

การสรุปรวบรวมข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ทั้ง 3 ตอนตามเครื่องมือ ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นนี้ใช้วิธีการนับความถี่ของข้อมูลจำแนกออกเป็นกลุ่ม ๆ แล้วจึงนำข้อมูลความถี่ในภาพรวมแต่ละเรื่องไปวิเคราะห์เปรียบเทียบสรุปและอภิปรายผล

2.2 ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างเครื่องมือสำหรับการวิจัยครั้งนี้โดยการศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับปัจจัยทางด้านชีวสังคม เหตุผลของการตัดสินใจและความต้องการทางการศึกษาของมนุษย์ จากเอกสาร บทความทางวิชาการ ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วสรุปเอาความรู้และแนวคิดที่ได้จากการศึกษามาสร้างแบบสอบถามเพื่อให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับเจตนาของการวิจัยนี้ โดยมีเนื้อหาสาระครอบคลุมตามความมุ่งหมายที่ได้ตั้งไว้ทุกประการ

2.3 การหาคุณภาพของเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ได้ยกร่างเสร็จเรียบร้อยแล้วไปให้อาจารย์ที่เป็นคณะกรรมการควบคุมตรวจแก้ไขให้ จากนั้นจึงนำไปปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการ แล้วนำแบบสอบถามดังกล่าวไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา ด้านสังคมศาสตร์ และด้านการศาสนา ศึกษา พิจารณาดังข้อสังเกต หรือข้อสงสัย ตลอดจนการวิพากษ์วิจารณ์ เสนอแนะปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติม แล้วผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้รับไปปรับปรุงเครื่องมืออีกครั้งหนึ่ง สำหรับรายนามผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญที่ผู้วิจัยได้รับความอนุเคราะห์ มีดังนี้

ตาราง 2 บัญชีรายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งได้ทำการตรวจแบบสอบถาม

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	ตำแหน่งหน้าที่	หน่วยงานสังกัด
1	ว่าที่ ร.ต.บุญชู นิ่มวรรณัง	ศึกษาธิการจังหวัดชลบุรี	สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดชลบุรี
2	นายอรรถ ปานเจริญ	ผู้ช่วยศึกษาธิการจังหวัดชลบุรี	สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดชลบุรี
3	นายนิวัฒน์ น้อยมณี	ผู้ช่วยศึกษาธิการจังหวัดเพชรบูรณ์	สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดเพชรบูรณ์
4	นายสุวรรณ บุญชิตานนท์	ศึกษาธิการอำเภอนนทบุรี	สำนักงานศึกษาธิการอำเภอนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี

ตาราง 2 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	ตำแหน่งหน้าที่	หน่วยงานสังกัด
5	นางสาววิไลรัตน์ พุกษาภิรมย์	นักวิชาการศึกษา ประจำ เขตการศึกษา 12	สำนักงานศึกษาธิการเขต 12 จังหวัดชลบุรี
6	พระมหาประโยชน์ ญาณโสภโณ	หัวหน้าสำนักเรียนปริยัติธรรม (ปธ.6)	วัดเขาพุทธโคคม อำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี
7	แม่ชีวลี	หัวหน้าแม่ชีจังหวัดชลบุรี (ปธ.6, พระอภิธรรมบัณฑิต)	วัดธรรมนิมิตร อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี
8	แม่ชีกฤษณา วิชาญสุข	หัวหน้าแม่ชีวัดเขาพุทธโคคม (ปธ.6, พระอภิธรรมบัณฑิต)	วัดเขาพุทธโคคม อำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี

จากนั้นจึงนำแบบสอบถามที่ผ่านการแก้ไขจากผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้กับแม่ชีไทยที่วัด
บุญศรีมุนีภรณ์ เขตบางกะปิ กรุงเทพฯ จำนวน 20 ชุด วัดเพลงวิปัสณา เขตบางกอกน้อย กรุงเทพฯ
จำนวน 30 ชุด และวัดคันสน อำเภอเมือง จังหวัดอ่างทอง จำนวน 50 ชุด โดยผู้วิจัยได้ออกไป
สัมภาษณ์ข้อมูลต่าง ๆ จากแม่ชีไทยโดยตรงด้วยตนเองในขณะที่ถามให้แม่ชีตอบตามตัวคำถามและ
คำตอบที่กำหนดไว้ในแบบสอบถาม ถ้ามีข้อใดเมื่อได้อ่านหรือฟังแล้วยังไม่เข้าใจ หรือมีข้อสงสัย
ผู้วิจัยจะบันทึกข้อสงสัย หรือข้อเสนอแนะต่าง ๆ เอาไว้ แล้วนำข้อมูลดังกล่าวมาใช้ประกอบการ
พิจารณาปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องของแบบสอบถามจึงจัดพิมพ์ขึ้นใหม่ จากนั้นจึงนำไปใช้เป็นเครื่องมือ
ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจริงจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยติดต่อกับวัดหรือสำนักชีที่เป็นหน่วยของกลุ่มตัวอย่างแต่ละแห่งด้วยตนเองพร้อมกับชี้แจงวิธีเก็บรวบรวมข้อมูลแก่ผู้ช่วยเหลือในการเก็บรวบรวมข้อมูลและรับข้อมูลกลับด้วยตนเอง

4. การจัดกระทำข้อมูล

การจัดกระทำข้อมูล เริ่มต้นด้วยการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาทั้งหมด 353 ฉบับ ปรากฏว่าเป็นฉบับสมบูรณ์ทั้ง 353 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 95.41 ของกลุ่มตัวอย่างที่คาดหวังทั้งหมด แล้วทำการสรุป รวบรวมและจัดระบบข้อมูลที่ได้ให้เป็นระบบ จากนั้นจึงนำความถี่ของข้อมูลแต่ละชุดไปวิเคราะห์ทางสถิติ

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

(1) หาค่าสถิติพื้นฐาน โดยหาค่าร้อยละ (Percentage)

(2) สถิติสำหรับทดสอบสมมติฐาน ใช้สถิติทดสอบ ไค-สแควร์ (Chi-Square)

(ชูศรี วงศ์รัตน์. 2530 : 221)

ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .01 ซึ่งเป็นค่าที่นิยมใช้กันมากในการวิจัยทางสังคมศาสตร์

ผลการเก็บรวบรวมข้อมูล สรุปได้ดังตาราง 3

ตาราง 3 ค่าร้อยละของจำนวนแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนจากกลุ่มตัวอย่าง เมื่อเทียบกับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ตามวิธีการทางสถิติทั้งหมด

จำนวนของกลุ่มตัวอย่างที่คาดหวัง	จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม ซึ่งนำมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	ร้อยละ
370	353	95.405

จากตาราง 3 แสดงว่าแม้ซีไทยที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่คาดหวัง ซึ่งเป็นสัดส่วนโดยตรงของกลุ่มประชากรที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อศึกษาวิจัย จำนวนทั้งสิ้น 370 รูป แต่สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลมาใช้ในการศึกษาคั้งนี้ได้จริงเพียง 353 รูป (ชุด) คิดเป็นร้อยละ 95.405 ของกลุ่มตัวอย่างที่คาดหวังทั้งหมด ฉะนั้นในการศึกษาวิจัยนี้จึงใช้กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาจริงจำนวน 353 ตัวอย่างเท่านั้น

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ใช้สัญลักษณ์ในการแสดงความหมาย เพื่อความสะดวกและความเข้าใจที่ตรงกัน ดังนี้

χ^2 แทน ค่าไค-สแควร์ (Chi-Square)

** แทน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

* แทน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลได้จัดลำดับขั้นตอนในการเสนอดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ศึกษาลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นแม่ชีไทยในสถาบันทางพุทธศาสนา จาก 8 จังหวัดซึ่งเป็นตัวแทนของแม่ชีไทยทั่วประเทศ โดยนำเอาข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากแบบสอบถาม ไปหาค่าร้อยละ จำแนกตารางออกตามลักษณะทางชีวสังคมของแม่ชีไทยแต่ละด้าน รวม 9 ด้าน ดังนี้

ตาราง 4 ค่าร้อยละของจำนวนแม่ชีไทยจำแนกตามอายุตัวนับถึงก่อนหน้าวันบวชชี

กลุ่มอายุของแม่ชีเมื่อก่อนวันบวชชี	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 20 ปี	34	9.63
20 - 35 ปี	108	30.60
เกินกว่า 35 ปี แต่ไม่เกิน 50 ปี	76	21.53
เกินกว่า 50 ปี	135	38.24
รวม	353	100.00

จากตาราง 4 แสดงว่าจำนวนของแม่ชีไทยเมื่อจัดจำแนกออกตามกลุ่มอายุตัวก่อนหน้าวัน
ที่มาบวชชีนั้น แม่ชีไทยที่มีอายุเกินกว่า 50 ปี มีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 38.24 รองลงมาคือ
แม่ชีไทยที่มีอายุระหว่าง 20 - 35 ปี คิดเป็นร้อยละ 30.60 ส่วนกลุ่มที่มีจำนวนน้อยที่สุดคือ
แม่ชีไทยที่มีอายุตัวต่ำกว่า 20 ปี คิดเป็นร้อยละ 9.63

ตาราง 5 ค่าร้อยละของจำนวนแม่ชีไทยจำแนกตามวุฒิทางการศึกษาวิชาสามัญทางโลกที่ได้รับอยู่
ก่อนหน้าวันมาบวชชี

กลุ่มของวุฒิการศึกษาของแม่ชีไทย	จำนวน	ร้อยละ
ประถมศึกษา หรือต่ำกว่า	293	83.00
มัธยมศึกษาตอนต้น หรือเทียบเท่า	28	7.93
มัธยมศึกษาตอนปลาย หรือเทียบเท่า	26	7.37
อุดมศึกษา หรือเทียบเท่าขึ้นไป	6	1.70
รวม	353	100.00

จากตาราง 5 แสดงว่าแม่ชีไทยส่วนใหญ่ร้อยละ 83.00 มีโอกาสได้รับการศึกษาไม่เกิน
ระดับประถมศึกษา สำหรับระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษาตอนปลายนั้นมีจำนวน
ใกล้เคียงกันคือ ร้อยละ 7.93 และ 7.37 ตามลำดับ ส่วนที่สำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษาหรือ
เทียบเท่าขึ้นไปก่อนหน้าวันมาบวชชีนั้นมีน้อยมากเพียงร้อยละ 1.70 เท่านั้น

จะเห็นว่าสตรีที่มาบวชชีที่สำเร็จการศึกษาตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นขึ้นไป มีเพียงร้อยละ
17 เท่านั้น

ตาราง 6 ค่าร้อยละของจำนวนแม่ชีไทย จำแนกตามภูมิลำเนาเดิมก่อนหน้าที่มาบวชชี

ภูมิลำเนาเดิมก่อนวันบวชชีของแม่ชีไทย	จำนวน	ร้อยละ
ภาคเหนือ	60	17.00
ภาคกลาง และภาคตะวันออก	173	49.00
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	43	12.18
ภาคใต้	77	21.82
รวม	353	100.00

จากตาราง 6 แสดงว่าจำนวนของแม่ชีไทยเมื่อจำแนกออกจากภูมิลำเนาเดิมก่อนหน้ามาบวชชีนั้น แม่ชีไทยส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาเดิมอยู่ในท้องที่จังหวัดในเขตภาคกลาง และภาคตะวันออก คิดเป็นร้อยละ 49.00 รองลงมาคืออยู่ในเขตจังหวัดภาคใต้ คิดเป็นร้อยละ 21.82 และในเขตจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีน้อยที่สุดคิดเป็นร้อยละ 12.18

ตาราง 7 ค่าร้อยละของจำนวนแม่ชีไทย จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือนก่อนวันที่มาบวชชี

กลุ่มของรายได้เฉลี่ยต่อเดือนก่อนวันที่มาบวชชี	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เกิน 1,000 บาท	235	66.56
1,001 - 3,000 บาท	84	23.80
3,001 - 5,000 บาท	17	4.82
สูงกว่า 5,000 บาท	17	4.82
รวม	353	100.00

จากตาราง 7 แสดงว่า แม่ชีไทยส่วนใหญ่ร้อยละ 66.56 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนก่อนวันที่มาบวชชีต่ำกว่า 1,000 บาท และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 1,001 - 3,000 บาท ร้อยละ 23.80 ส่วนกลุ่มที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 3,001 - 5,000 บาท และสูงกว่า 5,000 บาท มีจำนวนเท่ากัน คือ ร้อยละ 4.82

ถ้าจะพิจารณาโดยภาพรวมแล้วจะพบว่าแม่ชีไทย ส่วนใหญ่ร้อยละ 66.56 มีรายได้ก่อนหน้าวันที่มาบวชชีอยู่ในระดับต่ำยากที่จะยังชีพอยู่ได้ด้วยความสะดวกสบาย

ตาราง 8 ค่าร้อยละของจำนวนแม่ชีไทย จำแนกตามอาชีพก่อนหน้าวันที่มาบวชชี

ลักษณะของการประกอบอาชีพก่อนวันบวชชี	จำนวน	ร้อยละ
ทำงานบ้าน หรือไม่ประกอบอาชีพใด ๆ	95	26.91
เกษตรกร กสิกร ประมง หรือค้าขาย	190	53.83
รับจ้างทั่วไป หรือลูกจ้างบริษัทเอกชน	55	15.58
รับราชการ หรือพนักงานรัฐวิสาหกิจ หรือ ลูกจ้างในหน่วยงานของรัฐ	13	3.68
รวม	353	100.00

จากตาราง 8 แสดงว่าแม่ชีไทยส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 53.83 มีอาชีพอยู่ก่อนหน้าวันมาบวชชีเป็นเกษตรกรหรือกสิกรหรือประมงหรือค้าขาย รองลงมาคือ ทำงานบ้าน หรือไม่ประกอบอาชีพใด ๆ คิดเป็นร้อยละ 26.91 และ จำนวนแม่ชีไทยที่เคยมีอาชีพรับราชการ หรือพนักงานรัฐวิสาหกิจหรือลูกจ้างประจำอยู่ในหน่วยงานของรัฐอยู่ก่อนหน้าวันมาบวชชีมีน้อยที่สุดเพียงร้อยละ 3.68 เท่านั้น

ตาราง 9 ค่าร้อยละของจำนวนแม่ชีไทย จำแนกตามสถานภาพการสมรสก่อนวันมาบวชชี

สถานภาพการสมรสก่อนหน้าวันบวชชี	จำนวน	ร้อยละ
โสด	136	38.53
สมรสแล้ว และอยู่กินด้วยกันฉันท์สามีภรรยา	52	14.73
สมรส แต่แยกกันอยู่	46	13.03
หย่าร้าง หรือหม้าย	119	33.71
รวม	353	100.00

จากตาราง 9 แสดงว่าแม่ชีไทยส่วนใหญ่มีสถานภาพการสมรส "โสด" อยู่ก่อนหน้าวันบวชชี คือคิดเป็นร้อยละ 38.53 รองลงมาคือหย่าร้างหรือหม้าย คิดเป็นร้อยละ 33.71 สมรสแล้ว และอยู่กินด้วยกันฉันท์สามีภรรยา คิดเป็นร้อยละ 14.73 ส่วนสมรสแล้วแต่แยกกันอยู่มีจำนวนน้อยที่สุดคิดเป็นร้อยละ 13.03 เท่านั้น

ตาราง 10 ค่าร้อยละของจำนวนแม่ชีไทย จำแนกตามจำนวนปีที่บวชมาแล้ว

จำนวนปีที่บวชมาแล้ว	จำนวน	ร้อยละ
น้อยกว่า 1 ปี	43	12.18
1 - 5 ปี	100	28.33
เกินกว่า 5 ปี แต่ไม่เกิน 10 ปี	76	21.53
เกินกว่า 10 ปีขึ้นไป	134	37.96
รวม	353	100.00

จากตาราง 10 แสดงว่าแม่ชีไทยส่วนใหญ่บวชมาแล้วเป็นเวลานานเกินกว่า 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 39.96 รองลงมาคือบวชมาแล้วระหว่าง 1 - 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 28.33 และบวชมาแล้วน้อยกว่า 1 ปี มีจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 12.18

ตาราง 11 ค่าร้อยละของจำนวนแม่ชีไทย จำแนกตามวุฒิทางการศึกษาของบิดา-มารดาก่อนวันบวชชี

วุฒิทางการศึกษาของบิดา-มารดาของแม่ชีไทยก่อนบวชชี	จำนวน	ร้อยละ
ประถมศึกษา/ต่ำกว่า	331	93.77
มัธยมศึกษาตอนต้น/เทียบเท่า	11	3.12
มัธยมศึกษาตอนปลาย/เทียบเท่า	6	1.70
อุดมศึกษาหรือเทียบเท่าขึ้นไป	5	1.41
รวม	353	100.00

จากตาราง 11 แสดงว่า บิดา-มารดาของแม่ชีไทย ส่วนใหญ่มีวุฒิทางการศึกษาสูงสุดระดับต่ำกว่าประถมศึกษาและประถมศึกษา ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 93.77 นอกจากนี้ยังประมาณร้อยละ 6 เป็นผู้มีวุฒิทางการศึกษา ตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นขึ้นไป

ตาราง 12 ค่าร้อยละของจำนวนแม่ชีไทย ซึ่งจำแนกตามรายได้โดยเฉลี่ยต่อเดือนของบิคา-มารคา ก่อนหน้าวันมาฆบูชา

รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของบิคา-มารคาของแม่ชีไทยก่อนวันมาฆบูชา	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เกิน 1,000 บาท	230	65.15
1,001 - 3,000 บาท	75	21.25
3,001 - 5,000 บาท	29	8.22
เกินกว่า 5,000 บาท	19	5.38
รวม	353	100.00

จากตาราง 12 แสดงว่า บิคา-มารคาของแม่ชีไทย ส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนก่อนหน้าวันมาฆบูชาอยู่ในระดับตั้งแต่ 1,000 บาท ลงไป คิดเป็นร้อยละ 65.15 และระหว่าง 1,001 ถึง 3,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 21.25

ส่วนที่ 2 ศึกษาเหตุผลของการตัดสินใจวชิของแม่ชีไทย มีรายละเอียดดังนี้

ตาราง 13 ค่าร้อยละของจำนวนแม่ชีไทย จำแนกตามกลุ่มของเหตุผลที่ใช้ตัดสินใจวชิ

เหตุผลการตัดสินใจวชิ*	จำนวน	ร้อยละ
- เพื่อแก้บน สะเดาะเคราะห์ หรือโชคลาง	75 2	21.25
- ศรัทธาในหลักธรรม และอยากได้กุศลเพื่อความเป็นสิริมงคลแห่งชีวิต	195	55.24
- เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับตัวเอง หรือครอบครัว (เช่น ความผิดหวัง ในชีวิตการทำงาน หรือความรัก ฯลฯ)	13	3.68
- ต้องการพัฒนาศักยภาพ คุณวุฒิและความก้าวหน้าของชีวิตในอนาคต	10	2.83
- ต้องการความช่วยเหลือด้านปัจจัยขั้นพื้นฐาน (เช่น อาหาร ที่อยู่อาศัย ฯลฯ)	-	-
- ไม่มีผู้อุปการะเลี้ยงดู หรือช่วยเหลือกิจการงานในชีวิตประจำวัน	10	2.83
- ต้องการช่วยเหลือพระศาสนาและสังคมอย่างเต็มความสามารถ	17	4.82
- ต้องการความสงบไม่ยุ่งเกี่ยวกับโลกภายนอก	24 3	6.80
- ญาติ เพื่อนสนิท หรือบุคคลอื่นเชิญชวน ชักจูงให้วชิ	9	2.55
รวม	353	100.00

* รูปแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ในภาคผนวก ข.

จากตาราง 13 แสดงว่าการตัดสินใจมาวชิของแม่ชีไทยนั้น มีเหตุผลที่ใช้สำหรับ
การตัดสินใจ คือ มีความศรัทธาอยากได้กุศล และเพื่อความเป็นสิริมงคลแก่ชีวิต คิดเป็นร้อยละ
55.24 รองลงมา คือ เพื่อแก้บน สะเดาะห์เคราะห์หรือเกี่ยวกับความเชื่อในเรื่องของอำนาจเหนือ
ธรรมชาติ คิดเป็นร้อยละ 21.25 และไม่มีบุคคลใดเลยที่ตัดสินใจมาวชิเพราะต้องการได้รับความ
ช่วยเหลือด้านปัจจัยขั้นพื้นฐาน เช่น ปัจจัย 4 เป็นต้น

ส่วนที่ 3 ศึกษาและเปรียบเทียบความต้องการการศึกษาของแม่ชีไทย

3.1 ศึกษาความต้องการการศึกษาของแม่ชีไทย

หมวด ก. ความต้องการการศึกษาของแม่ชีไทยตามหลักสูตรวิชาทางธรรม

ตาราง 14 ค่าร้อยละของจำนวนแม่ชีไทยที่มีความต้องการการศึกษาตามหลักสูตรวิชาทางธรรม

ข้อที่	ความต้องการการศึกษา	จำนวนแม่ชีไทย	ค่าร้อยละ
1.	ระดับการศึกษาที่ต้องการสูงสุด		
1.1	ขั้นพื้นฐานด้านธรรมและศาสนกิจ	214	60.62
1.2	ขั้นธรรมศึกษาตรี - โท - เอก	55	15.58
1.3	ขั้นพระอภิธรรมถึงขั้นมหาอภิธรรมมณฑล	54	15.30
1.4	ขั้นเปรียญธรรม (ปธ. 1 - 9)	30	8.50
1.5	อื่น ๆ	-	-
	รวม	353	100.00
2.	วิธีการศึกษาที่ต้องการ		
2.1	ระบบชั้นเรียน	214	60.62
2.2	ระบบการศึกษาด้วยตนเอง	124	35.13
2.3	ระบบทางไกล (วิทยุไปรษณีย์)	15	4.25
2.4	อื่น ๆ	-	-
	รวม	353	100.00

ตาราง 14 (ต่อ)

ข้อที่	ความต้องการการศึกษา	จำนวนแม่ชีไทย	ค่าร้อยละ
3. การจัดสำนักเรียน (โรงเรียน) ที่ต้องการ			
3.1	วัดทุกวัดเป็นสำนักเรียน	266	75.35
3.2	วัดที่มีความพร้อมอย่างน้อยหมู่บ้านละ 1 วัด	29	8.22
3.3	วัดที่มีความพร้อมอย่างน้อยตำบลละ 1 วัด	17	4.82
3.4	วัดที่มีความพร้อมอย่างน้อยอำเภอละ 1 วัด	41	11.61
3.5	อื่น ๆ	-	-
	รวม	353	100.00
4. การจัดระบบการเรียนการสอนและการประเมินผลที่ต้องการ			
4.1	สอนและสอบเพื่อตัดสินผลการเรียนเพื่อเลื่อนระดับปีละ 1 ครั้ง	246	69.69
4.2	สอนและสอบเพื่อตัดสินผลการเรียนเพื่อเลื่อนระดับปีละ 2 ครั้ง	79	22.38
4.3	สอนและสอบเพื่อตัดสินผลการเรียนเพื่อเลื่อนระดับปีละ 3 ครั้ง	28	7.93
4.4	อื่น ๆ	-	-
	รวม	353	100.00

ตาราง 14 (ต่อ)

ข้อที่	ความต้องการการศึกษา	จำนวนแม่ชีไทย	ค่าร้อยละ
5.	มาตรฐานของหลักสูตรที่ต้องการ		
5.1	เป็นหลักสูตรที่มหาเถรสมาคมรับรองและอนุญาตให้ใช้	106	30.03
5.2	เป็นหลักสูตรที่กระทรวงศึกษาธิการอนุมัติ และ มหาเถรสมาคมอนุญาต	105	29.75
5.3	เป็นหลักสูตรที่สำนักเรียน จังหวัด หรือภาคทางคณะสงฆ์ จัดขึ้น	142	40.22
5.4	อื่น ๆ	-	-
	รวม	353	100.00
6.	ความต้องการรับการศึกษาในภาคเรียนเดียวกันหรือปีการศึกษา เดียวกัน		
6.1	ศึกษาให้สำเร็จคราวละหนึ่งหลักสูตรหรือหนึ่งระดับ	259	73.37
6.2	ศึกษาให้สำเร็จตั้งแต่สองหลักสูตรหรือสองระดับขึ้นไป	94	46.63
6.3	อื่น ๆ	-	-
	รวม	353	100.00

ตาราง 14 (ต่อ)

ข้อที่	ความต้องการการศึกษา	จำนวนแม่ชีไทย	ค่าร้อยละ
7.	ความต้องการให้จัดแบ่งเวลาเพื่อการศึกษาในแต่ละวัน		
7.1	ให้จัดวันละ 1 รอบเท่านั้น	197	55.81
7.2	ให้จัดวันละ 2 รอบตามความเหมาะสม	137	38.81
7.3	ให้จัดวันละ 3 รอบตามความเหมาะสม	19	5.38
7.4	อื่น ๆ	-	-
	รวม	353	100.00
8.	ความต้องการการช่วยเหลือจากผู้ที่เกี่ยวข้องในการรับการศึกษา		
8.1	ควรเป็นการศึกษาที่จัดให้เปล่า (ฟรี) โดยรัฐหรือสำนัก	313	88.67
8.2	ผู้เรียนร่วมรับผิดชอบค่าใช้จ่ายไม่เกินร้อยละ 25	29	8.22
8.3	ผู้เรียนร่วมรับผิดชอบ ค่าใช้จ่ายไม่เกินร้อยละ 50	11	3.11
8.4	อื่น ๆ	-	-
	รวม	353	100.00

จากตาราง 14 พบว่าแม่ชีไทยมีความต้องการการศึกษาตามหลักสูตรวิชาทางธรรมในแต่ละด้าน ดังนี้

1. ระดับการศึกษาที่ต้องการสูงสุด พบว่า แม่ชีไทยส่วนใหญ่ร้อยละ 60.62 ต้องการการศึกษาตามหลักสูตรวิชาทางธรรมสูงสุดแก่ขั้นพื้นฐานด้านธรรม และศาสนากิจที่ต้องใช้ในชีวิตรประจำวันเท่านั้น รองลงมาร้อยละ 15.58 ต้องการถึงขั้นธรรมศึกษาตรี - โท - เอก ร้อยละ 15.30 ต้องการศึกษาด้านพระอภิธรรมถึงขั้นพระอภิธรรมมณฑล และร้อยละ 8.50 ต้องการศึกษาด้านเปรียญธรรม (ปธ. 1 - 9)
2. วิธีการศึกษาที่ต้องการ พบว่าแม่ชีไทยส่วนใหญ่ไม่ว่าจะต้องการการศึกษาสูงสุดถึงระดับใดก็มีความต้องการจะศึกษาในระบบชั้นเรียนมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 60.62 รองลงมาร้อยละ 35.13 ต้องการการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง และร้อยละ 4.25 เท่านั้นที่ต้องการเรียนด้วยระบบทางไกล
3. การจัดสำนักเรียนหรือโรงเรียนสำหรับการศึกษาตามหลักสูตรวิชาทางธรรมที่ต้องการ พบว่าแม่ชีไทยส่วนใหญ่ร้อยละ 73.35 ต้องการให้วัด (สำนัก) ที่สังกัดอยู่เป็นสำนักเรียนหรือโรงเรียนมากที่สุด รองลงมาร้อยละ 11.61 ต้องการให้วัดที่มีความพร้อมอย่างน้อยอำเภอละ 1 วัด (สำนัก) เป็นสำนักเรียน อีกร้อยละ 8.22 ต้องการให้วัดที่มีความพร้อมอย่างน้อยหมู่บ้านละ 1 วัด (สำนัก) และร้อยละ 4.82 ต้องการให้วัดที่มีความพร้อมอย่างน้อยตำบลละ 1 วัด เป็นสำนักเรียน
4. การจัดระบบการเรียนการสอนและการประเมินผลตามหลักสูตรวิชาทางธรรมพบว่าแม่ชีไทยส่วนใหญ่ร้อยละ 69.69 ต้องการให้จัดการเรียนการสอนและสอบวัดผลเพื่อการตัดสินเลื่อนชั้นหรือเลื่อนระดับเพียงปีละ 1 ครั้ง รองลงมาร้อยละ 22.38 ต้องการให้จัดปีละ 2 ครั้ง และร้อยละ 7.93 ต้องการให้จัดปีละ 3 ครั้ง
5. มาตรฐานของหลักสูตรวิชาทางธรรมที่ต้องการ พบว่าแม่ชีไทยต้องการให้สำนักเรียนจังหวัดหรือภาคทางการปกครองคณะสงฆ์พัฒนาหลักสูตรสำหรับแม่ชีขึ้นใช้เอง คิดเป็นร้อยละ 40.22 รองลงมาร้อยละ 30.03 ต้องการการศึกษาตามหลักสูตรที่มหาเถรสมาคมรับรองและอนุญาตให้ใช้และร้อยละ 29.97 ต้องการการศึกษาตามหลักสูตรที่กระทรวงศึกษาธิการอนุมัติและมหาเถรสมาคมอนุญาตให้ศึกษาได้

6. ความต้องการรับการศึกษาในภาคเรียนเดียวกันหรือปีการศึกษาเดียวกัน พบว่าแม่ชีไทยส่วนใหญ่ร้อยละ 73.37 ต้องการศึกษาในภาคเรียนเดียวกันหรือปีการศึกษาเดียวกันให้สำเร็จราวละหนึ่งหลักสูตรหรือหนึ่งระดับเท่านั้น รองลงมาร้อยละ 26.63 ต้องการศึกษาในภาคเรียนเดียวกัน หรือปีการศึกษาเดียวกันให้สำเร็จตั้งแต่สองหลักสูตรขึ้นไป

7. ความต้องการให้จัดแบ่งเวลาเพื่อการศึกษาตามหลักสูตรวิชาทางธรรมในแต่ละวัน พบว่าแม่ชีไทยส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ 55.81 ต้องการให้จัดวันละ 1 รอบ รองลงมาร้อยละ 38.81 ต้องการให้จัดวันละ 2 รอบ และร้อยละ 5.38 ต้องการให้จัดวันละ 3 รอบ

8. ความต้องการช่วยเหลือจากผู้ที่เกี่ยวข้องในการรับการศึกษาของแม่ชีไทย พบว่าแม่ชีไทยส่วนใหญ่ร้อยละ 88.67 ต้องการให้จัดการศึกษาตามหลักสูตรวิชาทางธรรม ทุกระดับ ในลักษณะของการจัดแบบให้เปล่า (ฟรี) โดยรัฐบาลหรือสำนักเรียนหรืออื่น ๆ รองลงมาร้อยละ 8.22 แม่ชีไทยต้องการร่วมรับผิดชอบค่าใช้จ่ายไม่เกินร้อยละยี่สิบห้าของค่าใช้จ่ายทั้งหมด และร้อยละ 3.11 เท่านั้นที่ต้องการจะมีส่วนร่วมรับผิดชอบค่าใช้จ่ายไม่เกินร้อยละห้าสิบของค่าใช้จ่ายทั้งหมด

หมวด ข. ความต้องการการศึกษาของแม่ชีไทยตามหลักสูตรวิชาสามัญทางโลก

ตาราง 15 ค่าร้อยละของจำนวนแม่ชีไทยที่มีความต้องการการศึกษาตามหลักสูตรวิชาสามัญทางโลก

ข้อที่	ความต้องการการศึกษา	จำนวนแม่ชีไทย	ค่าร้อยละ
9.	ระดับการศึกษาที่ต้องการสูงสุด		
9.1	ขั้นพื้นฐานเพื่อให้อ่านออกเขียนได้ คิดคำนวณได้	185	52.41
9.2	ระดับประถมศึกษาหรือเทียบเท่า	46	13.03
9.3	ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า	33	9.35
9.4	ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า	29	8.22
9.5	ระดับอุดมศึกษาหรือเทียบเท่าขึ้นไป	60	16.99
9.6	อื่น ๆ	-	-
	รวม	353	100.00
10.	วิธีการศึกษาที่ต้องการ		
10.1	ระบบชั้นเรียน	240	67.99
10.2	ระบบการศึกษาด้วยตนเอง	89	25.21
10.3	ระบบทางไกล (วิทยุไปรษณีย์)	24	6.80
10.4	อื่น	-	-
	รวม	353	100.00

ตาราง 15 (ต่อ)

ข้อที่	ความต้องการการศึกษา	จำนวนแม่ชีไทย	ค่าร้อยละ
11.	การจัดสำนักเรียน (โรงเรียน) ที่ต้องการ		
11.1	วัดทุกวัด (สำนัก) เป็นสำนักเรียน	236	66.86
11.2	วัดที่มีความพร้อมอย่างน้อยหมู่บ้านละ 1 วัด	37	10.48
11.3	วัดที่มีความพร้อมอย่างน้อยตำบลละ 1 วัด	22	6.23
11.4	วัดที่มีความพร้อมอย่างน้อยอำเภอละ 1 วัด	55	15.58
11.5	อื่น ๆ (จังหวัดละ 1 สำนัก)	3	0.85
	รวม	353	100.00
12.	มาตรฐานของหลักสูตรที่ต้องการ		
12.1	ต้องเป็นหลักสูตรเดียวกับนักเรียนปกติ	96	27.20
12.2	เป็นหลักสูตรของกรมการศึกษานอกโรงเรียน	59	16.71
12.3	เป็นหลักสูตรที่กรมการศาสนาหรือมหาเถรสมาคมพัฒนาขึ้น	198	56.09
12.4	อื่น ๆ	-	-
	รวม	353	100.00

ตาราง 15 (ต่อ)

ข้อที่	ความต้องการการศึกษา	จำนวนแม่ชีไทย	ค่าร้อยละ
13.	การจัดระบบการเรียนการสอนและการประเมินผลที่ต้องการ		
13.1	ให้จัดสอนและสอบเพื่อพิจารณาเลื่อนชั้น (ระดับ)		
	ปีละ 1 ครั้ง	210	59.49
13.2	ให้จัดสอนและสอบเพื่อพิจารณาเลื่อนชั้น (ระดับ)		
	ปีละ 2 ครั้ง	113	32.01
13.3	ให้จัดสอนและสอบเพื่อพิจารณาเลื่อนชั้น (ระดับ)		
	ปีละ 3 ครั้ง	30	8.50
13.4	อื่น ๆ	-	-
	รวม	353	100.00
14.	ความต้องการรับการศึกษาในช่วงภาคเรียนเดียวกันหรือ		
	ปีการศึกษาเดียวกัน		
14.1	ศึกษาให้สำเร็จคราวละหนึ่งหลักสูตรหรือหนึ่งระดับ	274	77.62
14.2	ศึกษาให้สำเร็จตั้งแต่สองหลักสูตรหรือสองระดับขึ้นไป	79	22.38
14.3	อื่น ๆ	-	-
	รวม	353	100.00

ตาราง 15 (ต่อ)

ข้อที่	ความต้องการการศึกษา	จำนวนแม่ชีไทย	ค่าร้อยละ
15.	ความต้องการให้จัดแบ่งเวลาเพื่อการศึกษาในแต่ละวัน		
15.1	ให้จัดวันละ 1 รอบเท่านั้น	238	67.42
15.2	ให้จัดวันละ 2 รอบ ตามความเหมาะสมของเวลา	105	29.75
15.3	ให้จัดวันละ 3 รอบ ตามความเหมาะสม	10	2.83
15.4	อื่น ๆ	-	-
	รวม	353	100.00
16.	ความต้องการการช่วยเหลือจากผู้ที่เกี่ยวข้องในการรับการศึกษา		
16.1	ควรเป็นการศึกษาที่จัดให้เปล่า (ฟรี) โดยรัฐหรือ สำนักเรียน	296	83.85
16.2	ผู้เรียนร่วมรับผิดชอบค่าใช้จ่ายไม่เกินร้อยละ 25	46	13.03
16.3	ผู้เรียนร่วมรับผิดชอบค่าใช้จ่ายไม่เกินร้อยละ 50	11	3.12
16.4	อื่น ๆ	-	-
	รวม	353	100.00

จากตาราง 15 พบว่าแม่ชีไทยมีความต้องการการศึกษาตามหลักสูตรวิชาสามัญทางโลกในแต่ละด้านดังนี้

1. ระดับการศึกษาที่ต้องการสูงสุด พบว่าแม่ชีไทยส่วนใหญ่ร้อยละ 52.41 ต้องการเพียงแค่ขั้นพื้นฐานเพื่อให้สามารถอ่านออกเขียนได้และคิดคำนวณขั้นพื้นฐานเท่านั้น รองลงมาร้อยละ 16.99 ต้องการการศึกษาให้สำเร็จถึงระดับอุดมศึกษา หรือเทียบเท่าขึ้นไป ร้อยละ 13.33 ต้องการการศึกษาถึงระดับประถมศึกษาหรือเทียบเท่า ร้อยละ 9.35 ต้องการการศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า และร้อยละ 8.22 ต้องการการศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า
2. วิธีการศึกษาที่ต้องการ พบว่าแม่ชีไทยส่วนใหญ่ร้อยละ 67.99 ต้องการศึกษาโดยใช้ระบบชั้นเรียน รองลงมาร้อยละ 25.21 ต้องการศึกษาโดยใช้ระบบการศึกษาด้วยตนเอง และร้อยละ 6.80 ต้องการศึกษาโดยใช้ระบบทางไกล (วิทยุไปรษณีย์)
3. การจัดสำนักเรียนหรือโรงเรียนที่ต้องการ พบว่าแม่ชีไทยส่วนใหญ่ร้อยละ 66.86 ต้องการให้วัด (สำนัก) ที่สังกัดอยู่เป็นสำนักเรียนหรือโรงเรียน รองลงมาร้อยละ 15.58 ต้องการให้จัดในวัดที่มีความพร้อมอย่างน้อยอำเภอละ 1 วัด ร้อยละ 10.48 ต้องการให้จัดในวัดที่มีความพร้อมอย่างน้อยหมู่บ้านละ 1 วัด ร้อยละ 6.23 ต้องการให้จัดในวัดที่มีความพร้อมอย่างน้อยตำบลละ 1 วัด และร้อยละ 0.85 ต้องการให้จัดในวัดที่มีความพร้อมอย่างน้อยจังหวัดละ 1 วัด
4. มาตรฐานของหลักสูตรที่ต้องการ พบว่าแม่ชีไทยส่วนใหญ่ร้อยละ 56.09 ต้องการให้กรมการศาสนาและ/หรือมหาวิทยาลัยพัฒนาหลักสูตรวิชาสามัญทางโลกทุกระดับขั้นใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาสำหรับแม่ชีไทย รองลงมาร้อยละ 27.20 ต้องการให้เป็นหลักสูตรเดียวกับนักเรียนปกติ (หลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ) และร้อยละ 16.71 ต้องการให้เป็นหลักสูตรของกรมการศึกษานอกโรงเรียน
5. การจัดระบบการเรียนการสอนและการประเมินผลตามหลักสูตรวิชาสามัญทางโลกที่ต้องการ พบว่าแม่ชีไทยส่วนใหญ่ร้อยละ 59.49 ต้องการให้จัดสอน และทดสอบเพื่อประเมินผล

การเลื่อนชั้นหรือเลื่อนระดับปีละ 1 ครั้ง รองลงมาร้อยละ 32.01 ต้องการให้สอนและทดสอบเพื่อเลื่อนชั้นหรือเลื่อนระดับปีละ 2 ครั้งและร้อยละ 8.50 ต้องการให้สอนและทดสอบเพื่อเลื่อนชั้น (ระดับ) ปีละ 3 ครั้ง

6. ความต้องการรับการศึกษิตตามหลักสูตรวิชาสามัญทางโลกในภาคเรียนเดียวกันหรือปีการศึกษาเดียวกัน พบว่าแม่ชีไทยส่วนใหญ่ ร้อยละ 77.62 ต้องการศึกษให้สำเร็จในภาคเรียนเดียวกันหรือปีการศึกษาเดียวกันเพียงหนึ่งหลักสูตร หรือหนึ่งระดับเท่านั้น ส่วนที่ต้องการจะศึกษาให้สำเร็จตั้งแต่สองหลักสูตร หรือสองระดับขึ้นไปในภาคเรียนเดียวกันหรือปีการศึกษาเดียวกัน มีเพียงร้อยละ 22.38

7. การให้จัดแบ่งเวลาเพื่อการศึกษาตามหลักสูตรวิชาสามัญทางโลกในแต่ละวัน พบว่าแม่ชีไทยส่วนใหญ่ร้อยละ 67.42 ต้องการให้จัดเวลาสำหรับการศึกษานี้เพียงวันละ 1 รอบ รองลงมาร้อยละ 29.70 ต้องการให้จัดแบ่งออกเป็น 2 รอบและร้อยละ 2.83 ต้องการให้จัดแบ่งออกเป็นวันละ 3 รอบ

8. ความต้องการการช่วยเหลือจากผู้ที่เกี่ยวข้องในการรับการศึกษาของแม่ชีไทยตามหลักสูตรวิชาสามัญทางโลก พบว่าแม่ชีไทยส่วนใหญ่ ร้อยละ 83.85 ต้องการให้จัดการศึกษาตามหลักสูตรวิชาสามัญทางโลกเป็นการศึกษาแบบให้เปล่า (ฟรี) โดยรัฐบาลหรือสำนักเรียน และหน่วยงานอื่น ๆ รองลงมาร้อยละ 13.03 ต้องการร่วมรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการศึกษาไม่เกินร้อยละ ยี่สิบห้า และร้อยละ 3.12 ที่ต้องการร่วมรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการศึกษาไม่เกินร้อยละ ห้าสิบของค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาทั้งหมด

หมวด ค. ความต้องการการศึกษาของแม่ชีไทยตามหลักสูตรวิชาอาชีพทางโลก

ตาราง 16 ค่าร้อยละของจำนวนแม่ชีไทยที่มีความต้องการการศึกษาตามหลักสูตรวิชาอาชีพทางโลก

ข้อที่	ความต้องการการศึกษา	จำนวนแม่ชีไทย	ค่าร้อยละ
17.	ระดับการศึกษาที่ต้องการสูงสุด		
17.1	ขั้นพื้นฐานซึ่งเป็นวิชาชีพระยะสั้นต่าง ๆ	243	68.84
17.2	ระดับ ปวช. ในสาขาที่เหมาะสมกับสภาวะของแม่ชีไทย	42	11.90
17.3	ระดับ ปวท. ในสาขาที่เหมาะสมกับสภาวะของแม่ชีไทย	8	2.66
17.4	ระดับ ปวส. ในสาขาที่เหมาะสมกับสภาวะของแม่ชีไทย	11	3.12
17.5	ระดับปริญญาตรี หรือเทียบเท่าขึ้นไปในสาขาที่เหมาะสมกับ สภาวะของแม่ชีไทย	49	13.88
17.6	อื่น ๆ	-	-
	รวม	353	100.00
18.	วิธีการศึกษาที่ต้องการ		
18.1	ระบบชั้นเรียน	226	64.02
18.2	ระบบการศึกษาด้วยตนเอง	117	33.15
18.3	ระบบทางไกล (วิทยุไปรษณีย์)	10	2.83
18.4	อื่น ๆ	-	-
	รวม	353	100.00

ตาราง 16 (ต่อ)

ข้อที่	ความต้องการการศึกษา	จำนวนแม่ชีไทย	ค่าร้อยละ
19.	การจัดสำนักเรียน (โรงเรียน) ที่ต้องการ		
19.1	วัดทุกวัดเป็นสำนักเรียน	242	68.56
19.2	วัดที่มีความพร้อมอย่างน้อยหมู่บ้านละ 1 วัด/สำนัก	36	10.19
19.3	วัดที่มีความพร้อมอย่างน้อยตำบลละ 1 วัด/สำนัก	14	3.97
19.4	วัดที่มีความพร้อมอย่างน้อยอำเภอละ 1 วัด/สำนัก	61	17.28
19.5	อื่น ๆ	-	-
	รวม	353	100.00
20.	มาตรฐานของหลักสูตรที่ต้องการ		
20.1	ต้องเป็นหลักสูตรที่กระทรวงศึกษาธิการหรือมหาเถรสมาคม อนุมัติ	178	50.42
20.2	ต้องเป็นหลักสูตรที่จัดขึ้นโดยสำนักเรียนหรือจังหวัด หรือ ภาคทางการปกครองของคณะสงฆ์พัฒนาขึ้น	102	28.90
20.3	ต้องเป็นหลักสูตรที่จัดขึ้นโดยบุคคลหรือกลุ่มบุคคลหรือนิติบุคคล ซึ่งมีสถานที่เรียน และครูผู้สอนที่เหมาะสมแก่สภาวะของแม่ชีไทย	46	13.03
20.4	ทุกหลักสูตรที่กล่าวข้างต้นที่สนใจ	27	7.65
20.5	อื่น ๆ	-	-
	รวม	353	100.00

ตาราง 16 (ต่อ)

ข้อที่	ความต้องการการศึกษา	จำนวนแม่ชีไทย	ค่าร้อยละ
21.	การจัดระบบการเรียนการสอน และการประเมินผลที่ต้องการ		
21.1	สอนและสอบเพื่อคัดสรรเลื่อนชั้น (ระดับ) ปีละ 1 ครั้ง	223	63.17
21.2	สอนและสอบเพื่อคัดสรรเลื่อนชั้น (ระดับ) ปีละ 2 ครั้ง	90	25.50
21.3	สอนและสอบเพื่อคัดสรรเลื่อนชั้น (ระดับ) ปีละ 3 ครั้ง	40	11.33
21.4	อื่น ๆ	-	-
	รวม	353	100.00
22.	ความต้องการรับการศึกษาในภาคเรียนเดียวกันหรือปีการศึกษาเดียวกัน		
22.1	ศึกษาให้สำเร็จคราวละหนึ่งหลักสูตรหรือหนึ่งระดับ	287	81.30
22.2	ศึกษาให้สำเร็จตั้งแต่สองหลักสูตรหรือสองระดับขึ้นไป	66	18.70
22.3	อื่น ๆ	-	-
	รวม	353	100.00
23.	ความต้องการให้จัดแบ่งเวลาเพื่อการศึกษาในแต่ละวัน		
23.1	ให้จัดวันละ 1 รอบ	234	66.29
23.2	ให้จัดวันละ 2 รอบตามความเหมาะสม	101	28.61
23.3	ให้จัดวันละ 3 รอบตามความเหมาะสม	18	5.10
23.4	อื่น ๆ	-	-
	รวม	353	100.00

ตาราง 16 (ต่อ)

ข้อที่	ความต้องการการศึกษา	จำนวนแม่ชีไทย	ค่าร้อยละ
24.	ความต้องการการช่วยเหลือจากผู้ที่เกี่ยวข้องในการรับการศึกษา		
24.1	ควรเป็นการศึกษาที่จัดให้เปล่า (ฟรี) โดยรัฐหรือ		
	สำนักเรียน	297	84.14
24.2	ผู้เรียนร่วมรับผิดชอบค่าใช้จ่ายไม่เกินร้อยละ 25	40	11.33
24.3	ผู้เรียนร่วมรับผิดชอบค่าใช้จ่ายไม่เกินร้อยละ 50	16	4.53
24.4	อื่น ๆ	-	-
	รวม	353	100.00

จากตาราง 16 พบว่าแม่ชีไทยมีความต้องการการศึกษาตามหลักสูตรวิชาชีพทางโลกในแต่ละด้านดังนี้

1. ระดับการศึกษาที่ต้องการศึกษาให้สำเร็จสูงสุด พบว่าแม่ชีไทยส่วนใหญ่ร้อยละ 68.84 ต้องการการศึกษาตามหลักสูตรวิชาชีพทางโลกเพียงขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นวิชาชีพระยะสั้นต่าง ๆ รองลงมาร้อยละ 13.88 เป็นความต้องการการศึกษาตามหลักสูตรวิชาชีพทางโลกระดับปริญญาตรี หรือเทียบเท่าขึ้นไป ร้อยละ 11.90 ต้องการศึกษาระดับ ปวช. ร้อยละ 3.12 ต้องการศึกษาดังระดับ ปวส. และร้อยละ 2.66 เท่านั้นที่ต้องการการศึกษาตามหลักสูตรวิชาชีพทางโลกสูงสุดถึงระดับ ปวท. ในสาขาวิชาชีพที่มีความเหมาะสมแก่สภาวะของแม่ชีไทย

2. วิธีการศึกษาที่ต้องการ พบว่าแม่ชีไทยส่วนใหญ่ร้อยละ 64.02 ต้องการศึกษาคตามหลักสูตรวิชาอาชีพอานทางโลกทุกระดบด้วยวิธีการศึกษาในระบบชั้นเรียน รองลงมาร้อยละ 33.15 ต้องการศึกษาคด้วยตนเอง และร้อยละ 2.83 ต้องการศึกษาคด้วยระบบทางไกล (วิทยุไปรษณีย์)

3. การจัดสำนักเรียนหรือโรงเรียน พบว่าแม่ชีไทยส่วนใหญ่ร้อยละ 68.56 ต้องการให้วัด (สำนัก) ที่สังกัดอยู่เป็นสำนักเรียนหรือโรงเรียน รองลงมาร้อยละ 17.28 ต้องการให้วัดหรือสำนักที่มีความพร้อมอย่างน้อยอำเภอละ 1 วัด, ร้อยละ 10.19 ต้องการให้วัดที่มีความพร้อมอย่างน้อยหมู่บ้านละ 1 วัด และร้อยละ 3.97 ต้องการให้วัดที่มีความพร้อมอย่างน้อยตำบลละ 1 วัด

4. มาตรฐานของหลักสูตรที่ต้องการ พบว่าแม่ชีไทยส่วนใหญ่ ร้อยละ 50.42 ต้องการศึกษาคตามหลักสูตรวิชาอาชีพอานทางโลกที่กระทรวงศึกษาธิการและมหาเถรสมาคมอนุมัติ และอนุญาตให้สมณเพศศึกษาได้แล้วเท่านั้น รองลงมาร้อยละ 28.90 ต้องการศึกษาคตามหลักสูตรที่สำนักเรียนหรือจังหวัดหรือภาคทางการปกครองคณะสงฆ์พัฒนาขึ้น ร้อยละ 13.03 ต้องการศึกษาคตามหลักสูตรที่จัดขึ้นโดยบุคคลหรือกลุ่มบุคคลหรือนิติบุคคล ซึ่งมีสถานที่เรียนและครูผู้สอนที่เหมาะสมแก่สภาวะของแม่ชีไทย และร้อยละ 7.65 ต้องการศึกษาคทุกหลักสูตรที่กล่าวข้างต้น

5. การจัดระบบการเรียนและการประเมินผลตามหลักสูตรวิชาอาชีพอานทางโลก พบว่าแม่ชีไทยส่วนใหญ่ร้อยละ 63.17 ต้องการให้จัดการเรียนการสอนและทดสอบประเมินผลเพื่อเลื่อนชั้นเรียนหรือจบหลักสูตรปีละ 1 ครั้ง รองลงมาร้อยละ 25.50 ต้องการให้จัดสอนและทดสอบปีละ 2 ครั้ง และร้อยละ 11.33 ต้องการให้จัดสอนและทดสอบปีละ 3 ครั้ง

6. ความต้องการการรับการศึกษาตามหลักสูตรวิชาอาชีพอานทางโลกในภาคเรียนเดียวกันหรือปีการศึกษาเดียวกัน พบว่าแม่ชีไทยส่วนใหญ่ร้อยละ 81.30 ต้องการศึกษาคให้สำเร็จในภาคเรียนเดียวกัน หรือปีการศึกษาเดียวกันเพียงหนึ่งหลักสูตรหรือหนึ่งระดับเท่านั้น ส่วนอีกร้อยละ 18.70 ต้องการศึกษาคให้สำเร็จในเวลาภาคเรียนเดียวกัน หรือปีการศึกษาเดียวกันตั้งแต่สองหลักสูตรหรือสองระดับขึ้นไป

7. การให้จัดแบ่งเวลาเพื่อการศึกษาตามหลักสูตรวิชาอาชีพทางโลกในแต่ละวัน พบว่าแม่ชีไทยส่วนใหญ่ร้อยละ 66.29 ต้องการให้จัดแบ่งเวลาเพื่อการศึกษาตามหลักสูตรวิชาอาชีพทางโลกเพียงวันละ 1 รอบเท่านั้น นอกจากนั้นร้อยละ 28.60 ต้องการให้จัดวันละ 2 รอบ และร้อยละ 5.10 ต้องการให้จัดวันละ 3 รอบตามความเหมาะสมของเวลา

8. ความต้องการการช่วยเหลือจากผู้ที่เกี่ยวข้องในการรับการศึกษาของแม่ชีไทย พบว่าแม่ชีไทยส่วนใหญ่ร้อยละ 84.14 ต้องการให้จัดการศึกษาตามหลักสูตรวิชาอาชีพทางโลกแก่แม่ชีไทยในลักษณะของการจัดแบบให้เปล่า (ฟรี) โดยรัฐบาล หรือสำนักเรียนหรือหน่วยงานอื่น ๆ รองลงมาร้อยละ 11.33 ต้องการร่วมรับผิดชอบค่าใช้จ่ายไม่เกินร้อยละยี่สิบห้า และร้อยละ 4.53 ต้องการร่วมรับผิดชอบค่าใช้จ่ายไม่เกินร้อยละห้าสิบของค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาด้านนี้ทั้งหมด

3.2 เปรียบเทียบความต้องการการศึกษาของแม่ชีไทย

หมวด ก. เปรียบเทียบความต้องการการศึกษาของแม่ชีไทยตามหลักสูตร
วิชาทางธรรม

ตาราง 17 ผลการเปรียบเทียบจำนวนแม่ชีไทยจำแนกตามอายุตัวก่อนวันบวชชีของแม่ชีไทย และ
ความต้องการการศึกษาตามหลักสูตรวิชาทางธรรม

ข้อที่	ความต้องการการศึกษา	χ^2
1.	ระดับการศึกษาที่ต้องการสูงสุด	94.87**
2.	วิธีการศึกษาที่ต้องการ	29.77**
3.	การจัดสำนักเรียนที่ต้องการ	37.13**
4.	การจัดการเรียนการสอนและการประเมินผลที่ต้องการ	15.47*
5.	มาตรฐานของหลักสูตรที่ต้องการ	35.12**
6.	การจัดหลักสูตรในแต่ละภาคเรียน	37.86**
7.	การจัดหลักสูตรในแต่ละวัน	27.55**
8.	ความต้องการความช่วยเหลือเพื่อการศึกษา	14.92*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 17 พบว่าแม่ชี่ไทยที่มีอายุต่างกันมีความต้องการการศึกษา ทั้งในเรื่องระดับ การศึกษาสูงสุดที่ต้องการ วิธีการศึกษา การจัดสำนักเรียน มาตรฐานของหลักสูตร การจัดหลักสูตร ในแต่ละภาคเรียนและแต่ละวัน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และต้องการให้ จัดระบบการสอนและการประเมินผล ความช่วยเหลือเพื่อการศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05

๑๐๗

ตาราง 18 ผลการเปรียบเทียบจำนวนแม่ชีไทยจำแนกตามระดับวุฒิทางการศึกษาก่อนวันบวชชีของ
แม่ชีไทย และความต้องการการศึกษาตามหลักสูตรวิชาทางธรรม

ข้อที่ ความต้องการการศึกษา

χ^2

1. ระดับการศึกษาที่ต้องการสูงสุด	20.00*
2. วิธีการศึกษาที่ต้องการ	6.79
3. การจัดสำนักเรียนที่ต้องการ	14.82
4. การจัดการเรียนการสอนและการประเมินผลที่ต้องการ	20.16**
5. มาตรฐานของหลักสูตรที่ต้องการ	12.22
6. การจัดหลักสูตรในแต่ละภาคเรียน	2.49
7. การจัดหลักสูตรในแต่ละวัน	4.25
8. ความต้องการความช่วยเหลือเพื่อการศึกษา	6.41

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 18 พบว่าแม่ชีไทยที่มีวุฒิทางการศึกษาก่อนวันบวชชีต่างกัน มีความต้องการ
การศึกษาตามหลักสูตรวิชาทางธรรม ด้านการจัดการเรียนการสอนและการประเมินผล แตกต่างกัน
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และด้านระดับการศึกษาตามหลักสูตรวิชาทางธรรมที่ต้องการ
ศึกษาสูงสุด แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ความต้องการทางด้านวิธีการศึกษา การจัดสำนักเรียน มาตรฐานของหลักสูตร การจัด
หลักสูตรในแต่ละภาคเรียน หรือแต่ละวัน และความต้องการความช่วยเหลือเพื่อการศึกษา แตกต่างกัน
อย่างไรไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 19 ผลการเปรียบเทียบจำนวนแม่ชีไทยจำแนกตามภูมิลำเนาเดิมก่อนวันบวชชีของแม่ชีไทย
และความต้องการการศึกษาตามหลักสูตรวิชาทางธรรม

ข้อที่	ความต้องการการศึกษา	χ^2
1.	ระดับการศึกษาที่ต้องการสูงสุด	18.12*
2.	วิธีการศึกษาที่ต้องการ	12.17
3.	การจัดสำนักเรียนที่ต้องการ	16.65
4.	การจัดการเรียนการสอนและการประเมินผลที่ต้องการ	21.88**
5.	มาตรฐานของหลักสูตรที่ต้องการ	49.38**
6.	การจัดหลักสูตรในแต่ละภาคเรียน	3.72
7.	การจัดหลักสูตรในแต่ละวัน	7.28
8.	ความต้องการความช่วยเหลือเพื่อการศึกษา	6.45

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 19 พบว่าแม่ชีไทยที่มีภูมิลำเนาเดิมก่อนวันบวชชีต่างภูมิภาคกัน มีความต้องการศึกษาตามหลักสูตรวิชาทางธรรม ในเรื่องการจัดการเรียนการสอน และการประเมินผล และมาตรฐานของหลักสูตร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และด้านระดับการศึกษาที่ต้องการสูงสุด แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ความต้องการการศึกษาทางด้านวิธีการศึกษา การจัดสำนักเรียน การจัดหลักสูตรในแต่ละภาคเรียนหรือแต่ละวัน และความต้องการความช่วยเหลือเพื่อศึกษานั้น มีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 20 ผลการเปรียบเทียบจำนวนแม่ชีไทยจำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือนก่อนวันบวชชีของแม่ชีไทย และความต้องการการศึกษาตามหลักสูตรวิชาทางธรรม

ข้อที่ ความต้องการการศึกษา	χ^2
1. ระดับการศึกษาที่ต้องการสูงสุด	4.80
2. วิธีการศึกษาที่ต้องการ	* 5.05
3. การจัดสำนักเรียนที่ต้องการ	11.00
4. การจัดการเรียนการสอนและการประเมินผลที่ต้องการ	22.48**
5. มาตรฐานของหลักสูตรที่ต้องการ	3.42
6. การจัดหลักสูตรในแต่ละภาคเรียน	1.91
7. การจัดหลักสูตรในแต่ละวัน	5.53
8. ความต้องการความช่วยเหลือเพื่อการศึกษา	4.01

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 20 พบว่าแม่ชีไทยที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนก่อนวันบวชชีต่างกัน มีความต้องการการศึกษาตามหลักสูตรวิชาทางธรรม ด้านการจัดการเรียนการสอนและการประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ความต้องการการศึกษาด้านระดับการศึกษาสูงสุดที่ต้องการวิธีการศึกษา การจัดสำนักเรียน หรือโรงเรียน มาตรฐานของหลักสูตร การจัดหลักสูตรในแต่ละภาคเรียนหรือแต่ละวัน และความต้องการความช่วยเหลือเพื่อการศึกษา แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 21 ผลการเปรียบเทียบจำนวนแม่ชีไทยจำแนกตามอาชีพก่อนวันบวชชีของแม่ชีไทย และ
ความต้องการการศึกษาตามหลักสูตรวิชาทางธรรม

ข้อที่	ความต้องการการศึกษา	X ²
1.	ระดับการศึกษาที่ต้องการสูงสุด	10.25
2.	วิธีการศึกษาที่ต้องการ	11.60
3.	การจัดสำนักเรียนที่ต้องการ	18.23*
4.	การจัดการเรียนการสอนและการประเมินผลที่ต้องการ	11.35
5.	มาตรฐานของหลักสูตรที่ต้องการ	5.95
6.	การจัดหลักสูตรในแต่ละภาคเรียน	1.03
7.	การจัดหลักสูตรในแต่ละวัน	3.90
8.	ความต้องการความช่วยเหลือเพื่อการศึกษา	2.69

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 21 พบว่าแม่ชีไทยที่มีอาชีพก่อนวันบวชชีต่างกัน มีความต้องการการศึกษาตามหลักสูตรวิชาทางธรรม ด้านการจัดสำนักเรียนหรือโรงเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ความต้องการเกี่ยวกับระดับการศึกษาสูงสุดที่ต้องการ วิธีการศึกษาที่ต้องการ การจัดระบบการเรียนการสอนและการประเมินผลที่ต้องการ มาตรฐานของหลักสูตร การจัดหลักสูตรในแต่ละภาคเรียนหรือแต่ละวัน และความต้องการความช่วยเหลือเพื่อการศึกษา แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 22 ผลการเปรียบเทียบจำนวนแม่ชีไทยจำแนกตามสถานภาพการสมรสก่อนหน้าวันบวชชี่
ของแม่ชีไทย และความต้องการการศึกษาตามหลักสูตรวิชาทางธรรม

ข้อที่	ความต้องการการศึกษา	χ^2
1.	ระดับการศึกษาที่ต้องการสูงสุด	36.57**
2.	วิธีการศึกษาที่ต้องการ	15.67*
3.	การจัดสำนักเรียนที่ต้องการ	20.91*
4.	การจัดการเรียนการสอนและการประเมินผลที่ต้องการ	9.54
5.	มาตรฐานของหลักสูตรที่ต้องการ	17.67**
6.	การจัดหลักสูตรในแต่ละภาคเรียน	6.27
7.	การจัดหลักสูตรในแต่ละวัน	8.87
8.	ความต้องการความช่วยเหลือเพื่อการศึกษา	6.09

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 22 พบว่าแม่ชีไทยที่มีสถานภาพการสมรส ก่อนวันบวชชี่ต่างกัน มีความต้องการ
การศึกษาตามหลักสูตรวิชาทางธรรม ด้านระดับการศึกษาที่ต้องการสูงสุด และด้านมาตรฐานของ
หลักสูตร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และด้านวิธีการศึกษาต้องการ การจัด
สำนักเรียนหรือโรงเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ความต้องการเกี่ยวกับการจัดระบบการเรียนการสอน และการประเมินผล การจัดหลักสูตร
ในแต่ละภาคเรียนหรือแต่ละวัน และความต้องการความช่วยเหลือเพื่อการศึกษา แตกต่างกันอย่าง
ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 23 ผลการเปรียบเทียบจำนวนแม่ชีไทยจำแนกตามจำนวนปีที่บวชเข้ามาแล้ว และความต้องการ
การศึกษาตามหลักสูตรวิชาทางธรรม

ข้อที่	ความต้องการการศึกษา	² X
1.	ระดับการศึกษาที่ต้องการสูงสุด	12.44
2.	วิธีการศึกษาที่ต้องการ	3.88
3.	การจัดสำนักเรียนที่ต้องการ	12.21
4.	การจัดการเรียนการสอนและการประเมินผลที่ต้องการ	18.95**
5.	มาตรฐานของหลักสูตรที่ต้องการ	4.34
6.	การจัดหลักสูตรในแต่ละภาคเรียน	4.34
7.	การจัดหลักสูตรในแต่ละวัน	4.30
8.	ความต้องการความช่วยเหลือเพื่อการศึกษา	4.39

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 23 พบว่าแม่ชีไทยที่มีระยะเวลาการบวชเป็นชีต่างกัน มีความต้องการ
การศึกษาตามหลักสูตรวิชาทางธรรม ด้านการจัดระบบการเรียนการสอนและการประเมินผล
แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ✓

ความต้องการเกี่ยวกับระดับการศึกษาสูงสุด วิธีการศึกษา การจัดสำนักเรียนหรือโรงเรียน
มาตรฐานของหลักสูตร การจัดหลักสูตรในแต่ละภาคเรียนหรือแต่ละวัน และความต้องการความ
ช่วยเหลือเพื่อการศึกษา แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 24 ผลการเปรียบเทียบจำนวนแม่ชีไทยจำแนกตามระดับวุฒิทางการศึกษาของบิดมวรคา
ที่ได้รับอยู่ก่อนวันบวชชีของแม่ชีไทย และความต้องการการศึกษาตามหลักสูตรวิชาทางธรรม

ข้อที่ . ความต้องการการศึกษา	χ^2
1. ระดับการศึกษาที่ต้องการสูงสุด	20.57*
2. วิธีการศึกษาที่ต้องการ	5.35
3. การจัดสำนักเรียนที่ต้องการ	4.07
4. การจัดการเรียนการสอนและการประเมินผลที่ต้องการ	6.94
5. มาตรฐานของหลักสูตรที่ต้องการ	3.68
6. การจัดหลักสูตรในแต่ละภาคเรียน	2.88
7. การจัดหลักสูตรในแต่ละวัน	17.00**
8. ความต้องการความช่วยเหลือเพื่อการศึกษา	7.90

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 24 พบว่าแม่ชีไทยที่บิดา-มารดา มีวุฒิทางการศึกษาก่อนวันบวชชีต่างกัน มีความต้องการการศึกษาตามหลักสูตรวิชาทางธรรมด้านการจัดหลักสูตรในแต่ละวัน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และความต้องการเกี่ยวกับระดับการศึกษาที่ต้องการสูงสุด แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ความต้องการเกี่ยวกับวิธีการศึกษา การจัดสำนักเรียนหรือโรงเรียน การจัดระบบ การเรียนการสอนและการประเมินผล มาตรฐานของหลักสูตร การจัดหลักสูตรในแต่ละภาคเรียน และความต้องการความช่วยเหลือเพื่อการศึกษา แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 25 ผลการเปรียบเทียบจำนวนแม่ชีไทยจำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของบิคา-มารคา ก่อนวันบวชชีของแม่ชีไทย และความต้องการการศึกษาตามหลักสูตรวิชาทางธรรม

ข้อที่	ความต้องการการศึกษา	χ^2
1.	ระดับการศึกษาที่ต้องการสูงสุด	24.95**
2.	วิธีการศึกษาที่ต้องการ	7.23
3.	การจัดสำนักเรียนที่ต้องการ	11.73
4.	การจัดการเรียนการสอนและการประเมินผลที่ต้องการ	30.86**
5.	มาตรฐานของหลักสูตรที่ต้องการ	10.05
6.	การจัดหลักสูตรในแต่ละภาคเรียน	4.54
7.	การจัดหลักสูตรในแต่ละวัน	10.11
8.	ความต้องการความช่วยเหลือเพื่อการศึกษา	4.22

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 25 พบว่าแม่ชีไทยที่บิคา-มารคา มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนก่อนวันบวชชีต่างกัน มีความต้องการการศึกษาตามหลักสูตรวิชาทางธรรมด้านระดับการศึกษาที่ต้องการสูงสุด และการจัดการเรียนการสอนและการประเมินผลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ความต้องการเกี่ยวกับวิธีการศึกษา การจัดสำนักเรียนหรือโรงเรียน มาตรฐานของหลักสูตร การจัดหลักสูตรในแต่ละภาคเรียนหรือแต่ละวัน และความต้องการความช่วยเหลือเพื่อการศึกษา แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

หมวด ข เปรียบเทียบความต้องการการศึกษาของแม่ชีไทยตามหลักสูตรวิชา
สามัญทางโลก

ตาราง 26 ผลการเปรียบเทียบจำนวนแม่ชีไทยจำแนกตามอายุตัวก่อนวันบวชชีของแม่ชีไทย และ
ความต้องการการศึกษาคตามหลักสูตรวิชาสามัญทางโลก

ข้อที่ ความต้องการการศึกษา	χ^2
9. ระดับการศึกษาที่ต้องการสูงสุด	89.39**
10. วิธีการศึกษาที่ต้องการ	15.73*
11. การจัดสำนักเรียนที่ต้องการ	32.37**
12.. มาตรฐานของหลักสูตรที่ต้องการ	21.84**
13. การจัดการเรียนการสอนและการประเมินผลที่ต้องการ	14.39*
14. การจัดหลักสูตรในแต่ละภาคเรียน	49.81**
15. การจัดหลักสูตรในแต่ละวัน	25.64**
16. ความต้องการความช่วยเหลือเพื่อการศึกษา	23.23**

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 26 พบว่าแม่ชีไทยที่มีอายุตัวก่อนวันบวชซึ่งต่างกันมีความต้องการการศึกษาตามหลักสูตรวิชาสามัญทางโลก ด้านระดับการศึกษาที่ต้องการสูงสุด การจัดสำนักเรียนหรือโรงเรียน มาตรฐานของหลักสูตร การจัดหลักสูตรในแต่ละภาคเรียนหรือแต่ละวัน และความต้องการความช่วยเหลือเพื่อการศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และความต้องการเกี่ยวกับวิธีการศึกษาการจัดระบบการเรียนการสอน และการประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 27 ผลการเปรียบเทียบจำนวนแม่ชีไทยจำแนกตามระดับคุณวุฒิทางการศึกษาก่อนวันบวชชี
ของแม่ชีไทย และความต้องการการศึกษาตามหลักสูตรวิชาสามัญทางโลก

ข้อที่	ความต้องการการศึกษา	χ^2
9.	ระดับการศึกษาที่ต้องการสูงสุด	25.76*
10.	วิธีการศึกษาที่ต้องการ	8.39
11.	การจัดสำนักเรียนที่ต้องการ	29.16**
12.	มาตรฐานของหลักสูตรที่ต้องการ	30.47**
13.	การจัดการเรียนการสอนและการประเมินผลที่ต้องการ	26.05**
14.	การจัดหลักสูตรในแต่ละภาคเรียน	13.47**
15.	การจัดหลักสูตรในแต่ละวัน	8.01
16.	ความต้องการความช่วยเหลือเพื่อการศึกษา	11.87

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 27 พบว่าแม่ชีไทยที่มีวุฒิทางการศึกษาก่อนวันบวชชีต่างกัน มีความต้องการ
การศึกษาตามหลักสูตรวิชาสามัญทางโลกด้านการจัดสำนักเรียนหรือโรงเรียน มาตรฐานของหลักสูตร
การจัดระบบการเรียนการสอนและการประเมินผล การจัดหลักสูตรในแต่ละภาคเรียน แตกต่างกันอย่าง
มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และด้านระดับการศึกษาที่ต้องการสูงสุด แตกต่างกันอย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ความต้องการด้านวิธีการศึกษา การจัดหลักสูตรในแต่ละวัน และความต้องการความช่วยเหลือเพื่อการศึกษา แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 28 ผลการเปรียบเทียบจำนวนแม่ชีไทยจำแนกตามภูมิลำเนาเดิมก่อนวันบวชชีของแม่ชีไทย และความต้องการการศึกษาตามหลักสูตรวิชาสามัญทางโลก

ข้อที่	ความต้องการการศึกษา	χ^2
9.	ระดับการศึกษาที่ต้องการสูงสุด	49.07**
10.	วิธีการศึกษาที่ต้องการ	13.32*
11.	การจัดสำนักเรียนที่ต้องการ	21.47*
12.	มาตรฐานของหลักสูตรที่ต้องการ	29.21**
13.	การจัดการเรียนการสอนและการประเมินผลที่ต้องการ	27.43**
14.	การจัดหลักสูตรในแต่ละภาคเรียน	9.36
15.	การจัดหลักสูตรในแต่ละวัน	23.25**
16.	ความต้องการความช่วยเหลือเพื่อการศึกษา	10.42

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 28 พบว่าแม่ชีไทยที่มีภูมิลำเนาเดิมก่อนวันบวชชีต่างภูมิภาคกัน มีความต้องการการศึกษาตามหลักสูตรวิชาสามัญทางโลกด้านระดับการศึกษาที่ต้องการสูงสุด มาตรฐานของหลักสูตร การจัดการระบบการเรียนการสอนและการประเมินผล การจัดหลักสูตรในแต่ละวัน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และความต้องการด้านวิธีการศึกษา การจัดสำนักเรียนหรือโรงเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ความต้องการด้านการจัดหลักสูตรในแต่ละภาคเรียน และความต้องการความช่วยเหลือเพื่อการศึกษา แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 29 ผลการเปรียบเทียบจำนวนแม่ชีไทยจำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือนก่อนวันบวชชีของแม่ชีไทย และความต้องการการศึกษาตามหลักสูตรวิชาสามัญทางโลก

ข้อที่	ความต้องการการศึกษา	χ^2
9.	ระดับการศึกษาที่ต้องการสูงสุด	36.76**
10.	วิธีการศึกษาที่ต้องการ	6.05
11.	การจัดสำนักเรียนที่ต้องการ	20.02*
12.	มาตรฐานของหลักสูตรที่ต้องการ	4.25
13.	การจัดการเรียนการสอนและการประเมินผลที่ต้องการ	10.19
14.	การจัดหลักสูตรในแต่ละภาคเรียน	3.03
15.	การจัดหลักสูตรในแต่ละวัน	3.30
16.	ความต้องการความช่วยเหลือเพื่อการศึกษา	11.60

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 29 พบว่าแม่ชีไทยที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนก่อนวันบวชชีต่างกัน มีความต้องการการศึกษาตามหลักสูตรวิชาสามัญทางโลก ด้านระดับการศึกษาที่ต้องการสูงสุด แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และด้านการจัดสำนักเรียนหรือโรงเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ความต้องการด้านวิธีการศึกษา มาตรฐานของหลักสูตร การจัดระบบการเรียนการสอน และการประเมินผล การจัดหลักสูตรในแต่ละภาคเรียนหรือแต่ละวัน และความต้องการความช่วยเหลือเพื่อการศึกษา แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 30 ผลการเปรียบเทียบจำนวนแม่ชีไทยจำแนกตามลักษณะของการประกอบอาชีพก่อนวันบวชชีของแม่ชีไทย และความต้องการการศึกษาตามหลักสูตรวิชาสามัญทางโลก

ข้อที่	ความต้องการการศึกษา	χ^2
9.	ระดับการศึกษาที่ต้องการสูงสุด	23.52*
10.	วิธีการศึกษาที่ต้องการ	6.43
11.	การจัดสำนักเรียนที่ต้องการ	9.61
12.	มาตรฐานของหลักสูตรที่ต้องการ	15.62*
13.	การจัดการเรียนการสอนและการประเมินผลที่ต้องการ	13.89*
14.	การจัดหลักสูตรในแต่ละภาคเรียน	4.87
15.	การจัดหลักสูตรในแต่ละวัน	3.86
16.	ความต้องการความช่วยเหลือเพื่อการศึกษา	3.90

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 30 พบว่าแม่ชีไทยที่มีอาชีพก่อนวันบวชชีต่างกันมีความต้องการการศึกษาตามหลักสูตรวิชาสามัญทางโลก ด้านระดับการศึกษาสูงสุด มาตรฐานของหลักสูตร การจัดระบบการเรียน การสอนและการประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ความต้องการด้านวิธีการศึกษา การจัดสำนักเรียนหรือโรงเรียน การจัดหลักสูตรในแต่ละภาคเรียนหรือแต่ละวัน และความต้องการความช่วยเหลือเพื่อการศึกษา แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 31 ผลการเปรียบเทียบจำนวนแม่ชีไทยจำแนกตามสถานภาพการสมรสก่อนวันบวชชีของ
แม่ชีไทย และความต้องการการศึกษาตามหลักสูตรวิชาสามัญทางโลก

ข้อที่	ความต้องการการศึกษา	χ^2
9.	ระดับการศึกษาที่ต้องการสูงสุด	60.15 **
10.	วิธีการศึกษาที่ต้องการ	24.07 **
11.	การจัดสำนักเรียนที่ต้องการ	48.04 **
12.	มาตรฐานของหลักสูตรที่ต้องการ	10.18
13.	การจัดการเรียนการสอนและการประเมินผลที่ต้องการ	11.91
14.	การจัดหลักสูตรในแต่ละภาคเรียน	28.47 **
15.	การจัดหลักสูตรในแต่ละวัน	29.45 **
16.	ความต้องการความช่วยเหลือเพื่อการศึกษา	29.34 **

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 31 พบว่า แม่ชีไทยที่มีสถานภาพการสมรสก่อนวันบวชชีต่างกัน มีความต้องการ
การศึกษาตามหลักสูตรวิชาสามัญทางโลก ด้านระดับการศึกษาสูงสุดที่ต้องการ วิธีการศึกษา การจัด
สำนักเรียนหรือโรงเรียน การจัดหลักสูตรในแต่ละภาคเรียนหรือแต่ละวัน และความต้องการความ
ช่วยเหลือเพื่อการศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ความต้องการด้านมาตรฐานของหลักสูตร การจัดการระบบการเรียนการสอนและการ
ประเมินผล แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 32 ผลการเปรียบเทียบจำนวนแม่ชีไทยจำแนกตามจำนวนปีที่บวชชีของแม่ชีไทย และความต้องการการศึกษาตามหลักสูตรวิชาสามัญทางโลก

ข้อที่	ความต้องการการศึกษา	χ^2
9.	ระดับการศึกษาที่ต้องการสูงสุด	13.46
10.	วิธีการศึกษาที่ต้องการ	4.32
11.	การจัดสำนักเรียนที่ต้องการ	10.61
12.	มาตรฐานของหลักสูตรที่ต้องการ	5.29
13.	การจัดการเรียนการสอนและการประเมินผลที่ต้องการ	9.01
14.	การจัดหลักสูตรในแต่ละภาคเรียน	1.59
15.	การจัดหลักสูตรในแต่ละวัน	4.97
16.	ความต้องการความช่วยเหลือเพื่อการศึกษา	1.77

จากตาราง 32 พบว่า แม่ชีไทยที่มีระยะเวลาการบวชต่างกัน มีความต้องการการศึกษาตามหลักสูตรวิชาสามัญทางโลก ด้านระดับการศึกษาสูงสุดที่ต้องการ วิธีการศึกษา การจัดสำนักเรียน หรือโรงเรียน มาตรฐานของหลักสูตร การจัดการระบบการเรียนการสอนและการประเมินผล การจัดหลักสูตรในแต่ละภาคเรียนหรือแต่ละวัน และความต้องการความช่วยเหลือเพื่อการศึกษา แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 33 ผลการเปรียบเทียบจำนวนแม่ชีไทยจำแนกตามระดับวุฒิทางการศึกษาของบิณฑามารคา ก่อนวันบวชชีของแม่ชีไทย และความต้องการการศึกษาตามหลักสูตรวิชาสามัญทางโลก

ข้อที่	ความต้องการการศึกษา	χ^2
9.	ระดับการศึกษาที่ต้องการสูงสุด	21.74*
10.	วิธีการศึกษาที่ต้องการ	3.51
11.	การจัดสำนักเรียนที่ต้องการ	26.42**
12.	มาตรฐานของหลักสูตรที่ต้องการ	9.54
13.	การจัดการเรียนการสอนและการประเมินผลที่ต้องการ	10.44
14.	การจัดหลักสูตรในแต่ละภาคเรียน	5.59
15.	การจัดหลักสูตรในแต่ละวัน	11.58
16.	ความต้องการความช่วยเหลือเพื่อการศึกษา	2.79

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 33 พบว่าแม่ชีไทยที่มีวุฒิทางการศึกษาก่อนวันบวชชีต่างกัน มีความต้องการการศึกษาตามหลักสูตรวิชาสามัญทางโลกด้านการจัดสำนักเรียนหรือโรงเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และด้านระดับการศึกษาที่ต้องการสูงสุด แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ความต้องการด้านวิธีการศึกษา มาตรฐานของหลักสูตร การจัดระบบการเรียนการสอน และการประเมินผล การจัดหลักสูตรในแต่ละภาคเรียนหรือแต่ละวัน และความต้องการความช่วยเหลือเพื่อการศึกษา แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 34 ผลการเปรียบเทียบจำนวนแม่ชีไทยจำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของบิณฑบาตก่อนวันบวชชีของแม่ชีไทย และความต้องการการศึกษาตามหลักสูตรวิชาสามัญทางโลก

ข้อที่	ความต้องการการศึกษา	χ^2
9.	ระดับการศึกษาที่ต้องการสูงสุด	54.56**
10.	วิธีการศึกษาที่ต้องการ	14.01*
11.	การจัดสำนักเรียนที่ต้องการ	7.62
12.	มาตรฐานของหลักสูตรที่ต้องการ	18.70**
13.	การจัดการเรียนการสอนและการประเมินผลที่ต้องการ	19.87**
14.	การจัดหลักสูตรในแต่ละภาคเรียน	2.85
15.	การจัดหลักสูตรในแต่ละวัน	20.51**
16.	ความต้องการความช่วยเหลือเพื่อการศึกษา	19.27**

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 34 พบว่า แม่ชีไทยที่บิณฑบาต - มารดามีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนก่อนวันบวชชีต่างกัน มีความต้องการการศึกษาหลักสูตรวิชาสามัญทางโลก ด้านระดับการศึกษาที่ต้องการสูงสุด มาตรฐานของหลักสูตร การจัดการระบบการเรียนการสอนและการประเมินผล การจัดหลักสูตรในแต่ละวัน และ ความต้องการความช่วยเหลือเพื่อการศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ ด้านวิธีการศึกษาที่ต้องการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ความต้องการด้านการจัดสำนักเรียนหรือโรงเรียน การจัดหลักสูตรในแต่ละภาคเรียน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

หมวด ก. เปรียบเทียบความต้องการการศึกษาของแม่ชีไทยตามหลักสูตร
วิชาอาชีพทางโลก

ตาราง 35 ผลการเปรียบเทียบจำนวนแม่ชีไทยจำแนกตามอายุตัวก่อนวันบวชชีของแม่ชีไทย และความต้องการการศึกษาตามหลักสูตรวิชาอาชีพทางโลก

ข้อที่	ความต้องการการศึกษา	χ^2
17.	ระดับการศึกษาที่ต้องการสูงสุด	66.06**
18.	วิธีการศึกษาที่ต้องการ	20.47**
19.	การจัดสำนักเรียนที่ต้องการ	23.26**
20.	มาตรฐานของหลักสูตรที่ต้องการ	7.11
21.	การจัดการเรียนการสอนและการประเมินผลที่ต้องการ	25.63**
22.	การจัดหลักสูตรในแต่ละภาคเรียน	31.78**
23.	การจัดหลักสูตรในแต่ละวัน	21.41**
24.	ความต้องการความช่วยเหลือเพื่อการศึกษา	22.57**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 35 พบว่า แม่ชีไทยที่มีอายุตัวก่อนวันบวชชีต่างกัน มีความต้องการการศึกษาตามหลักสูตรวิชาอาชีพทางโลก ด้านระดับการศึกษาที่ต้องการสูงสุด วิธีการศึกษา การจัดสำนักเรียนหรือโรงเรียน การจัดระบบการเรียนการสอนและการประเมินผล การจัดหลักสูตรในแต่ละภาคเรียนหรือแต่ละวัน และความต้องการความช่วยเหลือเพื่อการศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านมาตรฐานของหลักสูตรนั้น แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 36 ผลการเปรียบเทียบจำนวนแม่ชีไทยจำแนกตามระดับคุณวุฒิทางการศึกษาก่อนวันบวชชีของแม่ชีไทย และความต้องการการศึกษาตามหลักสูตรวิชาชีพทางโลก

ข้อที่	ความต้องการการศึกษา	χ^2
17.	ระดับการศึกษาที่ต้องการสูงสุด	66.17 **
18.	วิธีการศึกษาที่ต้องการ	10.57
19.	การจัดสำนักเรียนที่ต้องการ	26.65 **
20.	มาตรฐานของหลักสูตรที่ต้องการ	10.31
21.	การจัดการเรียนการสอนและการประเมินผลที่ต้องการ	5.63
22.	การจัดหลักสูตรในแต่ละภาคเรียน	2.57
23.	การจัดหลักสูตรในแต่ละวัน	7.63
24.	ความต้องการความช่วยเหลือเพื่อการศึกษา	28.22 **

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 36 พบว่า แม่ชีไทยที่มีวุฒิทางการศึกษาก่อนวันบวชชีต่างกัน มีความต้องการการศึกษาตามหลักสูตรวิชาชีพทางโลก ด้านระดับการศึกษาที่ต้องการสูงสุด การจัดสำนักเรียนหรือโรงเรียน และความต้องการความช่วยเหลือเพื่อการศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ความต้องการด้านวิธีการศึกษา มาตรฐานของหลักสูตร การจัดระบบการเรียนการสอน และการประเมินผล การจัดหลักสูตรในแต่ละภาคเรียนหรือแต่ละวัน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 37 ผลการเปรียบเทียบจำนวนแม่ชีไทยจำแนกตามภูมิลำเนาเดิมก่อนวันบวชชีของแม่ชีไทย และความต้องการการศึกษาตามหลักสูตรวิชาอาชีพทางโลก

ข้อที่	ความต้องการการศึกษา	χ^2
17.	ระดับการศึกษาที่ต้องการสูงสุด	27.32**
18.	วิธีการศึกษาที่ต้องการ	9.46
19.	การจัดสำนักเรียนที่ต้องการ	25.93**
20.	มาตรฐานของหลักสูตรที่ต้องการ	21.17*
21.	การจัดการเรียนการสอนและการประเมินผลที่ต้องการ	23.66**
22.	การจัดหลักสูตรในแต่ละภาคเรียน	6.38
23.	การจัดหลักสูตรในแต่ละวัน	11.85
24.	ความต้องการความช่วยเหลือเพื่อการศึกษา	22.34**

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 37 พบว่า แม่ชีไทยที่มีภูมิลำเนาเดิมก่อนวันบวชชีต่างภูมิภาคกัน มีความต้องการการศึกษาตามหลักสูตรวิชาอาชีพทางโลก ด้านระดับการศึกษาสูงสุดที่ต้องการ การจัดสำนักเรียนหรือโรงเรียน การจัดระบบการเรียนการสอนและการประเมินผล และความต้องการความช่วยเหลือเพื่อการศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และความต้องการด้านมาตรฐานของหลักสูตร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ด้านวิธีการศึกษา การจัดหลักสูตรในแต่ละภาคเรียนหรือแต่ละวัน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 38 ผลการเปรียบเทียบจำนวนแม่ชีไทยจำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือนก่อนวันบวชชีของแม่ชีไทย และความต้องการการศึกษาตามหลักสูตรวิชาอาชีพทางโลก

ข้อที่	ความต้องการการศึกษา	χ^2
17.	ระดับการศึกษาที่ต้องการสูงสุด	15.83
18.	วิธีการศึกษาที่ต้องการ	8.06
19.	การจัดสำนักเรียนที่ต้องการ	13.79
20.	มาตรฐานของหลักสูตรที่ต้องการ	7.04
21.	การจัดการเรียนการสอนและการประเมินผลที่ต้องการ	9.26
22.	การจัดหลักสูตรในแต่ละภาคเรียน	1.55
23.	การจัดหลักสูตรในแต่ละวัน	8.44
24.	ความต้องการความช่วยเหลือเพื่อการศึกษา	6.34

จากตาราง 38 พบว่า แม่ชีไทยที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนก่อนวันบวชชีต่างกัน มีความต้องการการศึกษาตามหลักสูตรวิชาอาชีพทางโลก ด้านระดับการศึกษาสูงสุดที่ต้องการ การจัดสำนักเรียนหรือโรงเรียน มาตรฐานของหลักสูตร การจัดแบบการเรียนการสอนและการประเมินผล การจัดหลักสูตรในแต่ละภาคเรียนหรือแต่ละวัน และความต้องการความช่วยเหลือเพื่อการศึกษา แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 39 ผลการเปรียบเทียบจำนวนแม่ชีไทยจำแนกตามลักษณะของการประกอบอาชีพก่อนวัน
บวชชีของแม่ชีไทย และความต้องการการศึกษาตามหลักสูตรวิชาอาชีพทางโลก

ข้อที่	ความต้องการการศึกษา	χ^2
17.	ระดับการศึกษาที่ต้องการสูงสุด	16.59
18.	วิธีการศึกษาที่ต้องการ	10.06
19.	การจัดสำนักเรียนที่ต้องการ	7.84
20.	มาตรฐานของหลักสูตรที่ต้องการ	15.37
21.	การจัดการเรียนการสอนและการประเมินผลที่ต้องการ	7.17
22.	การจัดหลักสูตรในแต่ละภาคเรียน	5.53
23.	การจัดหลักสูตรในแต่ละวัน	8.87
24.	ความต้องการความช่วยเหลือเพื่อการศึกษา	3.34

จากตาราง 39 พบว่า แม่ชีไทยที่มีอาชีพก่อนวันบวชชีต่างกันมีความต้องการการศึกษาตาม
หลักสูตรวิชาอาชีพทางโลก ด้านระดับการศึกษาที่ต้องการสูงสุด วิธีการศึกษา การจัดสำนักเรียนหรือ
โรงเรียน มาตรฐานของหลักสูตร การจัดการระบบการเรียนการสอนและการประเมินผล การจัดหลักสูตร
ในแต่ละภาคเรียนหรือแต่ละวัน และความต้องการความช่วยเหลือเพื่อการศึกษา แตกต่างกันอย่าง
มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 40 ผลการเปรียบเทียบจำนวนแม่ชีไทยจำแนกตามสถานภาพการสมรสก่อนวันบวชชีของ
แม่ชีไทย และความต้องการการศึกษาตามหลักสูตรวิชาอาชีพทางโลก

ข้อที่ ความต้องการการศึกษา	χ^2
17. ระดับการศึกษาที่ต้องการสูงสุด	64.01**
18. วิธีการศึกษาที่ต้องการ	9.35
19. การจัดสำนักเรียนที่ต้องการ	29.13**
20. มาตรฐานของหลักสูตรที่ต้องการ	23.48**
21. การจัดการเรียนการสอนและการประเมินผลที่ต้องการ	22.03**
22. การจัดหลักสูตรในแต่ละภาคเรียน	18.10**
23. การจัดหลักสูตรในแต่ละวัน	21.44**
24. ความต้องการความช่วยเหลือเพื่อการศึกษา	21.71**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 40 พบว่า แม่ชีไทยที่มีสถานภาพการสมรสก่อนวันบวชชีต่างกัน มีความต้องการ
การศึกษาตามหลักสูตรวิชาอาชีพทางโลก ด้านระดับการศึกษาที่ต้องการสูงสุด การจัดสำนักเรียนหรือ
โรงเรียน มาตรฐานของหลักสูตร การจัดการระบบการเรียนการสอนและการประเมินผล การจัดหลักสูตร
ในแต่ละภาคเรียนหรือแต่ละวัน และความต้องการความช่วยเหลือเพื่อการศึกษา แตกต่างกันอย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนความต้องการด้านวิธีการศึกษาที่ต้องการแตกต่างกันอย่างไม่มี
นัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 41 ผลการเปรียบเทียบจำนวนแม่ชีไทยจำแนกตามจำนวนปีที่บวชชีของแม่ชีไทย และความต้องการการศึกษาตามหลักสูตรวิชาอาชีพทางโลก

ข้อที่ ความต้องการการศึกษา	χ^2
17. ระดับการศึกษาที่ต้องการสูงสุด	18.87
18. วิธีการศึกษาที่ต้องการ	5.45
19. การจัดสำนักเรียนที่ต้องการ	21.50*
20. มาตรฐานของหลักสูตรที่ต้องการ	8.67
21. การจัดการเรียนการสอนและการประเมินผลที่ต้องการ	8.07
22. การจัดหลักสูตรในแต่ละภาคเรียน	5.73
23. การจัดหลักสูตรในแต่ละวัน	8.74
24. ความต้องการความช่วยเหลือเพื่อการศึกษา	91.86**

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 41 พบว่า แม่ชีไทยที่มีระยะเวลาการบวชชีต่างกันมีความต้องการการศึกษาตามหลักสูตรวิชาอาชีพทางโลก ด้านความต้องการความช่วยเหลือเพื่อการศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และด้านการจัดสำนักเรียนหรือโรงเรียน แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ความต้องการด้านระดับการศึกษาที่ต้องการสูงสุด วิธีการศึกษา มาตรฐานของหลักสูตร การจัดระบบการเรียนการสอนและการประเมินผล การจัดหลักสูตรในแต่ละภาคเรียนหรือแต่ละวัน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 42 ผลการเปรียบเทียบจำนวนแม่ชีไทยจำแนกตามระดับคุณวุฒิทางการศึกษาขอใบคำ-มารดา ก่อนวันบวชชีของแม่ชีไทย และความต้องการการศึกษาตามหลักสูตรวิชาอาชีพทางโลก

ข้อที่	ความต้องการการศึกษา	χ^2
17.	ระดับการศึกษาที่ต้องการสูงสุด	39.71**
18.	วิธีการศึกษาที่ต้องการ	7.99
19.	การจัดสำนักเรียนที่ต้องการ	16.18
20.	มาตรฐานของหลักสูตรที่ต้องการ	17.69*
21.	การจัดการเรียนการสอนและการประเมินผลที่ต้องการ	4.65
22.	การจัดหลักสูตรในแต่ละภาคเรียน	8.89*
23.	การจัดหลักสูตรในแต่ละวัน	4.12
24.	ความต้องการความช่วยเหลือเพื่อการศึกษา	4.49

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 42 พบว่า แม่ชีไทยที่ใบคำ-มารดา มีวุฒิทางการศึกษาก่อนวันบวชชีต่างกัน มีความต้องการการศึกษาตามหลักสูตรวิชาอาชีพทางโลก ด้านระดับการศึกษาที่ต้องการสูงสุด แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และด้านมาตรฐานของหลักสูตร การจัดหลักสูตร ในแต่ละภาคเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ความต้องการด้านวิธีการศึกษา การจัดสำนักเรียนหรือโรงเรียน การจัดระบบการเรียน การสอนและการประเมินผล การจัดหลักสูตรในแต่ละวัน และความต้องการความช่วยเหลือเพื่อ การศึกษา แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 43 ผลการเปรียบเทียบจำนวนแม่ชีไทยจำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของบิดา-มารดา ก่อนวันบวชชีของแม่ชีไทย และความต้องการการศึกษาตามหลักสูตรวิชาอาชีพทางโลก

ข้อที่	ความต้องการการศึกษา	χ^2
17.	ระดับการศึกษาที่ต้องการสูงสุด	43.25**
18.	วิธีการศึกษาที่ต้องการ	4.02
19.	การจัดสำนักเรียนที่ต้องการ	8.61
20.	มาตรฐานของหลักสูตรที่ต้องการ	14.03
21.	การจัดการเรียนการสอนและการประเมินผลที่ต้องการ	13.46
22.	การจัดหลักสูตรในแต่ละภาคเรียน	6.28
23.	การจัดหลักสูตรในแต่ละวัน	16.33*
24.	ความต้องการความช่วยเหลือเพื่อการศึกษา	29.96**

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 43 พบว่า แม่ชีไทยที่บิดา-มารดา มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนก่อนวันบวชชีต่างกัน มีความต้องการการศึกษาตามหลักสูตรวิชาอาชีพทางโลก ด้านระดับการศึกษาที่ต้องการสูงสุด และ ความต้องการความช่วยเหลือเพื่อการศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ ด้านการจัดหลักสูตรในแต่ละวัน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ความต้องการด้านวิธีการศึกษา การจัดสำนักเรียนหรือโรงเรียน มาตรฐานของหลักสูตร การจัดระบบการเรียนการสอนและการประเมินผล การจัดหลักสูตรในแต่ละภาคเรียน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 44 ค่าร้อยละของจำนวนแม่ชีไทยจำแนกตามการกำหนดเป้าหมายของชีวิตในอนาคต

เป้าหมายของชีวิตในอนาคตของแม่ชีไทย	จำนวนแม่ชีไทย	ร้อยละ
- ต้องการอยู่เงียบ ๆ อย่างสงบ	106	30.028
- ต้องการสนับสนุนช่วยเหลือพระศาสนาและสังคมเท่าที่จะทำได้	167	47.309
- ต้องการให้มีโอกาสได้ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมทั้งทางโลกและทางธรรม	80	22.663
- อื่น ๆ	-	-
รวม	353	100.000

จากตาราง 44 พบว่า แม่ชีไทยได้กำหนดเป้าหมายของชีวิตในอนาคตไว้ว่า จะสนับสนุนช่วยเหลือพระศาสนาและสังคมเท่าที่จะทำได้มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 47.309 รองลงมาคือต้องการอยู่เงียบ ๆ อย่างสงบคิดเป็นร้อยละ 30.028 และต้องการให้มีโอกาสศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมทั้งทางโลกและทางธรรมมีจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 22.663

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

บทนี้เป็นการกล่าวถึงสาระสำคัญของการวิจัยโดยสรุปทั้งหมด พร้อมทั้งการอภิปราย และข้อเสนอแนะเพื่อการกำหนดแนวทาง นโยบาย แผนงาน โครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ขึ้นใช้สำหรับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของแม่ชีไทยให้เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับการจัดการศึกษาทั้งทางด้านวิชาทางธรรม วิชาสามัญทางโลกและวิชาอาชีพทางโลกสำหรับแม่ชีไทย ซึ่งจะเป็นโยบายหรือเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับสถาบันแม่ชีไทย กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ มหาเถรสมาคม และหน่วยงานอื่น ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและพัฒนาสตรีอีกส่วนหนึ่งด้วย โดยมีข้อสรุปดังนี้

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาเหตุผลของการตัดสินใจบวชชีของแม่ชีไทย
2. เพื่อศึกษาความต้องการการศึกษาของแม่ชีไทย
3. เพื่อเปรียบเทียบความต้องการทางการศึกษาของแม่ชีไทย
4. เพื่อเสนอโครงการพัฒนาการศึกษาของแม่ชีไทยโดยอาศัยผลการวิจัยมาเป็นข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ศึกษา เป็นสตรีที่กำลังบวชชีอยู่ในสถาบันพุทธศาสนา ซึ่งสังกัดวัดหรือสำนักที่ได้ขึ้นทะเบียนเป็นสมาชิกของสถาบันแม่ชีไทย โดยในแต่ละวัดหรือสำนักดังกล่าวต้องมีแม่ชีตั้งแต่ 15 รูป ขึ้นไป (นับถึง 1 เมษายน 2532) ทั่วประเทศทั้งหมด 133 วัด/สำนัก รวมแม่ชีที่เป็นกลุ่มประชากรทั้งสิ้น 4916 รูป

กลุ่มตัวอย่าง ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage random sampling) จากประชากร ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษาคำนวณสัดส่วนโดยใช้สูตรของยามาเน่ (Yamane) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 370 รูป หลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลแล้ว ปรากฏว่าได้แบบสอบถามที่ถูกต้องสมบูรณ์เพียง 353 ชุด คิดเป็นร้อยละ 95.40 ของจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ ฉะนั้นการศึกษาครั้งนี้จึงใช้กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาค้นคว้าจริง จำนวน 353 รูป

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถาม เกี่ยวกับเหตุผลของการตัดสินใจ บวชชี และความต้องการการศึกษาของแม่ชีไทย แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับลักษณะทางชีวสังคมของแม่ชีไทย มีจำนวน 8 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับเหตุผลในการตัดสินใจบวชชีของแม่ชีไทย มีจำนวน 10 ข้อ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการการศึกษาของแม่ชีไทยทางด้านหลักสูตร วิชาทางธรรม จำนวน 8 ข้อ หลักสูตรวิชาสามัญทางโลก จำนวน 8 ข้อ หลักสูตรวิชาอาชีพทางโลก จำนวน 8 ข้อ และเป็นการสอบถามถึงเป้าหมายของชีวิตในอนาคตของแม่ชีไทยที่ตัวของแม่ชีไทยได้กำหนดหรือคาดหวังเอาไว้อีกจำนวน 1 ข้อ รวมตอนที่ 3 มีทั้งหมด 25 ข้อ ซึ่งผู้วิจัยได้จัดสร้าง ปรับปรุงและพัฒนาตามข้อเสนอแนะ ข้อซักถามและข้อสังเกตต่าง ๆ ที่อาจารย์ผู้ควบคุม ผู้เชี่ยวชาญ และกลุ่มแม่ชีไทยซึ่งเป็นกลุ่มสำหรับทดลองเครื่องมือเป็นผู้เสนอแนะวิพากษ์วิจารณ์ได้แบบสอบถามฉบับจริงไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูล รายละเอียดในภาคผนวก ข.

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองโดยการสัมภาษณ์ (ตามแบบสอบถาม) แม่ชีไทยที่ถูกสุ่มให้เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จำนวน 353 รูป โดยการประสานงานกับเจ้าอาวาสวัดหรือหัวหน้าแม่ชีประจำวัด/สำนักชี เพื่อขอความร่วมมือและอำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. หาค่าความถี่และอัตราส่วนร้อยละจากข้อมูลที่เป็นลักษณะทางชีวสังคมของแม่ชีไทย ข้อมูลที่เป็นเหตุผลของการตัดสินใจบวชชีของแม่ชีไทย ข้อมูลที่แสดงความต้องการการศึกษาของแม่ชีไทย และข้อมูลที่เป็นเป้าหมายของชีวิตในอนาคตของแม่ชีไทย ซึ่งตัวแม่ชีไทยได้กำหนดหรือคาดหวังเอาไว้
2. หาค่าความถี่ของความต้องการการศึกษาของแม่ชีไทย จำแนกตามลักษณะทางชีวสังคม และความต้องการการศึกษาแต่ละด้าน แล้วเปรียบเทียบความต้องการการศึกษาตามลักษณะทางชีวสังคมของแม่ชีไทยแต่ละด้าน โดยการทดสอบด้วยวิธี ไค-สแควร์ (χ^2)

สมมุติฐานในการศึกษาครั้งนี้

แม่ชีไทยที่มีลักษณะทางชีวสังคมในแต่ละด้านต่างกัน มีความต้องการทางการศึกษาแตกต่างกัน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ส่วนที่ 1 ศึกษาลักษณะทางชีวสังคมของแม่ชีไทย ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้

1. แม่ชีไทยเมื่อจำแนกตามอายุตัวก่อนบวชชี มีอายุเกินกว่า 50 ปี มากที่สุด (ร้อยละ 38.24) รองลงมาคือ อายุ 20 - 35 ปี (ร้อยละ 30.60), 35 ขึ้นไป ถึง 50 ปี (ร้อยละ 21.35) และต่ำกว่า 20 ปี (ร้อยละ 9.63)

2. เมื่อจำแนกตามวุฒิทางการศึกษาที่ได้รับอยู่ก่อนวันบวชชี แม่ชีไทยมีวุฒิทางการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า มากที่สุด (ร้อยละ 83.00) รองลงมาคือมีวุฒิระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า (ร้อยละ 7.93) ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า (ร้อยละ 7.37) และระดับอุดมศึกษาหรือเทียบเท่าขึ้นไป (ร้อยละ 1.07)

3. เมื่อจำแนกตามภูมิลำเนาเดิมก่อนบวชชี แม่ชีไทยมีภูมิลำเนาเดิมก่อนวันบวชชีอยู่ในเขตภาคกลางและภาคตะวันออกเฉียงมากที่สุด (ร้อยละ 49.00) รองลงมาอยู่ในภาคใต้ (ร้อยละ 21.82) ภาคเหนือ (ร้อยละ 17.00) และภาคตะวันออกเพียงเหนือ (ร้อยละ 12.18)

4. เมื่อจำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือนก่อนวันบวชชี แม่ชีไทยมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนก่อนวันบวชชีไม่เกิน 1,000 บาท มากที่สุด (ร้อยละ 66.56) รองลงมาคือ 1,001 - 3,000 บาท (ร้อยละ 23.80) ระดับ 3,001 - 5,000 บาท (ร้อยละ 4.82) และเกินกว่า 5,000 บาท (ร้อยละ 4.82)

5. เมื่อจำแนกตามอาชีพประกอบอยู่ก่อนวันบวชชี แม่ชีไทยมีอาชีพทางด้านเกษตรกรรม ประมง หรือค้าขายมากที่สุด (ร้อยละ 53.83) รองลงมาคือมีอาชีพทำงานบ้านหรือไม่ประกอบอาชีพใด ๆ (ร้อยละ 26.91) รับจ้างทั่วไป (ร้อยละ 15.58) และรับราชการหรือพนักงานรัฐวิสาหกิจหรือลูกจ้างในหน่วยงานของรัฐ (ร้อยละ 3.68)

6. เมื่อจำแนกตามสถานภาพการสมรสก่อนวันบวชชี แม่ชีไทยเป็นโสด มากที่สุด (ร้อยละ 38.53) รองลงมาคือ หย่าร้างหรือหม้าย (ร้อยละ 33.71) สมรสแล้วและอยู่กินด้วยกันฉันท์สามี ภรรยา (ร้อยละ 14.73) และสมรสแต่แยกกันอยู่ (ร้อยละ 13.03)

7. เมื่อจำแนกตามจำนวนปีที่ได้บวชชีมาแล้ว แม่ชีไทยบวชชีมาเกินกว่า 10 ปี มากที่สุด (ร้อยละ 37.96) รองลงมาคือ บวชชีมาแล้ว 1 - 5 ปี (ร้อยละ 28.35) เกินกว่า 5 ปี แต่ไม่เกิน 10 ปี (ร้อยละ 21.53) และน้อยกว่า 1 ปี (ร้อยละ 12.18)

8. เมื่อจำแนกตามระดับวุฒิทางการศึกษาของบิดา - มารดา ที่มีอยู่ก่อนวันบวชชี แม่ชีไทยที่บิดา - มารดา มีวุฒิทางการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า มากที่สุด (ร้อยละ 93.77) รองลงมาคือระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า (ร้อยละ 3.12) ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า (ร้อยละ 1.70) และระดับอุดมศึกษาหรือเทียบเท่าขึ้นไป (ร้อยละ 1.41)

9. เมื่อจำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของบิดา-มารดาก่อนวันบวชชี แม่ชีไทยที่บิดา - มารดามีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนก่อนวันบวชชีไม่เกิน 1,000 บาท มากที่สุด (ร้อยละ 65.15) รองลงมาคือ 1,001 - 3,000 บาท (ร้อยละ 21.25) , 3,001 - 5,000 บาท (ร้อยละ 8.22) และเกินกว่า 5,000 บาท (ร้อยละ 5.38)

ส่วนที่ 2 ศึกษาเหตุผลของการตัดสินใจบวชชีของแม่ชีไทย

เมื่อจำแนกตามกลุ่มของเหตุผลที่จัดว่าเป็นเหตุผลที่สำคัญที่สุดของการตัดสินใจบวชชีพพบว่า แม่ชีไทยส่วนใหญ่มาบวชชีเนื่องจากมีความศรัทธาในหลักธรรมอภิปุศลและเพื่อความเป็นสิริมงคลแก่ชีวิต (ร้อยละ 55.24) รองลงมาคือ เพื่อแก้บนสะเดาะเคราะห์หรือเกี่ยวกับความเชื่อในเรื่องของอำนาจเหนือธรรมชาติ (ร้อยละ 21.25) ต้องการความสงบไม่ยุ่งเกี่ยวกับโลกภายนอก (ร้อยละ 6.80) ต้องการช่วยเหลือพระศาสนาและสังคมอย่างเต็มความสามารถ (ร้อยละ 4.82) เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับตัวเองหรือครอบครัว (ร้อยละ 3.68) เพื่อให้มีโอกาสได้พัฒนาตนเองในด้านความรู้ความสามารถทั้งทางโลก และทางธรรม (ร้อยละ 2.83) ไม่มีผู้อุปการะเลี้ยงดูหรือช่วยเหลือกิจการงานในชีวิตประจำวัน (ร้อยละ 2.83) มีญาติหรือเพื่อนสนิทหรือบุคคลอื่นมาเชิญชวนชักจูง หรือโน้มน้าวจิตใจ (ร้อยละ 2.55) และไม่ปรากฏว่าแม่ชีไทยรูปใดที่ตัดสินใจมาบวชชีเพราะต้องการได้รับการช่วยเหลือทางด้านปัจจัยขั้นพื้นฐาน เช่น อาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรค

ส่วนที่ 3 ศึกษาและเปรียบเทียบความต้องการการศึกษาของแม่ชีไทย

1. ศึกษาความต้องการการศึกษาของแม่ชีไทย

1.1 ความต้องการเกี่ยวกับหลักสูตร พบว่า แม่ชีไทยส่วนใหญ่ต้องการที่จะรับการศึกษาทั้งทางด้านหลักสูตรวิชาทางธรรม วิชาสามัญทางโลก และวิชาอาชีพทางโลก เพียงระดับขั้นพื้นฐานในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน กล่าวคือ หลักสูตรวิชาทางธรรม : หลักสูตรวิชาสามัญทางโลก : หลักสูตรวิชาอาชีพทางโลก = 60.62 : 52.41 : 68.84 ส่วนหลักสูตรระดับอื่น ๆ แม่ชีไทยมีความต้องการกระจายกันไป โดยเฉพาะการศึกษาในระดับสูงสุดของแต่ละหลักสูตรนั้น แม่ชีไทยมีความต้องการการศึกษาตามหลักสูตรวิชาทางธรรมถึงขั้นเปรียญธรรม คิดเป็นร้อยละ 8.50 หลักสูตรวิชาสามัญทางโลกถึงขั้นอุดมศึกษาหรือเทียบเท่าขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 16.99 และหลักสูตรวิชาอาชีพทางโลกถึงขั้นปริญญาตรีหรือเทียบเท่าขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 13.88

1.2 ความต้องการเกี่ยวกับวิธีการและกระบวนการทางการศึกษาทั้ง 3 หลักสูตรนั้น
 แม้ชาวไทยส่วนใหญ่ต้องการให้จัดการศึกษาล้ายคลึงกัน คือ ต้องการให้จัดตามหลักสูตรที่กระทรวง
 ศึกษาธิการ กรมการศาสนา มหาเถรสมาคมอนุมัติและอนุญาตให้สมณเพศศึกษาได้แล้วเท่านั้นในระบบ
 ชั้นเรียนเป็นแบบให้เปล่า โดยให้วัดหรือสำนักที่สังกัดเป็นสำนักเรียนมีการจัดหลักสูตรหรือภาคเรียน
 หรือปีการศึกษาหนึ่ง ๆ เพียงหนึ่งหลักสูตร หรือหนึ่งระดับ จัดเวลาให้ศึกษาวันละ/หลักสูตรละหนึ่งรอบ
 และจัดการสอบตัดสินผลการเรียนเพื่อเลื่อนชั้นหรือเลื่อนระดับปีละครั้ง

2. เปรียบเทียบความต้องการการศึกษาของแม่ชีไทย

2.1 เปรียบเทียบความต้องการการศึกษาตามหลักสูตรวิชาทางธรรม

2.1.1 แม่ชีไทยที่มีอายุต่ำกว่าวันบวชชีต่ำกว่า 20 ปี, 20 - 35 ปี,
 เกินกว่า 35 - 50 ปี และเกินกว่า 50 ปี มีความต้องการการศึกษาตามหลักสูตรวิชาทางธรรม
 เกี่ยวกับระดับการศึกษาที่ต้องการสูงสุด วิธีการศึกษา การจัดสำนักเรียนหรือโรงเรียน มาตรฐาน
 ของหลักสูตร ความต้องการรับการศึกษาในภาคเรียนเดียวกันหรือปีการศึกษาเดียวกัน การจัดแบ่ง
 เวลาเพื่อการศึกษาในแต่ละวัน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนเรื่องอื่น ๆ
 แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2.1.2 แม่ชีไทยที่มีวุฒิทางการศึกษาก่อนวันบวชชีระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า
 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า และระดับอุดมศึกษา
 หรือเทียบเท่าขึ้นไป มีความต้องการศึกษาตามหลักสูตรวิชาทางธรรม เกี่ยวกับการจัดการเรียน
 การสอนและการประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และระดับการศึกษา
 ที่ต้องการสูงสุด แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนเรื่องอื่น ๆ แตกต่างกันอย่าง
 ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2.1.3 แม่ชีไทยที่มีภูมิลำเนา ก่อนบวชชีอยู่ในภาคเหนือ ภาคกลางหรือ
 ภาคตะวันออก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ มีความต้องการการศึกษาตามหลักสูตรทาง

ธรรมเกี่ยวกับการจัดระบบการเรียนการสอนและการประเมินผล และมาตรฐานของหลักสูตรที่ต้องการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และระดับการศึกษาที่ต้องการสูงสุด แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนเรื่องอื่น ๆ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2.1.4 แม่ชีไทยที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนก่อนวันบวชชี ไม่เกิน 1,000 บาท, 1001 - 3,000 บาท, 3,001 - 5,000 บาท และเกินกว่า 5,000 บาท มีความต้องการการศึกษาตามหลักสูตรวิชาทางธรรม เกี่ยวกับการจัดระบบการเรียนการสอนและการประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนเรื่องอื่น ๆ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2.1.5 แม่ชีไทยที่มีอาชีพก่อนวันบวชชี คือ ทำงานบ้านหรือไม่ประกอบอาชีพใด ๆ เกษตรกรรม ประมงหรือค้าขาย รับจ้างทั่วไป รับราชการหรือพนักงานรัฐวิสาหกิจหรือลูกจ้างในหน่วยงานของรัฐ มีความต้องการการศึกษาตามหลักสูตรวิชาทางธรรม เกี่ยวกับการจัดสำนักเรียนหรือโรงเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนเรื่องอื่น ๆ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2.1.6 แม่ชีไทยที่มีสถานภาพการสมรสก่อนวันบวชชี โสด สมรสและอยู่กินด้วยกันฉันท์สามี-ภรรยา สมรสแต่แยกกันอยู่ และหย่าร้างหรือหม้าย มีความต้องการการศึกษาตามหลักสูตรวิชาทางธรรม เกี่ยวกับมาตรฐานของหลักสูตร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และวิธีการศึกษา การจัดสำนักเรียนหรือโรงเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนเรื่องอื่น ๆ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2.1.7 แม่ชีไทยที่บวชชีมาแล้ว น้อยกว่า 1 ปี, 1 - 5 ปี, 5 - 10 ปี และเกินกว่า 10 ปี มีความต้องการการศึกษาตามหลักสูตรวิชาทางธรรม เกี่ยวกับการจัดระบบการเรียนการสอนและการประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนระดับการศึกษาที่ต้องการสูงสุด วิธีการศึกษา การจัดสำนักเรียนหรือโรงเรียน มาตรฐานของหลักสูตร

ความต้องการรับการศึกษานอกภาคเรียนเดียวกันหรือปีการศึกษาเดียวกันการให้จัดแบ่งเวลาเพื่อการศึกษาในแต่ละวัน และความต้องการการช่วยเหลือเพื่อการรับการศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.1.8 แม่ชีไทยที่บิดา-มารดามีวุฒิทางการศึกษาก่อนวันบวชชี ระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า มัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า และอุดมศึกษาหรือเทียบเท่าขึ้นไป มีความต้องการการศึกษาตามหลักสูตรวิชาทางธรรม เกี่ยวกับการให้จัดแบ่งเวลาเพื่อการศึกษาในแต่ละวัน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และระดับการศึกษาที่ต้องการสูงสุดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนเรื่องอื่น ๆ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2.1.9 แม่ชีไทยที่บิดา-มารดา มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนก่อนวันบวชชี ไม่เกิน 1,000 บาท, 1,001 - 3,000 บาท, 3,001 - 5,000 บาท และเกินกว่า 5,000 บาท มีความต้องการการศึกษาตามหลักสูตรวิชาทางธรรม เกี่ยวกับระดับการศึกษาที่ต้องการสูงสุดและการจัดระบบการเรียนการสอนและการประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนเรื่องอื่น ๆ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2.2 เปรียบเทียบความต้องการการศึกษาตามหลักสูตรวิชาสามัญทางโลก

2.2.1 แม่ชีไทยที่มีอายุตัวก่อนวันบวชชี ต่ำกว่า 20 ปี, 20 - 35 ปี, เกินกว่า 35 - 50 ปี และเกินกว่า 50 ปี มีความต้องการการศึกษาตามหลักสูตรวิชาสามัญทางโลก เกี่ยวกับระดับการศึกษาที่ต้องการสูงสุด การจัดสำนักเรียนหรือโรงเรียน มาตรฐานของหลักสูตร การจัดหลักสูตรในแต่ละภาคเรียน หรือในแต่ละวัน และความต้องการความช่วยเหลือเพื่อการศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และวิธีการศึกษา การจัดระบบการเรียนการสอนและการประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2.2 แม่ชีไทยที่มีวุฒิการศึกษาก่อนวันบวชซึ่งระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า มัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่าและระดับอุดมศึกษาหรือเทียบเท่าขึ้นไปมีความต้องการการศึกษาตามหลักสูตรวิชาสามัญทางโลก เกี่ยวกับการจัดสำนักเรียนหรือโรงเรียน มาตรฐานของหลักสูตร การจัดระบบการเรียนการสอนและการประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และระดับการศึกษาที่ต้องการสูงสุด การจัดหลักสูตรในแต่ละภาคเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนเรื่องอื่น ๆ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2.2.3 แม่ชีไทยที่มีภูมิลำเนาเดิมก่อนบวชอยู่ในภาคเหนือ ภาคกลางหรือภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ มีความต้องการการศึกษาตามหลักสูตรวิชาสามัญทางโลก เกี่ยวกับระดับการศึกษาที่ต้องการสูงสุด มาตรฐานของหลักสูตร การจัดระบบการเรียนการสอนและการประเมินผล การจัดหลักสูตรในแต่ละวัน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และวิธีการศึกษา การจัดสำนักเรียนหรือโรงเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนเรื่องอื่น ๆ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2.2.4 แม่ชีไทยที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนก่อนวันบวชซึ่งไม่เกิน 1,000 บาท, 1,001 - 3,000 บาท, 3,001 - 5,000 บาท และเกินกว่า 5,000 บาท มีความต้องการการศึกษาตามหลักสูตรวิชาสามัญทางโลก เกี่ยวกับระดับการศึกษาที่ต้องการสูงสุด แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และการจัดสำนักเรียนหรือโรงเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนเรื่องอื่น ๆ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2.2.5 แม่ชีไทยที่มีอาชีพก่อนวันบวชซึ่งอยู่ในกลุ่มอาชีพทำงานบ้านหรือไม่ประกอบอาชีพใด ๆ เกษตรกรรม ประมงหรือค้าขาย รับจ้างทั่วไป รับราชการหรือพนักงานรัฐวิสาหกิจหรือลูกจ้างในหน่วยงานของรัฐ มีความต้องการการศึกษาตามหลักสูตรวิชาสามัญทางโลก เกี่ยวกับระดับการศึกษาที่ต้องการสูงสุด มาตรฐานของหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนและการประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนเรื่องอื่น ๆ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2.2.6 แม่ชีไทยที่มีสถานภาพการสมรสก่อนวันบวชชี โสด สมรสและอยู่กินด้วยกันฉันท์สามี-ภรรยา สมรสแต่แยกกันอยู่ หย่าร้างหรือหม้าย มีความต้องการการศึกษาตามหลักสูตรวิชาสามัญทางโลก เกี่ยวกับระดับการศึกษาที่ต้องการสูงสุด วิธีการศึกษา การจัดสำนักเรียนหรือโรงเรียน การจัดหลักสูตรในแต่ละภาคเรียน หรือในแต่ละวัน และความต้องการการช่วยเหลือเพื่อการศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนเรื่องอื่น ๆ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2.2.7 แม่ชีไทยที่บวชชีมาแล้วเป็นเวลาน้อยกว่า 1 ปี, 1 - 5 ปี, เกินกว่า 5 - 10 ปี และเกินกว่า 10 ปี มีความต้องการการศึกษาตามหลักสูตรวิชาสามัญทางโลกในทุกเรื่องแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2.2.8 แม่ชีไทยที่บิดา-มารดามีวุฒิทางการศึกษาก่อนวันบวชชี ระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า มัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า และอุดมศึกษาหรือเทียบเท่าขึ้นไป มีความต้องการการศึกษาตามหลักสูตรวิชาสามัญทางโลก เกี่ยวกับการจัดสำนักเรียนหรือโรงเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และระดับการศึกษาที่ต้องการสูงสุด แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนเรื่องอื่น ๆ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2.2.9 แม่ชีไทยที่บิดา-มารดา มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนก่อนวันบวชชีไม่เกิน 1,000 บาท, 1,001-3,000 บาท, 3,001 - 5,000 บาท และเกินกว่า 5,000 บาท มีความต้องการการศึกษาตามหลักสูตรวิชาสามัญทางโลก เกี่ยวกับระดับการศึกษาที่ต้องการสูงสุด มาตรฐานของหลักสูตร การจัดหลักสูตรในแต่ละวัน และความต้องการรับการช่วยเหลือเพื่อการศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และวิธีการศึกษาที่ต้องการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนเรื่องอื่น ๆ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2.3 เปรียบเทียบความต้องการการศึกษาตามหลักสูตรวิชาอาชีพทางโลก

2.3.1 แม่ชีไทยที่มีอายุตัวก่อนวันบวชชี ต่ำกว่า 20 ปี, 20 - 35 ปี, เกินกว่า 35 - 50 ปี และเกินกว่า 50 ปี มีความต้องการการศึกษาตามหลักสูตรวิชาอาชีพทางโลก เกี่ยวกับระดับการศึกษาที่ต้องการสูงสุด วิธีการศึกษาการจัดสำนักเรียนหรือโรงเรียน การจัดระบบ การเรียนการสอนและการประเมินผล การจัดหลักสูตรในแต่ละภาคเรียน หรือในแต่ละวัน และความต้องการการช่วยเหลือเพื่อการศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนมาตรฐานของหลักสูตรนั้น แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2.3.2 แม่ชีไทยที่มีวุฒิทางการศึกษาก่อนวันบวชชีระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า มัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า และอุดมศึกษาหรือเทียบเท่า ขึ้นไป มีความต้องการการศึกษาตามหลักสูตรวิชาอาชีพทางโลก เกี่ยวกับระดับการศึกษาที่ต้องการ สูงสุด การจัดสำนักเรียนหรือโรงเรียน และความต้องการการช่วยเหลือเพื่อการศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนเรื่องอื่น ๆ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2.3.3 แม่ชีไทยที่มีภูมิลำเนาเดิมก่อนบวชชีอยู่ในภาคเหนือ ภาคกลางหรือ ภาคตะวันออก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้มีความต้องการการศึกษาตามหลักสูตรวิชาอาชีพทางโลก เกี่ยวกับระดับการศึกษาที่ต้องการสูงสุด การจัดสำนักเรียนหรือโรงเรียน การจัดระบบ การเรียนการสอนและการประเมินผล และความต้องการการช่วยเหลือเพื่อการศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมาตรฐานของหลักสูตร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนเรื่องอื่น ๆ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2.3.4 แม่ชีไทยที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนก่อนวันบวชชีไม่เกิน 1,000 บาท, 1,001 - 3,000 บาท, 3,001 - 5,000 บาท และเกินกว่า 5,000 บาท มีความต้องการ การศึกษาตามหลักสูตรวิชาอาชีพทางโลก ในทุกเรื่องแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2.3.5 แม่ชีไทยที่มีอาชีพก่อนวันบวชอยู่ในกลุ่มอาชีพทำงานบ้านหรือไม่ ประกอบอาชีพใด ๆ เกษตรกรรม หรือประมงหรือค้าขาย รับจ้างทั่วไป รับราชการหรือพนักงาน รัฐวิสาหกิจและลูกจ้างในหน่วยงานของรัฐ มีความต้องการการศึกษาตามหลักสูตรวิชาอาชีพทางโลก ในทุกเรื่องแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2.3.6 แม่ชีไทยที่มีสถานภาพการสมรสก่อนวันบวชชี โสด สมรสและอยู่กิน คู่ด้วยกันฉันท์สามี-ภรรยา สมรสแต่แยกกันอยู่ และหม้ายหรือหย่าร้าง มีความต้องการการศึกษาตาม หลักสูตรวิชาอาชีพทางโลก เกี่ยวกับระดับการศึกษาที่ต้องการสูงสุด การจัดสำนักเรียนหรือโรงเรียน มาตรฐานของหลักสูตร การจัดระบบการเรียนการสอนและการประเมินผล การจัดหลักสูตรในแต่ละ ภาคเรียน หรือในแต่ละวัน และความต้องการความช่วยเหลือเพื่อการศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัย สำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนวิธีการศึกษาที่ต้องการ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2.3.7 แม่ชีไทยที่บวชชีมาแล้วเป็นเวลาน้อยกว่า 1 ปี, 1 - 5 ปี, เกินกว่า 5 - 10 ปี และเกินกว่า 10 ปี มีความต้องการการศึกษาตามหลักสูตรวิชาอาชีพทางโลก เกี่ยวกับ ความต้องการการช่วยเหลือเพื่อการศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ การจัดสำนักเรียนหรือโรงเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนเรื่องอื่น ๆ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2.3.8 แม่ชีไทยที่บิดา - มารดา มีวุฒิทางการศึกษาก่อนวันบวชชีระดับ ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า มัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า และอุดมศึกษาหรือเทียบเท่าขึ้นไป มีความต้องการการศึกษาตามหลักสูตรวิชาอาชีพทางโลก เกี่ยวกับ ระดับการศึกษาที่ต้องการสูงสุด แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมาตรฐานของ หลักสูตร การจัดหลักสูตรในแต่ละภาคเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วน เรื่องอื่น ๆ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2.3.9 แม่ชีไทยที่บิณฑบาต-มารคามีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนก่อนวันบวชชีไม่เกิน 1,000 บาท, 1,001 - 3,000 บาท, 3,001 - 5,000 บาท และเกินกว่า 5,000 บาท มีความต้องการการศึกษาตามหลักสูตรวิชาอาชีพทางโลก เกี่ยวกับระดับการศึกษาที่ต้องการสูงสุด และความต้องการการช่วยเหลือเพื่อการศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และการจัดหลักสูตรในแต่ละวัน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนเรื่องอื่น ๆ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3. เมื่อจำแนกตามเป้าหมายของชีวิตในอนาคต พบว่า แม่ชีไทยส่วนใหญ่ (ร้อยละ 47.31) ได้กำหนดเป้าหมายของชีวิตในอนาคตไว้ว่าต้องการสนับสนุนช่วยเหลือพระศาสนาและสังคม อย่างเต็มความสามารถเท่าที่จะทำได้ รองลงมาคือ ต้องการอยู่เงียบ ๆ อย่างสงบ (ร้อยละ 30.03) และต้องการให้มีโอกาสได้ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมทั้งทางโลกและทางธรรม (ร้อยละ 22.67)

สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิจัยสามารถสรุปเป็นประเด็นนำไปสู่การอภิปรายผลได้ดังนี้

1. จากข้อมูลทางชีวสังคมของแม่ชีไทย สามารถสรุปคุณลักษณะสำคัญของแม่ชีไทยส่วนใหญ่ได้ดังนี้

แม่ชีไทยส่วนใหญ่จะตัดสินใจบวชชีเมื่อมีอายุมากแล้วคือ มากกว่า 50 ปีขึ้นไป เป็นโสด มีการศึกษาน้อยไม่เกินระดับประถมศึกษา มีภูมิลำเนาเดิมอยู่ในภาคกลางและภาคตะวันออก มีรายได้เฉลี่ยชีพน้อยไม่เกินเดือนละ 1,000 บาท โดยประกอบอาชีพค้าขายหรือเกษตรกรรม หรือกสิกรรม มาก่อน มาจากครอบครัวที่ยากจน บิณฑบาต-มารคามีรายได้น้อยและการศึกษาน้อยเช่นเดียวกัน และแม่ชีไทยส่วนใหญ่บวชชีมาแล้วนานกว่า 10 ปี

2. จากข้อมูลเกี่ยวกับเหตุผลของการตัดสินใจบวชชีพวบว่าเหตุผลในการบวชชีพวบที่สำคัญ คือ ศรัทธาในหลักธรรมและอยากได้กุศลเพื่อความเป็นสิริมงคลแก่ชีวิต และเพื่อแก้บนสะเดาะเคราะห์ หรือเกี่ยวกับความเชื่อในเรื่องของอำนาจเหนือธรรมชาติ (โชคลาง) ส่วนเหตุผลเกี่ยวกับการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเองหรือครอบครัว (เช่น ความผิดหวังในชีวิตการทำงานหรือความรัก ฯลฯ) ความต้องการพัฒนาความรู้ คุณวุฒิ และความก้าวหน้าของชีวิตในอนาคต ไม่มีผู้อุปการะเลี้ยงดูหรือช่วยเหลือกิจการงานในชีวิตประจำวัน การช่วยเหลือพระศาสนาและสังคม ต้องการความสงบ และญาติ เพื่อนสนิท หรือบุคคลอื่นเชิญชวน ชักจูง นั้นมิใช่เหตุผลที่สำคัญ โดยเฉพาะการต้องการความช่วยเหลือทางด้านปัจจัยขั้นพื้นฐานมิได้เป็นเหตุผลในการตัดสินใจบวชชีพวบแต่อย่างใด

3. ความต้องการการศึกษาของแม่ชีไทย

3.1 ความต้องการการศึกษาตามหลักสูตรวิชาทางธรรม

แม่ชีไทยส่วนใหญ่มีความต้องการได้รับการศึกษาตามหลักสูตรวิชาทางธรรมสูงสุด ถึงขั้นพื้นฐานและศาสนกิจที่ต้องใช้ในชีวิตประจำวันมากที่สุด (ร้อยละ 60.62) รองลงมาต้องการศึกษาถึงขั้นธรรมศึกษา และอภิธรรม ส่วนชั้นเปรียญธรรมนั้นมีความต้องการน้อยมาก (ร้อยละ 8.5)

การศึกษาตามหลักสูตรวิชาทางธรรมนั้นแม่ชีไทยส่วนใหญ่ประสงค์ที่จะให้รัฐหรือสำนักเรียน จัดให้เปล่า เป็นระบบชั้นเรียนที่จัดขึ้นในวัดหรือสำนัก หลักสูตรที่จัดต้องเป็นหลักสูตรที่มหาเถรสมาคม รับรองและอนุญาตให้ใช้ โดยจัดให้เรียนคราวละหนึ่งหลักสูตร และวันละรอบ จัดการสอบตัดสิน ผลการเรียนเพื่อเลื่อนชั้นหรือเลื่อนระดับปีละครั้ง

3.2 ความต้องการการศึกษาตามหลักสูตรวิชาสามัญทางโลก

แม่ชีไทยส่วนใหญ่ซึ่งมีความรู้พื้นฐานค่อนข้างน้อย ประสงค์ที่จะศึกษาตามหลักสูตร วิชาสามัญทางโลก เพียงขั้นพื้นฐาน เพื่อให้ อ่านออกเขียนได้และคิดคำนวณได้ โดยให้รัฐหรือสำนักเรียน จัดให้เปล่า เป็นระบบชั้นเรียนที่จัดขึ้นในวัดหรือสำนัก ต้องเป็นหลักสูตรที่กรมการศาสนาหรือมหาเถรสมาคมพัฒนาขึ้น โดยจัดเวลาเพื่อการศึกษาวันละรอบ จัดให้เรียนในแต่ละภาคเรียนหรือปีการศึกษา หนึ่ง ๆ เพียงหนึ่งหลักสูตร หรือหนึ่งระดับ และต้องการให้จัดสอบตัดสินผลการเรียน เพื่อเลื่อนชั้นหรือเลื่อนระดับปีละครั้ง

3.3 ความต้องการการศึกษาตามหลักสูตรวิชาอาชีพทางโลก

แม่ชีไทยส่วนใหญ่ต้องการศึกษาหาความรู้ทางวิชาชีพพระยะสัน ๑ เช่น งานเลขานุการ การประดิษฐ์เศษวัสดุ ฯลฯ โดยรัฐหรือสำนักเรียนจัดให้เปล่า เป็นระบบชั้นเรียนที่จัดขึ้นในวัดหรือสำนัก ต้องเป็นหลักสูตรที่กระทรวงศึกษาธิการหรือมหาเถรสมาคมอนุมัติ โดยจัดให้ศึกษาเพียงวันละรอบ เพื่อให้สำเร็จการศึกษาได้ภายในภาคเรียนหรือปีการศึกษาละหนึ่งหลักสูตร หรือหนึ่งระดับ และให้จัดการสอบตัดสินผลการเรียนเพื่อเลื่อนชั้นหรือเลื่อนระดับ เพียงภาคเรียนละ/ปีละครั้ง

4. การเปรียบเทียบความต้องการการศึกษาของแม่ชีไทย จำแนกตามลักษณะทางชีวสังคม แต่ละด้าน สรุปผลการเปรียบเทียบได้ว่า ปัจจัยทางชีวสังคม เช่น อายุตัว วุฒิทางการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ภูมิลาเนาเดิม อาชีพ สถานภาพการสมรสของแม่ชีไทยก่อนวันบวชชี และสถานภาพด้านวุฒิทางการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของบิดา-มารดา ของแม่ชีไทย เป็นตัวแปรสำคัญที่ทำให้ความต้องการการศึกษาของแม่ชีไทยแตกต่างกันอย่างกว้างขวางในทุกหลักสูตรและเกือบทุกเรื่อง ไม่ว่าจะเป็นระดับการศึกษาที่ต้องการสูงสุด วิธีการเรียน มาตรฐานทางหลักสูตร การจัดหลักสูตรในแต่ละภาคเรียน และในแต่ละวัน การจัดสำนักเรียน การจัดสอบตัดสินผลการเรียนเพื่อเลื่อนชั้นหรือเลื่อนระดับ และการต้องการความช่วยเหลือเพื่อการศึกษา มีตัวแปรที่ไม่ทำให้ความต้องการทางการศึกษาตามหลักสูตรวิชาสามัญทางโลกในทุกเรื่องแตกต่างกัน คือ จำนวนปีที่บวชชีมาแล้ว ส่วนรายได้เฉลี่ยต่อเดือน และอาชีพก่อนวันบวชชีของแม่ชีไทย มิใช่เป็นตัวแปรที่ทำให้ความต้องการการศึกษาตามหลักสูตรวิชาอาชีพทางโลกของแม่ชีไทยแตกต่างกัน

จึงสรุปได้ว่า ผลการวิจัยนี้เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้เพียงบางส่วน

การอภิปรายผล

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ทราบถึงเหตุผลของการตัดสินใจบวชชีและความต้องการการศึกษาของแม่ชีไทย ซึ่งปรากฏว่ามีประเด็นที่ควรแก่การนำมาอภิปราย ดังนี้

1. เหตุผลของการตัดสินใจบวชชี

จากผลการวิจัยพบว่า แม่ชีไทยส่วนใหญ่ตัดสินใจบวชชีเนื่องจากมีความศรัทธาในหลักธรรม อยากได้กุศล และเพื่อความเป็นศิริมงคลแก่ชีวิต และเพื่อแก้บนสะเดาะเคราะห์ หรือเกี่ยวกับความเชื่อในเรื่องของอำนาจเหนือธรรมชาติ (โชคลาง) ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลทางด้านชีวสังคมที่พบว่าแม่ชีไทยส่วนใหญ่บวชชีเมื่อมีอายุตัวมากกว่า 50 ปีขึ้นไป มีการศึกษาน้อยและฐานะค่อนข้างยากจนในวัยช่วงปลายของชีวิต ซึ่งสังคมไทยเชื่อว่าสมควรแสวงหาความสงบ การพักผ่อน สร้างบุญกุศลและความสุขทางใจ โดยการปฏิบัติธรรม ซึ่งสอดคล้องกับบันทึกของ ลาลูแบร์ (2510 : 528) ที่กล่าวไว้ว่า..." เมื่อสตรีมีอายุชั้วชราแล้ว ก็จะมุ่งหวังที่จะประพฤติปฏิบัติตนตามหลักธรรม คำสอนในพระศาสนาจึงไปบวชเป็นนางชี" และ นิโคลัส แชร์แวนส ชาวฝรั่งเศส เขียนไว้ในหนังสือ ประวัติศาสตร์ธรรมชาติ และการเมืองแห่งราชอาณาจักรสยามว่า... "สตรีจะไปบำเพ็ญเพียรภาวนา อยู่ก็ต่อเมื่อล่วงเข้าถึงวัยชราที่เบื่อหน่ายในโลกีย์วิสัยแล้วเท่านั้น... จึงได้กำหนดกฎเกณฑ์ให้สตรีบวชเป็นชีได้ก็ต่อเมื่ออายุล่วงเข้า 50 ปีแล้วเท่านั้น..." (จิตรภา (นามแฝง). 2514 : 30) การเข้าใกล้กับศาสนา บำเพ็ญธรรม และบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อพระพุทธศาสนา พระสงฆ์ และคนอื่น ๆ จะเกิดกุศล ซึ่งจะส่งผลให้ชีวิตในภพหน้ามีความสุขสบาย หรือได้ไปนิพพานไม่ต้องมาเกิดอีก เป็นการเตรียมการสำหรับภพหน้า ทำให้เกิดความพร้อม กำลังใจ และความหวัง ไม่เกรงกลัวความตายที่ใกล้เข้ามา ส่วนการสะเดาะเคราะห์หรือแก้บนนั้น ค่านิยมและความเชื่อตลอดถึงแนววิถีการดำเนินชีวิตของคนในสังคมไทยที่มีมาตั้งแต่ดั้งเดิม โดยทั่วไปแล้วส่วนใหญ่ยังคงอ้างอิง เชื่อถือ ผีสงฆ์เวทคา และอำนาจเหนือธรรมชาติอื่น ๆ อีกมาก และยังปรากฏความเชื่อที่ว่าเหตุการณ์ต่าง ๆ

ที่เกิดขึ้นในทางที่ไม่พึงประสงค์ หรือความไม่ราบรื่นเกิดขึ้นมาจาก "เคราะห์" ถ้าได้สะเดาะเคราะห์ ความทุกข์ ความยากลำบากต่าง ๆ ก็จะหมดสิ้นไป หรือบรรเทาเบาบางลง หรือบางครั้งเรื่องร้าย จะกลับกลายเป็นดี และเมื่อสตรีต้องการจะให้ชีวิตของตนเองหรือของผู้ที่เกี่ยวข้องประสบความสำเร็จ สมหวังในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือหลาย ๆ เรื่อง โดยทั่วไปแล้วมักจะตั้งจิตอธิษฐาน ตั้งทานบนไว้ใน ลักษณะต่าง ๆ กัน ส่วนใหญ่มักจะเป็นเรื่องสำคัญ ๆ ก็จะอธิษฐานว่า ถ้าเป็นไปดังปรารถนา หรือ สมดังความมุ่งหวังแล้ว จะบวชชี และเมื่อประสบความสำเร็จจริง โดยลักษณะนิสัยของคนไทยแล้ว จะไม่ยอมผิดค่านิยมที่ไว้ไว้ จึงมาบวชชี และยังเชื่ออีกว่าการผิดค่านิยมหรือผิดสัญญากับผีสง เหวดาก็จะก่อให้เกิดเหตุเภทภัยแก่ตน หรือมีสิ่งอัปมงคลเกิดขึ้นมาอีก

เป็นที่น่าสังเกตว่าเหตุผลอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นการต้องการช่วยเหลือพระศาสนาและสังคม อย่างเต็มความสามารถ การต้องการความสงบไม่ยุ่งเกี่ยวกับโลกภายนอก การต้องการแก้ปัญหา ที่เกิดขึ้นกับตนเอง และครอบครัว การต้องการพัฒนาความรู้ คุณวุฒิ และความก้าวหน้าของชีวิต ในอนาคต ไม่มีผู้อุปการะเลี้ยงดู หรือช่วยเหลือกิจการงานในชีวิตประจำวัน และญาติ เพื่อนสนิท หรือบุคคลอื่น เชื้อชวน ชักจูง ให้อบวช มิใช่เป็นเหตุผลสำคัญ เพราะจำนวนผู้ระบุเหตุผลเหล่านี้ มีน้อยมาก แต่ละเหตุผลมีไม่ถึงร้อยละ 7 โดยเฉพาะการต้องการความช่วยเหลือด้านปัจจัยขั้นพื้นฐาน เช่น อาหาร ที่อยู่อาศัย ฯลฯ ไม่มีผู้ใครระบุว่าเป็นเหตุผลของการตัดสินใจบวชชีเลย ทั้งนี้อาจเป็น เพราะลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมของไทยได้เปลี่ยนแปลงไปบ้างแล้ว กล่าวคือสภาพความพร้อม ของวัดที่จะทำหน้าที่เป็นสถานสงเคราะห์ในลักษณะที่จะอุปการะสตรีที่ยากไร้ นั้นคงทำไม่ค่อยได้ แล้ว เว้นแต่วัดที่มีชื่อเสียงและมีแรงศรัทธาจากประชาชนจำนวนมาก วัดโดยทั่วไปต้องเผชิญกับ รายจ่ายต่าง ๆ ที่เพิ่มขึ้น จึงไม่สามารถจะรับภาระในการจัดหาที่อยู่อาศัย อาหารการกิน ตลอดจน ปัจจัยขั้นพื้นฐานอื่น ๆ ให้แก่แม่ชีไทยได้ และยิ่งไปกว่านั้น วัดก็ต้องมีการคัดเลือกสตรีที่พร้อมจะบวชชี ด้วยเหตุผลอันสมควร และเป็นประโยชน์ต่อพระพุทธศาสนาด้วย

2. เมื่อศึกษาความต้องการการศึกษาของแม่ชีไทย พบว่า แม่ชีไทยกว่าครึ่งหนึ่งแสดง ความต้องการรับการศึกษาเพิ่มเติม ทั้งหลักสูตรวิชาทางธรรม และวิชาทางโลกในสัดส่วนที่ค่อนข้าง ใกล้เคียงกัน กล่าวคือ วิชาทางธรรม : วิชาสามัญทางโลก : วิชาอาชีพทางโลก เท่ากับ 60.62 :

52.41 : 68.84 ซึ่งเป็นข้อมูลที่น่าสนใจมาก แม้ซีไทยส่วนใหญ่จะมีอายุมากแล้ว ฐานะก็ค่อนข้างยากจน ประสบการณ์ทางการศึกษาและการอาชีพก็อยู่ในขั้นพื้นฐานเท่านั้น แต่ก็ยังแสดงความกระตือรือร้นที่จะศึกษาหาความรู้เพิ่มขึ้น ด้วยคาดหวังว่าจะสามารถช่วยเหลือพระศาสนาและสังคมเท่าที่จะสามารถทำได้ อีกทั้งอาจช่วยให้ตนเองดำเนินชีวิตได้อย่างราบรื่นและสงบ และประมาณหนึ่งในห้าของแม่ซีทั้งหมดต้องการให้มีโอกาสได้แสวงหาความรู้เพิ่มเติมในระดับที่สูงขึ้น (ข้อมูลตาราง 44) ทั้งทางโลกและทางธรรม ในกลุ่มนี้อาจจะเป็นกลุ่มแม่ซีไทยที่มีอายุน้อยและปานกลาง คือ อายุต่ำกว่า 20 ปี และระหว่าง 20 - 30 ปี ซึ่งมีจำนวนไม่น้อย (ร้อยละ 9.63 และ 30.60 ตามลำดับ) และมีการศึกษาสูงกว่าระดับประถมศึกษา (ประมาณร้อยละ 17) ด้วย ซึ่งถ้ามีโอกาสได้แสวงหาความรู้เพิ่มเติม วิถีชีวิตอาจจะเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น ภาพพจน์ของแม่ซีไทยในสายตาของคนทั่วไปก็จะดีขึ้น และคงจะหาประโยชน์ให้กับสังคมได้มากขึ้นด้วย

เมื่อพิจารณาความต้องการการศึกษาในแต่ละด้านมีสาระที่อภิปรายได้ดังนี้

2.1 ความต้องการการศึกษาเกี่ยวกับวิชาทางธรรมนั้น แม่ซีไทยส่วนใหญ่มากกว่าครึ่งหนึ่งต้องการเพียงความรู้ขั้นพื้นฐานที่จะปฏิบัติศาสนกิจในชีวิตประจำวัน และมีประมาณสองในห้า คือ ร้อยละ 40 ที่ต้องการรับการศึกษาสูงกว่าระดับนี้ (ตาราง 14) การที่แม่ซีไทยส่วนใหญ่ต้องการความรู้ขั้นพื้นฐานคงสืบเนื่องมาจาก พื้นฐานความรู้เดิมมีน้อยอยู่แล้ว ส่วนใหญ่มีการศึกษาไม่เกินระดับประถมศึกษา (ตาราง 5) ความรู้ระดับนี้ ยากที่จะศึกษาธรรมศึกษา หรืออภิธรรมศึกษา ซึ่งจะต้องอาศัยความรู้ทางภาษาและปรัชญา การคิดวิเคราะห์ที่ลึกซึ้ง และความอดทนวิริยะมากทีเดียว ซึ่งเกินกว่าคนที่มีควมรู้น้อย มีอายุมาก ๆ จะสามารถทำได้ เว้นเสียแต่จะได้ศึกษาธรรมศึกษา และอภิธรรมศึกษามาบ้างแล้ว แต่อย่างไรก็ตามก็ยังมแม่ซีไทยบางกลุ่ม แสดงความต้องการศึกษาธรรมศึกษา และอภิธรรมศึกษา ในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน คือ ร้อยละ 15.58 และ 15.30 และมีแม่ซีไทยที่ต้องการศึกษาเปรียญธรรมอีกร้อยละ 8.50 ในกลุ่มนี้น่าจะเป็นกลุ่มแม่ซีไทยที่มีการศึกษาสูงขึ้นมาหน่อย คือ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น, มัธยมศึกษาตอนปลาย หรือเทียบเท่า และระดับอุดมศึกษาหรือเทียบเท่า ซึ่งมีจำนวนน้อยมาก ประมาณร้อยละ 17 เท่านั้น เมื่อเทียบกับอัตราร้อยละ

ของแม่ชีไทยที่ต้องการศึกษาในระดับสูง น่าจะเชื่อได้ว่าแม่ชีไทยที่มีการศึกษาน้อยอาจจะได้รับการศึกษาอบรมธรรมศึกษาและอภิธรรมศึกษามาบ้างแล้ว หรืออาจจะมีแรงบันดาลใจสูงมาก เชื่อมั่นว่าคนสามารถจะศึกษาได้

2.2 ความต้องการการศึกษาเกี่ยวกับวิชาสามัญทางโลก แม่ชีไทยส่วนใหญ่ร้อยละ 52.41 ต้องการการศึกษาถึงขั้นสูงสุดเพียงเพื่ออ่านออกเขียนได้ และอีกร้อยละ 13.03 ต้องการเพื่อให้จบชั้นประถมศึกษา แสดงว่าแม่ชีไทยส่วนใหญ่มีการศึกษาค่ำกว่าชั้นประถมศึกษา และปรารถนาจะพัฒนาตนเองให้จบการศึกษาถึงขั้นการศึกษามัธยมศึกษา มีทักษะพอที่จะติดต่อสื่อสาร และศึกษาด้วยตนเองต่อไป มีกลุ่มแม่ชีไทยที่ต้องการได้รับการศึกษาถึงระดับอุดมศึกษาหรือเทียบเท่าอยู่บ้าง แสดงให้เห็นว่ากลุ่มแม่ชีไทยมีความคาดหวังสูงมาก ผลการวิจัยลักษณะนี้แสดงว่า แม่ชีไทยมองเห็นคุณค่าของการศึกษาอย่างชัดเจน และยอมรับว่าการศึกษาเป็นของดีที่ควรใฝ่หา ทำให้คนมีอำนาจทางความรู้สามารถเลื่อนชั้นทางสังคมของบุคคล ช่วยในการปรับตัวและชีวิตครอบครัว สามารถเปลี่ยนจิตสำนึกของบุคคล สามารถยกระดับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของบุคคลได้ ประกอบกับโอกาสที่จะศึกษาถึงระดับอุดมศึกษา หรือระดับมัธยมศึกษาที่ค่อนข้างแออัดต่อบุคคลที่อยู่นอกระบบโรงเรียนเป็นอย่างมาก โอกาสที่จะเป็นไปได้จึงมีค่อนข้างมาก เมื่อแม่ชีไทยมีสมรรถภาพพื้นฐาน มองเห็นความสำคัญของการศึกษา จึงมีแรงจูงใจที่จะเข้ารับการศึกษาระดับนี้ (Scissons. 1982 : 21 - 23)

2.3 ความต้องการการศึกษาเกี่ยวกับวิชาอาชีพทางโลก แม่ชีไทยส่วนใหญ่ต้องการเรียนรู้วิชาชีพเพียงขั้นพื้นฐาน ระยะสั้น ๆ ซึ่งไม่ต้องการความรู้ลึกซึ้ง ที่ต้องใช้ระยะเวลาฝึกฝนอบรมนาน ๆ ประมาณร้อยละ 12 ต้องการการศึกษาถึงระดับ ปวช. และที่น่าสนใจก็คือมีแม่ชีไทยกลุ่มหนึ่ง (ร้อยละ 14) ต้องการศึกษาวินิจฉัยถึงขั้นปริญญาตรีหรือเทียบเท่าขึ้นไป ความต้องการทางด้านอาชีพทางโลก เป็นความต้องการการศึกษาของปัจเจกชนโดยทั่วไปตามธรรมชาติ เป็นความรู้ที่เกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับเศรษฐกิจ และวิถีชีวิตของบุคคล และเป็นความรู้ที่เป็นประโยชน์ในการดำรงชีพ (Coombs. 1974 : 15 - 16) การที่แม่ชีไทยต้องการมีความรู้ทั้งทางด้านวิชาสามัญทางโลกที่ได้อภิปรายมาแล้ว และวิชาอาชีพทางโลกบ้างจะช่วยในการพัฒนาบทบาทของแม่ชีไทยที่จะทำหน้าที่

ช่วยเหลือพระศาสนาและสังคม เพื่อยกระดับทางสังคมของแม่ชีไทย ทำให้มีความพร้อมที่จะอุทิศตนในการพัฒนาได้อย่างเต็มความสามารถ เพราะมีเวลาเพียงพอที่จะอุทิศให้ (ประทอง สิงหนาทนิตริภ. 2526 : บทคัดย่อ) นอกจากนี้การมีการศึกษาสูงสามารถประกอบอาชีพได้ จะช่วยสนับสนุนให้แม่ชีไทยได้รับการยอมรับนับถือจากสังคมสูงขึ้น เพราะปัจจุบันสถานภาพและบทบาทของแม่ชีไทยยังไม่ได้ได้รับการยอมรับนับถือจากสังคมเท่าที่ควร (แน่งน้อย ปัญญพรรค์ และนฤมล พุฒธรร. 2523 : บทคัดย่อ) และแม้แต่ในวัดเอง หากสามารถช่วยทำประโยชน์ให้แก่วัด สังคม แล้วสถานภาพของแม่ชีไทยก็จะไต่ยกระดับสูงขึ้นด้วย นอกจากนี้การศึกษาวินัยวิชาชีพไว้อาจจะอำนวยความสะดวกแก่ตัวแม่ชีไทยเมื่อสึกออกไป เพราะแม่ชีไทยบางส่วนก็เข้ามาบวชชีในช่วงสั้น ๆ เมื่อถึงระยะหนึ่งก็จะสึกออกไปดำเนินวิถีชีวิตในทางโลกตามปกติ

3. ความต้องการการศึกษาในส่วนที่เกี่ยวกับกระบวนการศึกษาเล่าเรียนของแม่ชีไทย แม่ชีไทยส่วนใหญ่ไม่ว่าจะมีความต้องการการศึกษาตามหลักสูตรใดก็ตาม ต้องการให้จัดการศึกษาทุกหลักสูตรคล้ายกับการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียน กล่าวคือ ต้องการให้จัดเป็นระบบชั้นเรียน โดยให้วัดหรือสำนักเป็นสถานที่เรียน มีการจัดสอบเพื่อตัดสินผลการเรียนปีละครั้ง หลักสูตรจะต้องได้รับการยอมรับจากทางคณะสงฆ์ ในภาคหนึ่งหรือปีการศึกษาหนึ่งต้องการให้จัดการศึกษาเพียงหนึ่งหลักสูตรหรือหนึ่งระดับ ให้จัดวันละหนึ่งรอบ และควรเป็นการศึกษาที่จัดให้เปล่าโดยรัฐหรือสำนัก ความต้องการดังกล่าวนี้จะสอดคล้องกับข้อมูลพื้นฐานทางชีวสังคมของแม่ชีไทย โดยเฉพาะในด้านอายุ รายได้ สถานภาพการสมรส ทำให้แม่ชีไทยยากที่จะเดินทางไปศึกษานอกสถานที่ หรือต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปศึกษาเล่าเรียนและค่าเล่าเรียนได้ ยิ่งไปกว่านั้นแม่ชีไทยอาจจะไม่มีความรู้หรือความคุ้นเคยเกี่ยวกับกระบวนการศึกษาหาความรู้ในระบบทางไกล หรือการศึกษาด้วยตนเอง จึงมิได้ให้ความสำคัญแก่กระบวนการศึกษาดังกล่าว แต่มุ่งไปที่ระบบซึ่งคุ้นเคยมาก่อน ส่วนในเรื่องของหลักสูตรที่จะศึกษาแม่ชีไทยส่วนใหญ่ต้องการศึกษาในหลักสูตรที่ได้รับการยอมรับจากคณะสงฆ์แล้ว ทั้งนี้ก็เพื่อประโยชน์ในแง่ความสอดคล้องกับความต้องการความจำเป็นของแม่ชีไทยในพุทธศาสนา และเมื่อกลั่นกรองเนื้อหาสาระที่ไม่เกิดประโยชน์หรืออาจจะไม่เหมาะสมกับสถานภาพของแม่ชีไทยออกไป ทำให้ได้ศึกษาเฉพาะที่เป็นประโยชน์จริง ๆ เท่านั้น ซึ่งแม่ชีไทยอาจจะใช้ระยะเวลาในการศึกษาเล่าเรียนน้อยลงอีกด้วย

4. การเปรียบเทียบความต้องการการศึกษาของแม่ชีไทย เมื่อจำแนกตามปัจจัยทางชีวสังคมของแม่ชีไทยแต่ละด้าน ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยทางชีวสังคมทุกปัจจัยมีความสำคัญ ทำให้ความต้องการทางการศึกษาของแม่ชีไทยตามหลักสูตรวิชาทางธรรม แตกต่างกัน และทำให้ความต้องการทางด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนบางด้านแตกต่างกันไปด้วย แต่มีปัจจัยบางปัจจัย เช่น ระยะเวลาที่บวชชีมาแล้ว ไม่ใช่ตัวแปรสำคัญที่ทำให้ความต้องการการศึกษาตามหลักสูตรวิชาสามัญทางโลก แตกต่างกัน เช่นเดียวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องรายได้เฉลี่ยต่อเดือน และอาชีพก่อนวันบวชชีของแม่ชีไทย ซึ่งไม่ส่งผลให้ความต้องการการศึกษาตามหลักสูตรวิชาอาชีพทางโลก แตกต่างกัน ส่วนปัจจัยทางชีวสังคมอื่น ๆ นั้น ส่งผลให้ความต้องการเกี่ยวกับวิธีหรือกระบวนการในการจัดการศึกษา แตกต่างกันไปยังในบางเรื่อง ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้วิจัยได้จำแนกลักษณะทางชีวสังคมแต่ละปัจจัย ออกเป็น 4 กลุ่ม ซึ่งการกระจายของกลุ่มแม่ชีไทยในแต่ละกลุ่มปัจจัยมีมากด้วย และตัวแปรตาม ซึ่งเป็นประเภทยของหลักสูตร วิธีการศึกษา การจัดสำนักเรียน มาตรฐานของหลักสูตรที่ต้องการ การจัดการเรียนการสอนและการประเมินผล ความต้องการการศึกษาในแต่ละภาคเรียน การจัดแบ่งเวลาเพื่อการศึกษาในแต่ละวัน ตลอดจนการต้องการความช่วยเหลือเพื่อการศึกษา ออกเป็นหลายตัวเลือก (มีตั้งแต่ 2 - 6 ตัวเลือก) ดังนั้นความต้องการของแม่ชีไทยกลุ่มต่าง ๆ จึงกระจายกระจายไปตามตัวเลือกต่าง ๆ อย่างกว้างขวางประกอบกับไม่มีองค์กรใดที่จะให้ความหวังความช่วยเหลือ ส่งเสริมสนับสนุน เพื่อพัฒนาสถานภาพและความรู้ของแม่ชีไทยอย่างจริงจัง (สุขใจ พุทธิวิเศษ. 2527 : 41 - 42) ความต้องการทางการศึกษาของแม่ชีไทย จึงถูกลืมและไม่ได้รับการไต่ถามหรือสำรวจเลย เมื่อมีโอกาสได้แสดงความต้องการ แม่ชีไทยจึงให้ความร่วมมือและระบุความต้องการอย่างครบถ้วน จึงทำให้ผลการสำรวจที่ได้ แตกต่างกันอย่างกว้างขวาง

ส่วนตัวแปรที่เป็นลักษณะทางชีวสังคมเกี่ยวกับระยะเวลาที่บวชชีมาแล้ว และรายได้เฉลี่ยกับอาชีพก่อนวันบวชชีของแม่ชีไทย ปรากฏว่าความต้องการการศึกษาตามหลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนการสอนนั้น เกาะกลุ่มกันมากและมีลำดับความต้องการเป็นไปในทำนองเดียวกันหมด จึงทำให้ความต้องการไม่แตกต่างกัน

5. แม่ชีไทยส่วนใหญ่ได้กำหนดเป้าหมายของชีวิตในอนาคตไว้ว่าจะสนับสนุนช่วยเหลือ
พระศาสนาและสังคมอย่างเต็มความสามารถ และต้องการอยู่เงียบ ๆ อย่างสงบ และต้องการให้มี
โอกาสศึกษาหาความรู้ทั้งทางโลกและทางธรรม ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับสภาพความเป็นอยู่ของ
แม่ชีไทยในปัจจุบัน กล่าวคือ งานส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับการปรนนิบัติพระสงฆ์ ช่วยจัดจ้ดทันถวาย
ช่วยเหลือดูแลความสะอาดเรียบร้อยในวัดให้เกิดความสะอาดสบายใจ มีการร่ายทานอยู่เนืองนิจ
มีการเยี่ยมเยียนคนยากจน หรือเจ็บป่วย บำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น ในด้านทานมัย อย่าง
เคร่งครัด (จิตรภา (นามแฝง). 2514 : 30) ซึ่งการบริการของแม่ชีไทยที่แผ่แผ่ต่อสังคม
ทำให้รู้สึกว่าคุณเองเป็นประโยชน์ ใ้บุญ อิ่มสุข และมีความสุขสบายใจ

การที่แม่ชีไทยต้องการอยู่เงียบ ๆ อย่างสงบ ก็เพราะแม่ชีไทยส่วนใหญ่มาวบวชชีเมื่อมี
 อายุมากแล้ว ความรู้ก็น้อย ฐานะทางเศรษฐกิจก็ไม่ดี ต้องการความสุขในบั้นปลายของชีวิต การ
 เข้าไปเกี่ยวข้องกับโลกที่วุ่นวายสับสนมากมาย หรือกลุ่มคนที่มีความแตกต่างกัน ก็มีแต่จะนำความ
 ยุ่งยากลำบากใจมาให้ และไม่เกิดประโยชน์อันใดเลย เมื่อเข้ามาสู่สภาพที่ต้องการปฏิบัติธรรม
 อย่างเคร่งครัด ก็ต้องการจะดำเนินชีวิตให้กลมกลืนกับสถานภาพและความคาดหวังของสังคม

ยังมีแม่ชีไทยอีกส่วนหนึ่ง (ร้อยละ 22) ต้องการโอกาสศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม ทั้งทาง
 โลกและทางธรรม ทั้งนี้เพราะแม่ชีไทยบางส่วนมีวัยวุฒิและคุณวุฒิในระดับที่พร้อมรับการศึกษทั้ง
 ทางโลกและทางธรรมในส่วนที่เกี่ยวกับความรู้ทางธรรมนั้น ก็เพื่อสร้างทัศนคติ และหลักการปฏิบัติ
 ทางธรรมวินัยได้อย่างถูกต้อง เมื่อทำหน้าที่บริการแก่สังคม ก็สามารถแสดงบทบาทได้แบบเนียนถูกต้อง
 และเหมาะสม ส่วนความรู้ทางโลก ก็เพื่อมิให้ตนเองมีความรู้ล้าหลังมากนัก และไม่เป็นการแก่
 สังคมในยามที่ตนยังสามารถช่วยเหลือตนเองได้เท่า ๆ กับการช่วยเหลือสังคมและพระพุทธศาสนา
 ถ้าแม่ชีไทยต้องการพัฒนาภาพพจน์ของแม่ชีไทยเองมิให้ตกต่ำ ได้รับความเคารพนับถือและศรัทธาจาก
 ประชาชน ความต้องการได้รับความรู้ และความสามารถทั้งทางโลกและทางธรรมของแม่ชีไทย จึง
 เป็นสิ่งจำเป็น (แน่นน้อย ปัญจพรรค์ และนฤมล พงศาธร. 2523 : บทคัดย่อ; สุขใจ พุทธิวิเศษ.
 2527 : 41 - 42)

ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยนำไปสู่การเสนอแนะเพื่อการปฏิบัติดังต่อไปนี้

1. แม่ชีไทยส่วนใหญ่เข้ามาบวชชีด้วยเหตุผลที่ว่ามีความศรัทธาในพระพุทธศาสนา ต้องการบำเพ็ญกุศล เพื่อความเป็นสิริมงคลแก่ชีวิตและความสุข ฉะนั้นกรมการศาสนาและมหาเถรสมาคมควรจะต้องข้อได้เปรียบนี้ในการใช้ประโยชน์ของแม่ชีไทยเพื่อช่วยส่งเสริมและสนับสนุนพระศาสนาอย่างจริงจัง โดยอาจจะต้องมีการทบทวนและกำหนดบทบาท หลักปฏิบัติทั้งภายในวัด และการให้ความช่วยเหลือแก่สังคมตามหลักพุทธศาสนาให้ชัดเจนขึ้น เพื่อเป็นแนวทางในการคัดเลือกบุคคลที่เหมาะสมเข้ามาบวชชี เป็นแนวปฏิบัติเกี่ยวกับภาระหน้าที่ในระหว่างบวชชี เป็นแนวการควบคุมความประพฤติของแม่ชีไทย รวมทั้งการพัฒนาสมรรถภาพและวินัยของแม่ชีไทย ให้เป็นที่น่าสนใจมีศรัทธาแก่คนทั่วไป และเพื่อให้แม่ชีไทยได้บำเพ็ญกุศลตามเจตนารมณ์อย่างแท้จริง

ส่วนแม่ชีไทยอีกจำนวนหนึ่งที่เข้ามาบวชชีเนื่องจากต้องการแก้บน สะเดาะเคราะห์นั้น แสดงว่านอกจากจะมีความเชื่อในการบวชชีในพระพุทธศาสนาแล้ว ยังมีความเชื่อลึกลับ รักษาคำพูด แต่ในขณะเดียวกันก็อาจมีความเชื่อในทางที่ไม่ถูกต้องเกี่ยวกับ อำนาจเหนือธรรมชาติ ภูติผีปีศาจ หรือลุ่มหลงในเครื่องรางวิเศษได้ง่าย ซึ่งอาจจะทำให้การแสดงบทบาทของแม่ชีไทยผิดเพี้ยนและก่อให้เกิดความเสี่ยงได้ง่าย ดังนั้นนอกเหนือจากการกำหนดบทบาทแล้ว ยังต้องจัดให้มีการปฐมนิเทศและให้ความรู้เกี่ยวกับหลักพระพุทธศาสนา โดยเน้นการไว้ปัญญาไตร่ตรองเป็นสำคัญด้วย

2. แม่ชีไทยส่วนใหญ่อายุมาก ยากจน มีการศึกษาน้อย ส่วนใหญ่เป็นโสด และหม้ายหรือหย่าร้าง ทำให้วิถีชีวิตค่อนข้างลำบากหรือผิดหวัง องค์ประกอบเหล่านี้จะนำแม่ชีไทยไปสู่การมีพฤติกรรมที่ไม่ถูกต้อง ขาดความสงบ มีความประพฤติที่ก่อให้เกิดภาพพจน์อันไม่สู้ดีได้ง่าย ฉะนั้นกรมการศาสนา มหาเถรสมาคม จะต้องหาช่องทางในการช่วยเหลือให้แม่ชีไทยสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้โดยสันติสุข และสุจริต อาจจะโดยการจัดให้มีกองทุน มูลนิธิ งบประมาณของรัฐหรือเอกชน เพื่อสนับสนุนแม่ชีไทยที่มีความยากลำบากให้สามารถช่วยเหลือกิจการของพระศาสนา และบำเพ็ญกุศลให้เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นได้อย่างเต็มความสามารถและโดยสุจริต

3. กรมการศาสนา และมหาเถรสมาคม ควรมีการปรึกษาหารือเพื่อจัดตั้งองค์กร ทำหน้าที่
ดูแลควบคุม และคัดเลือกผู้ที่จะมาบวชชี กำหนดคุณสมบัติ ตลอดถึงการพัฒนาและให้การสงเคราะห์
เมื่อแม่ชีอยู่ในวัยชราภาพ ไม่สามารถช่วยตนเองได้ องค์กรดังกล่าวควรได้รับการสนับสนุนทางค่าน
งบประมาณจากรัฐ สถาบันทางศาสนา และองค์กรอื่น ๆ ในภาคเอกชน ตลอดจนมูลนิธิต่าง ๆ และ
พุทธศาสนิกชน เพื่อให้สามารถดำเนินไปได้อย่างจริงจัง

4. แม่ชีไทยส่วนใหญ่ต้องการได้รับการศึกษาเพิ่มเติมทั้งสิ้น ซึ่งเป็นนิมิตที่สำหรับ
กรมการศาสนา มหาเถรสมาคมและวัดหรือสำนักชีต่าง ๆ ที่จะได้กำหนดแนวทางในการจัดการ
ศึกษาเพื่อพัฒนาแม่ชีไทยอย่างจริงจังและเป็นระบบเพราะการศึกษาเพิ่มเติม จะทำให้แม่ชีไทย
สามารถพัฒนาตนเองให้มีความรู้ ทักษะคติ ค่านิยม และพฤติกรรมที่ดีขึ้น ตลอดถึงเป็นคนที่ทันสมัย
การศึกษาพุทธศาสนาต้องการทักษะและความรู้ ความรู้ทางธรรมจะทำให้มีทัศนคติและพฤติกรรมที่
ถูกต้องเหมาะสมและยังช่วยทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาให้มั่นคงขึ้นอีกทางหนึ่งด้วย อย่างน้อย การ
ปฏิบัติตนเป็นพุทธมามกะที่เป็นตัวอย่างได้ รู้จักปรับวิธีการสอนศาสนาและการปฏิบัติให้สอดคล้องกับ
ภาวะทางสังคมได้อย่างแนบเนียน และน่าเลื่อมใส ก็เท่ากับทำนุบำรุงศาสนาแล้ว

ความต้องการทางด้านวิชาสามัญและวิชาอาชีพจะช่วยให้แม่ชีไทยสามารถช่วยเหลือตนเอง
ให้มีชีวิตอยู่ได้โดยไม่ต้องรบกวนหรือเป็นปัญหาต่อผู้อื่น ในขณะที่เดียวกันก็สามารถช่วยเหลือสังคมได้
มากยิ่งขึ้นด้วย ฉะนั้นการจัดการศึกษาให้แม่ชีไทย ได้ศึกษาเล่าเรียนทุกหลักสูตร จึงเป็นประโยชน์
โดยตรงทั้งตัวแม่ชีไทยเอง วัด และกรมการศาสนาอย่างแท้จริง หากมีการวางแผนและการจัดการที่ดี

5. แม่ชีไทยต้องการศึกษาเพิ่มเติมทั้งทางธรรมและทางโลกไม่ว่าจะเป็นวิชาสามัญ หรือ
วิชาชีพ การจัดการศึกษาควรจัดให้พร้อมกันไปทั้งทางโลกและทางธรรม โดยองค์กรที่ทำหน้าที่ใน
เรื่องนี้ ควรมีการเตรียมการในหลาย ๆ เรื่อง ให้พร้อมเป็นต้นว่า สำนักที่จะจัดสอน หลักสูตรที่จะ
ใช้สอน ทรัพยากรต่าง ๆ (เช่น ครูผู้สอน ที่ปรึกษา อุปกรณ์การสอน สถานที่เรียน งบประมาณ ฯลฯ)
เป็นต้น ซึ่งการเตรียมการต่าง ๆ อาจทำได้โดย

5.1 จัดหาสถานที่หรือห้องเรียนในแต่ละวัดหรือสำนักเป็นที่เรียน เพื่อไม่ต้องให้แม่ชีไทยต้องเดินทาง เสียเวลา เสียค่าใช้จ่าย และเสี่ยงต่ออันตราย ถ้าเป็นไปได้ ก็อาจจะจัดหาสถานที่เพื่อเป็นสำนักเรียน อย่างน้อยอำเภอละ 1 แห่ง โดยเปิดสอนในตอนกลางวันและจัดให้แม่ชีไทยได้เรียนฟรี หรือหากจำเป็นไม่ควรให้เสียค่าใช้จ่ายเกินร้อยละ 25 ของค่าใช้จ่ายต่อคนต่อปี

5.2 การสร้างหลักสูตรควรจะต้องพิถีพิถันให้มาก กรรมการร่างหลักสูตรควรประกอบด้วยฝ่ายสงฆ์ แม่ชีไทย นักวิชาการจากกรมวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ทบวงมหาวิทยาลัย และกรมการศึกษานอกโรงเรียน ซึ่งมีความรอบรู้และประสบการณ์ ซึ่งอาจจะให้ความร่วมมือในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมาก และหลักสูตรที่ควรจะเป็นเป็นจุดแรก คือ หลักสูตรธรรมศึกษาขั้นพื้นฐาน และ ศาสนิกกิจ หลักสูตรภาษาไทยและคณิตศาสตร์เบื้องต้น เพื่อให้อ่านออก เขียนได้ คิดคำนวณง่าย ๆ ได้ ส่วนวิชาชีพก็ควรเป็นวิชาชีพง่าย ๆ ระบุพื้นฐาน เช่น การประดิษฐ์เศษวัสดุ ความรู้พื้นฐานในงานสำนักงาน เป็นต้น ซึ่งเป็นหลักสูตรระยะสั้น ๆ เพราะเป็นความต้องการของแม่ชีไทยส่วนใหญ่ ทั้งนี้ต้องผ่านการพิจารณาอนุมัติของกรมการศาสนา และมหาเถรสมาคมก่อนนำไปใช้ด้วย

5.3 การจัดการศึกษาสำหรับแม่ชีไทยต้องจัดในระบบชั้นเรียน มีครูประจำวิชา หรือที่เลี้ยง แต่จากสภาพปัจจุบัน การศึกษาด้วยตนเอง การศึกษาโดยสื่อทางไกล ช่วยได้มาก ควรมีการชี้แจงและประชาสัมพันธ์ ให้แม่ชีไทยได้เข้าใจวิธีการเรียนรู้ในลักษณะนี้ให้มากยิ่งขึ้น เพราะจะช่วยลดภาระของผู้จัดและผู้เรียนได้มาก การเตรียมการทางค่านเอกสาร คู่มือ อุปกรณ์การสอน เพื่อรองรับการศึกษาด้วยตนเอง หรือการศึกษาทางไกล จึงเป็นเรื่องที่ต้องทำควบคู่กันไปด้วย

5.4 การเรียนแต่ละภาคเรียนควรจัดให้เรียนเพียงภาคเรียนละหนึ่งหลักสูตรหรือไม่เกินสองหลักสูตร และให้มีการจัดสอบเพื่อตัดสินผลการเรียน ปีละครั้ง หรือไม่เกินสองครั้งตามควรแก่กรณี ควรเปิดสอนในแต่ละหลักสูตร เพียงวันละหนึ่งรอบเท่านั้น

จากผล
ของคณะ

ของครอบครัว ฯลฯ เหตุปัจจัยต่าง ๆ ดังกล่าว เป็นตัวบ่งชี้ถึงความสามารถในการแสดงศักยภาพ ที่มีคุณค่า และบทบาทอันเหมาะสมที่พึงมีต่อพระพุทธศาสนาและสังคม สามารถพัฒนาองค์ประกอบซึ่งเป็น ปัจจัยพื้นฐานของแม่ชีไทย ดังกล่าวนี ให้เปลี่ยนแปลงไปในระดับที่สูงขึ้น ก็จะช่วยยกระดับสถานภาพ ทางสังคมของแม่ชีไทยให้สูงขึ้นได้ด้วย

การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาความรู้ ทักษะ ทักษะ ทักษะ ค่านิยม และพฤติกรรมของ มนุษย์ การศึกษาจะช่วยให้บุคคลเรียนรู้การพัฒนาตนเอง พัฒนาหน่วยงาน และพัฒนาสังคมให้ดีขึ้นอีก จากการศึกษาความต้องการทางการศึกษาของแม่ชีไทย พบว่า แม่ชีไทยทุกกลุ่มอายุ ทุกระดับการศึกษา พื้นฐาน ทุกครั้งรายได้ ฯลฯ ต่างก็แสดงความต้องการที่จะได้รับการศึกษา ทั้งทางธรรมและทางโลก ไม่ว่าจะเป็นหลักสูตรวิชาสามัญหรือหลักสูตรวิชาอาชีพก็ตาม ความต้องการทางด้านการศึกษานี้ หาก ไม่มีองค์กรดำเนินการจัดขึ้น สำหรับแม่ชีไทยโดยตรงแล้ว ก็ยากที่แม่ชีไทยเหล่านั้นจะแสวงหาได้ ด้วยตนเอง เพราะนอกเหนือจากข้อจำกัดทางด้านปัจจัยพื้นฐานแล้ว ยังมีข้อห้ามแม่ชีไทย เข้ารับ การศึกษาในสถาบันการศึกษาที่จัดขึ้นสำหรับบุคคลทั่วไปอีกด้วย

การพัฒนาความรู้และสมรรถภาพของแม่ชีไทยทั้งทางโลกและทางธรรมจะช่วยให้แม่ชีไทย สามารถศึกษาหลักธรรม และปฏิบัติตามหลักธรรมได้อย่างถูกต้อง สามารถช่วยเผยแผ่ธรรมแก่ ประชาชน ช่วยทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาได้อีกทางหนึ่ง นอกจากนี้ ความรู้ทางโลกทั้งทางด้านวิชา สามัญและวิชาอาชีพ จะช่วยให้แม่ชีไทยมีความสามารถในการปรับตัว วางตัวที่จะเผยแผ่ความรู้ พื้นฐานและการอาชีพแก่สตรีกลุ่มต่าง ๆ ได้มากยิ่งขึ้น ทั้งยังสามารถช่วยงานสังคมสงเคราะห์ อันจะก่อให้เกิดความสงบสุข และการพัฒนาขึ้นในสังคมและที่สำคัญที่สุด แม่ชีไทยจะพัฒนาตนเองมิให้ ต้องเป็นภาระหรือปัญหาแก่ผู้อื่น ฉะนั้นถึงเวลาแล้วที่จะต้องเร่งพัฒนาสตรีกลุ่มนี้ ซึ่งมีเวลา ความ ตั้งใจดี และกำลังศรัทธาในพระพุทธศาสนาในระดับสูงให้ได้รับการศึกษาทั้งทางโลกและทางธรรม ในระดับที่สูงขึ้น เพื่อจะได้แสดงบทบาทหน้าที่ได้เต็มศักยภาพ และสอดคล้องกับความต้องการของ สังคมไทย ซึ่งเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา กระทรวงศึกษาธิการ กรมการศาสนา มหาเถรสมาคมและ องค์กรที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสตรี ทุกหน่วยควรจะจัดโครงการพัฒนาการศึกษาสำหรับแม่ชีไทย ขึ้นโดยเร่งด่วนต่อไป

3. วัตถุประสงค์

3.1 เพื่อขยายโอกาสทางการศึกษา และพัฒนาความรู้ ทักษะ และเจตคติทั้งทางธรรมและทางโลกสำหรับแม่ชีไทยให้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่อพระพุทธศาสนา สังคม และการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตัวแม่ชีไทยเองให้สูงขึ้น

3.2 เพื่อเสนอข้อมูลที่จำเป็นต้องใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรทั้งหลักสูตรวิชาทางธรรม และวิชาทางโลกให้สอดคล้องกับความต้องการของแม่ชีไทย ตลอดจนความคาดหวังของสังคม

3.3 เพื่อการปรับเปลี่ยนบทบาทอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานที่รับผิดชอบหรือเกี่ยวข้องกับการดูแลช่วยเหลือส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพชีวิตของแม่ชีไทย ให้ทำหน้าที่ได้อย่างเหมาะสมยิ่งขึ้น

4. เป้าหมาย

4.1 เพื่อให้แม่ชีไทยทั่วประเทศ ได้รับการพัฒนาโดยเฉพาะทางด้านความรู้ ความสามารถ ทักษะ และเจตคติที่เหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการ และเื้อต่อการแสวงหาต่อพระศาสนาและสังคมได้อย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

4.2 หน่วยงานทั้งภาครัฐ และเอกชน ซึ่งมีหน้าที่เกี่ยวข้องช่วยเหลือ ดูแล แม่ชีไทย ได้จัดทำมาตรการและองค์ประกอบต่าง ๆ ที่จำเป็นต้องใช้ในการพัฒนาการศึกษา ทั้งทางโลกและทางธรรม ไว้อย่างครบถ้วน

5. กิจกรรมสำคัญที่ต้องการได้รับการพัฒนา

5.1 หลักสูตร

การสร้างหลักสูตรควรจะต้องพิถีพิถันให้มาก กรรมการร่างหลักสูตรควรประกอบด้วยฝ่ายสงฆ์ แม่ชีไทย นักวิชาการจากกรมวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ทบวงมหาวิทยาลัย ผู้แทนมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชน และกรมการศึกษานอกโรงเรียน ซึ่งมีความรอบรู้และประสบการณ์ ซึ่งอาจจะให้ความร่วมมือในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมาก และหลักสูตรที่ควรจะเน้นเป็นจุดแรก คือ หลักสูตรธรรมศึกษาขั้นพื้นฐาน และศาสนกิจ หลักสูตรภาษาและคณิตศาสตร์

เบื้องต้น เพื่อให้อ่านออก เขียนได้ ถัดจากนั้นค่อย ๆ ไล่ ส่วนวิชาที่พึงควรเป็นวิชาที่ง่าย ๆ ระดับพื้นฐาน เช่น การประดิษฐ์เศษวัสดุ ความรู้พื้นฐานในงานสำนักงาน เป็นต้น ซึ่งเป็นหลักสูตรระยะสั้น ๆ เพราะเป็นความต้องการของแม่ชีไทยส่วนใหญ่ ทั้งนี้ต้องผ่านการพิจารณาอนุมัติของกรมการศาสนา และมหาเถรสมาคมก่อนนำไปใช้ด้วย

5.2 วิธีการศึกษา

การจัดการศึกษาสำหรับแม่ชีไทยต้องการให้จัดในระบบชั้นเรียน มีครูประจำวิชา หรือพี่เลี้ยง แต่จากสภาพปัจจุบัน การศึกษาด้วยตนเอง การศึกษาโดยสื่อทางไกลเป็นที่แพร่หลายในมหาวิทยาลัยเปิดและให้ผลดี ซึ่งจะช่วยให้มาก ควรมีการชี้แจงและประชาสัมพันธ์ ให้แม่ชีไทยได้เข้าใจวิธีการเรียนรู้ในลักษณะนี้ให้มากยิ่งขึ้น เพราะจะช่วยลดภาระของผู้จัดและผู้เรียนได้มาก การเตรียมการทางด้านเอกสาร คู่มือ อุปกรณ์การสอน เพื่อรองรับการศึกษาด้วยตนเอง หรือการศึกษาทางไกล จึงเป็นเรื่องที่ต้องทำควบคู่กันไปด้วย

5.3 การจัดสำนักเรียน

จัดหาสถานที่หรือห้องเรียนในแต่ละวัดหรือสำนักเป็นที่เรียน เพื่อไม่ต้องให้แม่ชีไทยต้องเดินทาง เสียเวลา เสียค่าใช้จ่าย และเสี่ยงต่ออันตราย ถ้าเป็นไปได้ ก็อาจจะจัดหาสถานที่เพื่อเป็นสำนักเรียน อย่างน้อยอำเภอละ 1 แห่ง โดยเปิดสอนในตอนกลางวัน

5.4 การจัดการเรียนการสอน และการประเมินผล

การเรียนแต่ละภาคเรียนควรจัดให้เรียนเพียงภาคเรียนละหนึ่งหลักสูตรหรือไม่เกินสองหลักสูตร และให้มีการจัดสอบเพื่อตัดสินผลการเรียน ปีละครั้ง หรือไม่เกินสองครั้งตามควรแก่กรณี ควรเปิดสอนในแต่ละหลักสูตร เพียงวันละหนึ่งรอบเท่านั้น

5.5 งบประมาณ

การจัดการศึกษาสำหรับแม่ชีไทยควรได้รับการสนับสนุนทางด้านงบประมาณจากรัฐ สถาบันทางศาสนา และองค์กรอื่น ๆ ในภาคเอกชน ตลอดจนมูลนิธิต่าง ๆ และพุทธศาสนิกชน เพื่อจัดให้แม่ชีไทยได้เรียนฟรี หรือหากจำเป็นไม่ควรให้เสียค่าใช้จ่ายเกินร้อยละ 25 ของค่าใช้จ่ายต่อคนต่อปี

5.6 องค์กรที่มีหน้าที่รับผิดชอบ ทวบรวม ดูแล เกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับแม่ชีไทย

กระทรวงศึกษาธิการ กรมการศาสนา และมหาเถรสมาคม ควรมีการปรึกษาหารือเพื่อจัดตั้งองค์กร ทำหน้าที่ดูแลควบคุม กำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะเข้ามาบวชชี ผู้ที่จะเข้ารับการศึกษา ตลอดจนการพัฒนาและให้การสงเคราะห์แก่แม่ชีไทยอย่างเป็นระบบ และระเบียบแบบแผนที่ถูกต้องตามบทบัญญัติของกฎหมาย

5.7 บุคลากร

การพัฒนาการศึกษาสำหรับแม่ชีไทยนั้น มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยบุคลากรที่มีความชำนาญการหรือเชี่ยวชาญทางด้านหลักสูตร การจัดการกระบวนการเรียนการสอน การวัดและการประเมินผล ตลอดจนการบริหารการศึกษา ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการ กรมการศาสนา และมหาเถรสมาคม จะต้องจัดเตรียมบุคลากรที่มีความชำนาญการ หรือเชี่ยวชาญดังกล่าวไว้ให้มีปริมาณมากพอ ซึ่งอาจจะประสานงานกับ กรมวิชาการ กรมการศึกษานอกโรงเรียน และกรมอื่น ๆ ในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่มีสถานศึกษาในสังกัดทุกระดับ ตลอดจนทบวงมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยของรัฐที่อยู่ในท้องถิ่นต่าง ๆ มหาวิทยาลัยเปิด รวมทั้งมหาวิทยาลัยเอกชนที่ประสงค์จะบริการสังคม แก่บุคคลกลุ่มพิเศษเหล่านี้

6. ผู้รับผิดชอบ

6.1 กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ

6.2 มหาเถรสมาคม

6.3 สภาสตรีแห่งชาติ

6.4 สถาบันแม่ชีไทย

7. ระยะเวลาดำเนินการ

ปี พ.ศ. 2534 - 2539

8. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

8.1 กระทรวงศึกษาธิการ และ/หรือ กรมการศาสนา และ/หรือ มหาเถรสมาคม และ/หรือ หน่วยงานอื่น ๆ ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาทุกระดับ และที่มีหน้าที่รับผิดชอบ ในการพัฒนาสตรีร่วมมือกันพัฒนาระบบและรูปแบบของการจัดการศึกษาทั้งทางโลกและทางธรรมให้แก่แม่ชีไทยอย่างจริงจัง และต่อเนื่อง

8.2 แม่ชีไทยมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นในอนาคตสามารถแสดงบทบาทอันเป็นประโยชน์ และมีคุณค่าต่อสังคมได้อย่างเหมาะสม จนได้รับการยอมรับจากสังคมอย่างกว้างขวางต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

จากผลการวิจัยนี้ พบประเด็นที่ควรจะได้จัดให้มีการศึกษาค้นคว้าวิจัยต่อไปดังนี้

1. ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไขการถูกปิดกั้นทางด้านโอกาสทางการศึกษาของแม่ชีไทย หรือกลุ่มสตรีอื่น ๆ ที่ด้อยโอกาสทางการศึกษา
2. ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้นำระดับประเทศ จังหวัด และอำเภอ ทั้งฝ่ายศาสนจักรและราชอาณาจักร เกี่ยวกับการดำเนินการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต บทบาท และสถานภาพทางสังคมของแม่ชีไทย
3. ควรทำการวิจัยทัศนะของแม่ชีไทย พระสงฆ์ และพุทธศาสนิกชนเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของแม่ชีไทย และความคาดหวังในบทบาทของแม่ชีไทย

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

การศาสนา, กรม. "ประกาศห้ามพระเถระไม่ให้วชหญิงเป็นบรรพชิต," ใน ระเบียบกรมการ

ศาสนา. พระนคร : กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ, 2471.

กิติวุฒ โภทสุข. บทบาทแม่ชีไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อักษรสมัย, 2517.

เกียรติชัย พงษ์พาณิชย์. แนวความคิดพื้นฐานทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์บรรณกิจ, 2521.

คณะกรรมการวางแผนพัฒนาสตรีระยะยาว. แผนพัฒนาสตรีระยะยาว (2525-2544). กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนากิจการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2525.

คู่มือปฏิบัติงานสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด สำนักงานศึกษาธิการอำเภอ. กรุงเทพฯ : สำนักงาน ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2531.

จิตราภา (นามแฝง). "แม่ชีไทยยุคใหม่," ใน แม่ชีสาร. 2 : 24 - 30; พฤษภาคม - กรกฎาคม 2514.

จิตรสุมาลย์ กบิลสิงห์. มาดสตรีไทยในพระพุทธศาสนา. กรุงเทพฯ : ม.ป.ท., 2526.

ชูศรี วงศ์รัตนะ. เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : ม.ป.ท., 2530.

ณรงค์ จริยวิทยานนท์ และปริยานุช จริยวิทยานนท์. จิตวิทยาการศึกษาผู้ใหญ่. อุบลราชธานี : อีสานการพิมพ์, 2526.

ณัฐภูมิ เนาวประคิษฐ์. การตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพประมงหลังจากจบการศึกษามัธยมศึกษา : ศึกษากรณีบุตรชาวประมง อำเภอสัตหีบ จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ สส.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2528. อัดสำเนา.

กิตกุล เกษมสวัสดิ์. ความต้องการทางการศึกษาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์ กรมการศึกษานอกโรงเรียน. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2529. อัดสำเนา.

ทิพย์พรรณ นพวงศ์. วารสารการศึกษานอกโรงเรียน. 24(135) : 4 - 13; ธันวาคม - มกราคม 2531.

ธวัชชัย ชัยจิรฉายากุล การศึกษาองค์ประกอบที่เป็นแรงจูงใจในการเลือกเรียนวิชาสามัญและ
สายอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนมัธยมแบบประสม ปีการศึกษา
2512. ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร,
2513. อักสำเนา.

นิวัฒน์ กัลยพุกษ์. ความต้องการและการได้โอกาสศึกษาในระดับอุดมศึกษา เขตการศึกษา 7
ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2522.
อักสำเนา.

นิเทศธรรมมาราม, พระครู. "ชีวิตชี", ใน แม่ชีสาร. 1 (พ.ค.-ก.ค. 2524) : 33 -
37, 12 (ส.ค.-ต.ค. 2524 ข) : 36 - 40, 13 (พ.ย. 2524 - ม.ค. 2525
ก): 33 - 34, 14 (ก.พ. - เม.ย. 2525 ข) : 33 - 34.

เน่งน้อย ปัญจพรรค และนิรมล พุฒาธร. "ทัศนคติของแม่ชีต่อสถานภาพและบทบาทของตนเอง,"
ในรายงานการวิจัยสนับสนุนการทำแผนพัฒนาสตรีระยะยาว (2525 - 2544). 2524.

บรรณธิการ, กอง. "การแต่งตั้งสังฆราช," มติชน. 21 มีนาคม 2532.

บรรพต วีระสัย. สังคมวิทยา มนุษย์วิทยา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง,
2519.

เบญจา วีระกิตติ. ความมุ่งปรารถนาในด้านอาชีพของของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ชั้นปีที่ 1 และชั้นปีที่ 4. วิทยานิพนธ์ สส.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2517. อักสำเนา.

บำรุง สุขพรรค. รายงานการวิจัยการศึกษาปัญหาและสภาพความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย
เกี่ยวกับประชากรนอกโรงเรียน 2524.

ปิ่น มุทุกันต์. "แม่ชีไทย," ออมสินสาร. 18 : 10 - 15; เมษายน 2510.

_____. "กำเนิดพระภิกษุณีและความรู้เรื่องภิกษุณี," ใน บุญสว่าง. หน้า 249 - 282;
กรุงเทพฯ : คลังวิทยา, 2513.

ประกอบ สิงหนาทนิตริภ. บทบาทของแม่ชีไทยในการพัฒนาสังคม. วิทยานิพนธ์ ส.สม.

กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2516. อักสำเนา.

ทัศนสุตา สอนชื่อ. การศึกษาความต้องการทางการศึกษานอกโรงเรียนของข้าราชการบำนาญ

กระทรวงศึกษาธิการในกรุงเทพมหานคร. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ :

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531. อักสำเนา.

พงษ์เพชร สังข์ศักดิ์. ความต้องการและการได้โอกาสศึกษาในระดับอุดมศึกษา เขตการศึกษา 11.

ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2522.

อักสำเนา.

พระราชวิสุทธิโสภณ (วิลาส ญาณวโร). "ประวัติสร้างอุโบสถสักคอง," ใน อนุสรณ์งาน

ฝังลูกนิมิตรศกพัทธสีมาวัดคอนยานาวา. หน้า 1 - 7; กรุงเทพฯ : บี.เอส.การพิมพ์,

2523.

เพ็ญแข ประจันปัจจุบัน. พื้นฐานทางสังคมวิทยาและเศรษฐศาสตร์ของการศึกษา. กรุงเทพฯ :

โรงพิมพ์เอกลักษณ์ศิรินทร์, ม.ป.ป.

แม่ชีไทย, สถาบัน. "ประวัติของมูลนิธิสถาบันแม่ชีไทย". เอกสารประชาสัมพันธ์ของมูลนิธิสถาบัน

แม่ชีไทย, 2530.

_____ . ทะเบียนสำมะโนครัวแม่ชีของสถาบันแม่ชีไทย. 2530 - 2532.

โมหัมหมัด อับดุลกาเคร์ และสมจิตร สร้อยสุริยา. การจัดทำโครงการและการประเมินผลการศึกษา

นอกระบบโรงเรียน. กรุงเทพฯ : อักษรบัณฑิต, 2520.

ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ :

อักษรเจริญทัศน์, 2530.

_____ . พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา อังกฤษ - ไทย. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์,

2524.

ลาอูแบร์. จดหมายเหตุลาอูแบร์ เล่ม 1. แปลโดย สันต์ ท. โกมลบุตร. พระนคร :

สำนักพิมพ์ก้าวหน้า, 2510.

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. หลักการวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ :
ศึกษาพร จำกัด, 2531.

วารุณี อัสธีรวัฒน์. ตัวประกอบที่มีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ใน
ภาคเหนือของประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ ก.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2512. อักสำเนา.

วีรพล พรหมิกบุตร. สังคมวิทยาจุลภาค : องค์ประกอบพื้นฐานของสังคมมนุษย์. กรุงเทพฯ :
วิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2531.

สตรีแห่งชาติในพระบรมราชินูปถัมภ์, สภา. รายงานกิจกรรม 2528 - 2530. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์กิตติวรรณ, 2530.

สถาบันแม่ชีไทย ในพระบรมราชินูปถัมภ์, มูลนิธิ. ระเบียบปฏิบัติของมูลนิธิสถาบันแม่ชีไทยใน
พระบรมราชินูปถัมภ์. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แสงสุทธิการพิมพ์, 2526.

สมุทร บุชนารถ. ค่านิยมทางการศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในจังหวัดภาคตะวันออก
เฉียงเหนือ ปีการศึกษา 2513. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยวิชาการศึกษา
ประสานมิตร, 2514. อักสำเนา.

สุขใจ พุทธิวิเศษ. สถานภาพและบทบาทของแม่ชีในสังคมไทย : ศึกษากรณีวัดสร้อยทอง.
วิทยานิพนธ์ สส.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527. อักสำเนา.

สุนทร โคมิน และสนธิ สมักรการ. รายงานการวิจัยเรื่องค่านิยมและระบบค่านิยมไทย :
เครื่องมือในการสำรวจวัด. กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ 2522.

เสมอ บุญมา. "ภิกษุณีในพุทธศาสนา," วารสารสำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ.
13 : 1 - 65; มกราคม - มิถุนายน 2524.

เสาวภา ธรรมบุตร. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพครู : ศึกษาเฉพาะกรณี
นักศึกษาคณะครูในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ สส.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์, 2525. อักสำเนา.

อรุณ รักธรรม. พฤติกรรมองค์กร. กรุงเทพฯ : ทิพย์อักษร, 2526.

อานนท์ อาภาภิรม. สังคมวิทยา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แพรวพิทยาอินเตอร์เนชั่นแนล, 2518.

อุบล เสงี่ยมปรกรณ์. สังคมวิทยา. นครปฐม : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ วิทยาลัยครู
นครปฐม, 2528.

Cook, Narida M. The Position of Nuns in Thai Buddhism. Master's Thesis
Department of Arts, Australian National University, 1981.

Coombs, Phillip H. and Manzoor Ahmed. Attacking Rural Poverty : How
Non-Formal Education Can Help. Baltimore Maryland : The Johns
Hopkins University Press, 1974.

Cronbach, Lee J. Essentials of Psychological Testings. 3 rd.ed.,
New York : Harper and Row, 1970.

Good, Carter V. Dictionary of Education. 3rd. ed., New York :
McGraw-Hill, 1973.

Houle, Cyril O. The Inquiring Mind. Madison : University of Wisconsin
Press, 1961.

Knowles, Malcolm S. The Modern Practical of Adult Education Andragogy
Versus Pedagogy. New York : Association Press, 1971.

Maslow, Abraham H. Motivation and Personality. 2nd.ed., New York :
Harper and Row, 1970.

Murphy, Herta A. Effective Business Communications. New York : McGraw-
Hill, 1972.

Reeder, William W. Partial Theories from the 25 Years Research Programme
on Directive Factors in Believes, Disbelieves, and Social Action.
Mimeograph, 1971.

Scissons, Edward H. "A Typology of Needs Assessment Definitions in Adult
Education," Adult Education. 1 : 20 - 28; April, 1982.

Sugarman, B. Sociology. London : Heinemann, 1968.

Sunthorn, Kohtbantau. Adult Education in Thailand : A Need Assessment.
Ph.D. Dissertation. University of Oregon, 1978.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

บัญชีรายชื่อวัด และจำนวนแม่ชีไทยในสังกัดที่ใช้เป็นประชากรในการศึกษา

จำนวนแม่ชีและวัดหรือสำนักที่สังกัดที่ใช้เป็นประชากรในการศึกษา

ภาคการปกครอง ของคณะสงฆ์	ชื่อวัด/สำนักชี	ตั้งอยู่ในเขตท้องที่		จำนวนแม่ชี รูป	หมายเหตุ
		อำเภอ/เขต	จังหวัด		
ภาค 1	1. สำนักขัมมาภิรมย์สถาน	ปทุมวัน	กรุงเทพฯ	36	
	2. สำนักสงฆจิต	พระโขนง	กรุงเทพฯ	53	
	3. วัดมัชฌันติการาม (สำนักนารีบรรพต)	ดุสิต	กรุงเทพฯ	26	
	4. วัดสร้อยทอง	ดุสิต	กรุงเทพฯ	62	
	5. วัดปทุมวนาราม	ปทุมวัน	กรุงเทพฯ	21	
	6. วัดปรีณายกวรวิหาร	พระนคร	กรุงเทพฯ	33	
	7. วัดอภัยอาราม (มะกอก)	พญาไท	กรุงเทพฯ	25	
	8. วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์	พระนคร	กรุงเทพฯ	28	
	9. วัดบุญศรีมนักรณ์	บางกะปิ	กรุงเทพฯ	48	
	10. สำนักแม่ชีรัตนไพฑูรย์	บางกะปิ	กรุงเทพฯ	22	
	11. วัดสุวรรณประสิทธิ์	บางกะปิ	กรุงเทพฯ	20	
	12. วัดชนะสงคราม	พระนคร	กรุงเทพฯ	30	
	13. วัดปากน้ำภาษีเจริญ	ภาษีเจริญ	กรุงเทพฯ	280	
	14. วัดวิจิตรการนิมิตร	ภาษีเจริญ	กรุงเทพฯ	20	
	15. วัดเพลงวิปัสสนา	บางกอกน้อย	กรุงเทพฯ	60	

ภาคการปกครอง ของคณะสงฆ์	ชื่อวัด/สำนักชี	ตั้งอยู่ในเขตท้องที่		จำนวนแม่ชี รูป	หมายเหตุ
		อำเภอ/เขต	จังหวัด		
16.	วัดอมรินทราราม	บางกอกน้อย	กรุงเทพฯ	15	
17.	วัดบูรณาวาส	คลองชั้น	กรุงเทพฯ	21	
18.	วัดช้างเหล็ก	คลองชั้น	กรุงเทพฯ	28	
19.	วัดเจ้ามูลราชพงศา	บางกอกใหญ่	กรุงเทพฯ	15	
20.	วัดเพลง	ภาษีเจริญ	กรุงเทพฯ	16	
21.	วัดระฆังโฆสิตาราม	บางกอกน้อย	กรุงเทพฯ	18	
22.	วัดโคศการาม	เมือง	สมุทรปราการ	50	
23.	วัดโพธิยาราม	เมือง	สมุทรปราการ	20	
24.	วัดระกาศ	บางบ่อ	สมุทรปราการ	15	
25.	วัดมะขาม	เมือง	ปทุมธานี	17	
26.	สำนักเนกขัมณารี	ลาดหลุมแก้ว	ปทุมธานี	15	
27.	วัดพิชอุคม	ลำลูกกา	ปทุมธานี	31	
28.	วัดกระโจมทอง	บางกรวย	นนทบุรี	30	
29.	วัดเกษประยง	บางกรวย	นนทบุรี	19	
30.	วัดระหาร	บางบัวทอง	นนทบุรี	20	

ภาคการปกครอง ของคณะสงฆ์	ชื่อวัด/สำนักชี	ตั้งอยู่ในเขตท้องที่		จำนวนแม่ชี รูป	หมายเหตุ
		อำเภอ/เขต	จังหวัด		
ภาค 2	31. สำนักนาฬวัน	พระนครศรีอยุธยา	อยุธยา	38	
	32. วัดหน้าพระเมรุวรวิหาร	พระนครศรีอยุธยา	อยุธยา	18	
	33. วัดใหญ่ชัยมงคล	พระนครศรีอยุธยา	อยุธยา	66	
	34. สำนักสันติธรรม	พระนครศรีอยุธยา	อยุธยา	15	
	35. สำนักวัดสพสวรรค์	บางปะหัน	อยุธยา	22	
	36. วัดนิคมสามัคคีชัย(บ่อ6)	บางปะหัน	อยุธยา	21	
	37. วัดธารเกษม	พระพุทธบาท	สระบุรี	19	
	38. วัดคันสน	เมือง	อ่างทอง	134	
	39. วัดโพธิ์เอน	วิเศษชัยชาญ	อ่างทอง	31	
	40. วัดป่าโมก	ป่าโมก	อ่างทอง	36	
ภาค 3	41. วัดเขาสารพัคคี (ไกรกัณฑ์)				
	ศรีเจริญสันติธรรม	หันหา	ชัยนาท	74	
	42. วัดปฐมเทศนา (เขาพลอง)	เมือง	ชัยนาท	40	
	43. วัดอัมพวัน	พรหมบุรี	สิงห์บุรี	20	
	44. วัดป่าธรรมโสภณ	เมือง	ลพบุรี	93	

ภาคการปกครอง ของคณะสงฆ์	ชื่อวัด/สำนักชี	ตั้งอยู่ในเขตท้องที่		จำนวนแม่ชี รูป	หมายเหตุ
		อำเภอ/เขต	จังหวัด		
	45. วัดทุ่งสิงห์โต	เมือง	ลพบุรี	24	
	46. สำนักสงฆ์เจริญธรรม (เขาภูทอง) พัฒนานิคม	เมือง	ลพบุรี	72	
	47. วัดนิคมสามัคคีชัย	เมือง	ลพบุรี	25	
	48. วัดศิริจันทร์นิมิตร วรวิหาร	เมือง	ลพบุรี	36	
	49. วัดเขาวงกต	บ้านหมี่	ลพบุรี	15	
	50. วัดศรีรัตนาราม	โคกสำโรง	ลพบุรี	16	
	51. วัดสวนสวรรค์	โคกสำโรง	ลพบุรี	15	
	52. วัดเขาสมโภชน์	ชัยบาดาล	ลพบุรี	38	
ภาค 4	53. วัดพัฒนานิคม (บ่อทอง)	เมือง	กำแพงเพชร	15	
	54. วัดขันทองสามัคคีธรรม	เมือง	กำแพงเพชร	31	
	55. สำนักแม่ชีไทยร่วมใจ สามัคคี (ทิพย์ศรี)	คลองลาน	กำแพงเพชร	16	
	56. วัดท่าหลวง	เมือง	พิจิตร	15	
	57. วัดเกตุคีรี (สำนัก วิปัสสนากรรมฐาน บุญรอดทรงธรรม)	เมือง	นครสวรรค์	48	

ภาคการปกครอง ของคณะสงฆ์	ชื่อวัด/สำนักชี	ตั้งอยู่ในเขตท้องที่		จำนวนแม่ชี รูป	หมายเหตุ
		อำเภอ/เขต	จังหวัด		
	58. วัดพุทธมงคลนิมิตร	เมือง	นครสวรรค์	27	
	59. วัดคีรีวงศ์	เมือง	นครสวรรค์	45	
	60. วัดพรหมจริยาवास	เมือง	นครสวรรค์	31	
	61. วัดถ้ำบ่อย ฯ	เมือง	นครสวรรค์	20	
ภาค 5	62. วัดวชิรธรรมาวาส	วังทอง	พิษณุโลก	24	
	63. สำนักวิปัสสนาพระธาตุ (บึงพระ)	เมือง	พิษณุโลก	39	
	64. วัดถ้ำผาจอม	แม่สาย	เชียงราย	17	
	65. สำนักวิปัสสนาถ้ำผาจอม	แม่สาย	เชียงราย	18	
	66. วัดถ้ำสุขเกษมสวรรค์	เถิน	ลำปาง	15	
ภาค 7	67. วัดน้ำบ่อหลวง	สันป่าตอง	เชียงใหม่	18	
	68. วัดตโปทาราม	เมือง	เชียงใหม่	45	
	69. วัดสันปง	พร้าว	เชียงใหม่	50	
ภาค 8	70. วัดหินหมากเป้ง	ศรีเชียงใหม่	หนองคาย	20	
	71. วัดอรุณบุรพต	ศรีเชียงใหม่	หนองคาย	20	

ภาคการปกครอง ของคณะสงฆ์	ชื่อวัด/สำนักชี	ตั้งอยู่ในเขตท้องที่ อำเภอ/เขต จังหวัด		จำนวนแม่ชี รูป	หมายเหตุ
	72. วัดเนินพะเนา	เมือง	หนองคาย	36	
	73. วัดถ้ำกองเพล	หนองบัวลำภู	อุดรธานี	39	
	74. วัดพัฒนาธรรม	หนองวัวซอ	อุดรธานี	17	
	75. วัดอุคมรัตนาราม	อากาศอำนวย	สกลนคร	35	
	76. วัดป่าอุคมสมพร	พรรณานิคม	สกลนคร	26	
ภาค 9	- -	-	-	-	
ภาค 10	- -	-	-	-	
ภาค 11	77. วัดชีราลงกรณ์วราราม วรวิหาร	ปากช่อง	นครราชสีมา	23	
	78. วัดคีรีวันต์	ปากช่อง	นครราชสีมา	20	
	79. วัดประสาธเทพนิมิตร	ลำคอน	สุรินทร์	26	
	80. วัดป่าไทรวิเวก	เมือง	สุรินทร์	21	
ภาค 12	81. วัดป่าทรงคุณ	เมือง	ปราจีนบุรี	25	
	82. สำนักวิปัสสนาเขา ป่าแก้ว	กิ่งอ.วังน้ำเย็น ปราจีนบุรี		32	

ภาคการปกครอง ของคณะสงฆ์	ชื่อวัด/สำนักชี	ตั้งอยู่ในเขตท้องที่		จำนวนแม่ชี รูป	หมายเหตุ
		อำเภอ/เขต	จังหวัด		
	83. วัดเขาป่าแก้ว	กิ่งอ.วังน้ำเย็น	ปราจีนบุรี	27	
	84. วัดพนมพนาवास	บ้านโพธิ์	ฉะเชิงเทรา	55	
	85. วัดโสธร	เมือง	ฉะเชิงเทรา	38	
	86. วัดปิตุลาธิราช	เมือง	ฉะเชิงเทรา	19	
	87. วัดเขาหินซ้อน	เมือง	ฉะเชิงเทรา	22	
	88. สำนักนารีสამัคคีธรรม	บางคล้า	ฉะเชิงเทรา	15	
ภาค 13	89. วัดธรรมนิมิตร	เมือง	ชลบุรี	75	
	90. วัดเขาบางพระ	ศรีราชา	ชลบุรี	22	
	91. วัดศรีมหาธาตุ	ศรีราชา	ชลบุรี	15	
	92. วัดเขาพุทธโคคม	ศรีราชา	ชลบุรี	22	
	93. สำนักวิปัสสนาธรรม				
	สัตยาสม	พานทอง	ชลบุรี	28	
	94. วัดโชค ทิมราชธาราม	เมือง	ระยอง	66	
	95. วัดเขาบ่อทอง	แกลง	ระยอง	17	
	96. สำนักสงฆ์สุนทร				
	สัจจธรรม	แกลง	ระยอง	15	
	97. วัดหินไค้	บ้านค่าย	ระยอง	22	
	98. วัดเขาโบสถ์	เมือง	ระยอง	15	
	99. วัดปากคลองกุ่ม	เมือง	จันทบุรี	22	

ภาคการปกครอง ของคณะสงฆ์	ชื่อวัด/สำนักชี	ตั้งอยู่ในเขตท้องที่		จำนวนแม่ชี รูป	หมายเหตุ
		อำเภอ/เขต	จังหวัด		
ภาค 14	100. วัดศรีอุปการาม (หนองบัว)	เมือง	กาญจนบุรี	15	
	101. สำนักป่าสุทธิตาราม	ทองผาภูมิ	กาญจนบุรี	22	
	102. วัดสามัคคีธรรม (วัดทุ่ง)	สามชุก	สุพรรณบุรี	94	
	103. วัดกลาง	บางปลาม้า	สุพรรณบุรี	30	
	104. วัดทรงงามธรรมาราม	เมือง	สุพรรณบุรี	80	
	105. วัดเวฬุวนาราม	บางเลน	นครปฐม	35	
	106. สำนักศาลาสันติสุข	นครชัยศรี	นครปฐม	55	
	107. วัดเสนาหา	เมือง	นครปฐม	42	
	108. สำนักพุทธภาวนา วัดสามพาน	สามพราน	นครปฐม	58	
	109. วัดเพชรสมุทรวรวิหาร	เมือง	สมุทรสงคราม	69	
	110. วัดธรรมาวุฒาราม	เมือง	สมุทรสงคราม	15	
	111. วัดป้อมแก้ว	เมือง	สมุทรสงคราม	15	
	112. วัดเทพประสิทธิ์คณาวาส	อัมพวา	สมุทรสงคราม	32	
	113. วัดโคกเกตุบุญศิริ	อัมพวา	สมุทรสงคราม	15	
ภาค 15	114. สำนักประชุมนารี	เมือง	ราชบุรี	180	
	115. วัดเขาวังราชบุรี	เมือง	ราชบุรี	55	
	116. สำนักมูลนิธิสถาบันแม่ชีไทย ปากท่อ		ราชบุรี	37	

ภาคการปกครอง ของคณะสงฆ์	ชื่อวัด/สำนักชี	ตั้งอยู่ในเขตท้องที่ อำเภอ/เขต จังหวัด	จำนวนแม่ชี รูป	หมายเหตุ
	117. สำนักสนามชีวัด สนามพรหมณ์	เมือง เพชรบุรี	89	
	118. สำนักทุนสวัศวิวัฒนาธรรม	ท่ายาง เพชรบุรี	23	
	119. สำนักสวนวนาสันติ (คอนเฒ่าพรหม)	ท่ายาง เพชรบุรี	24	
	120. วัดบุญทวี (ถ้ำกลบ)	เมือง เพชรบุรี	76	
	121. วัดชะอำคีรี	ชะอำ เพชรบุรี	21	
	122. วัดเขาตะเคราประสิทธิ์	บ้านแหลม เพชรบุรี	61	
	123. วัดเขาย้อย	เขาย้อย เพชรบุรี	20	
	124. วัดธรรมิการามวรวิหาร (สำนักสันติวัน)	เมือง ประจวบคีรีขันธ์	20	
	125. วัดศรีบุญ	ปราณบุรี ประจวบคีรีขันธ์	27	
ภาค 16	126. วัดท้าวโคตร	เมือง นครศรีธรรมราช	33	
	127. วัดชายนา	เมือง นครศรีธรรมราช	107	
ภาค 17	128. วัดราษฎร์อุปถัมภ์	ทับปุด พังงา	20	
	129. วัดถ้ำเสือ	เมือง กระบี่	128	

ภาคการปกครอง ของคณะสงฆ์	ชื่อวัด/สำนักชี	ตั้งอยู่ในเขตท้องที่ อำเภอ/เขต จังหวัด		จำนวนแม่ชี รูป	หมายเหตุ
130.	สำนักคุณชี	เมือง	ภูเก็ต	25	
131.	วัดประคู้หอม	เมือง	พัทลุง	15	
132.	วัดเกาะถ้ำ	เมือง	สงขลา	15	
133.	สำนักปฏิบัติธรรม ป่าแก่งเต็ง	หาดใหญ่	สงขลา	30	
รวม				4,916	

ภาคผนวก ข
- แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง

เหตุผลของการตัดสินใจวชชี และ ความต้องการการศึกษาของแม่ชีไทย

คำชี้แจง

การวิจัยนี้ มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาเหตุผลในการตัดสินใจวชชี และความต้องการการศึกษาของแม่ชีไทย เพื่อมุ่งนำเอาผลที่ได้ไปใช้ประโยชน์ในการกำหนดแนวทาง กิจกรรม หรือโครงการสำหรับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของแม่ชีไทยให้ดียิ่งขึ้น ในการนี้ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน (แม่ชีไทยที่ได้รับเลือกให้เป็นกลุ่มตัวอย่าง) ตอบแบบสอบถาม หรือให้ข้อมูลแก่เจ้าหน้าที่ซึ่งเก็บข้อมูลตามแบบสอบถามนี้ โดยสาระสำคัญของแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เกี่ยวกับสถานภาพด้านชีวสังคมของแม่ชีไทย

ตอนที่ 2 เกี่ยวกับเหตุผลของการตัดสินใจวชชีของแม่ชีไทย

ตอนที่ 3 เกี่ยวกับความต้องการการศึกษาของแม่ชีไทย โดยแยกออกเป็น 3 ด้านคือ

(1) ความต้องการการศึกษาด้านวิชาทางธรรม

(2) ความต้องการการศึกษาด้านวิชาชีพทางโลก สายวิชาสามัญ

(3) ความต้องการการศึกษาด้านวิชาชีพทางโลก สายวิชาชีพที่เหมาะสมแก่สภาวะแก่สภาวะของแม่ชีไทย

คำตอบที่ได้รับจากแบบสอบถามนี้แต่ละฉบับ จะเป็นความลับ ผู้วิจัยจะนำไปรวบรวมและวิเคราะห์เป็นผลสรุปในภาพรวม โดยจะไม่นำไปวิเคราะห์เป็นรายบุคคล ดังนั้นจึงขอความกรุณาจากท่านได้โปรดให้ข้อมูลที่ตรงกับสภาพ และความรู้สึกที่แท้จริงของท่านให้มากที่สุด จักเป็นพระคุณยิ่ง

ตอนที่ 1

แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทางชีวิตสังคมของแม่ชีไทย

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย / ลงใน (....) หน้าข้อความที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงของตัวท่าน

1. ท่านบวชชีเมื่อมีอายุ
 - (....) ต่ำกว่า 20 ปี
 - (....) 20 - 35 ปี
 - (....) เกินกว่า 35 ปี ถึง 50 ปี
 - (....) เกินกว่า 50 ปี
2. ก่อนหน้าวันที่ท่านมาบวชชี ท่านได้รับ (มี) วุฒิทางการศึกษาสูงสุด ระดับ
 - (....) ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า
 - (....) มัธยมศึกษาตอนต้น หรือเทียบเท่า
 - (....) มัธยมศึกษาตอนปลาย หรือเทียบเท่า
 - (....) อุดมศึกษา หรือเทียบเท่าขึ้นไป
3. ก่อนหน้าวันที่ท่านมาบวชชี ท่านมีภูมิลำเนาอยู่ในภาคใด.....
 - (....) เหนือ
 - (....) กลาง หรือตะวันออก
 - (....) ตะวันออกเฉียงเหนือ
 - (....) ใต้
4. ก่อนหน้าวันที่ท่านมาบวชชี ท่านมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ประมาณ.....
 - (....) ไม่เกิน 1,000 บาท
 - (....) 1,001 - 3,000 บาท
 - (....) 3,001 - 5,000 บาท
 - (....) เกินกว่า 5,000 บาท

5. ก่อนหน้าวันที่ท่านมาบวชชี่ ท่านประกอบอาชีพ.....

(....) ทำงานบ้าน หรือ ไม่ประกอบอาชีพใด ๆ

(....) เกษตร หรือ กสิกร หรือ ประมง หรือ ค้าขาย

(....) รับจ้างทั่วไป หรือ ลูกจ้างบริษัทเอกชน

(....) รับราชการ หรือ พนักงานรัฐวิสาหกิจ หรือ ลูกจ้างในหน่วยงานของรัฐ

6. ก่อนหน้าวันที่ท่านมาบวชชี่ สถานภาพการสมรสของท่าน คือ

(....) โสด

(....) สมรสแล้ว และอยู่กินด้วยกันฉันท์สามี ภรรยา

(....) สมรส แต่แยกกันอยู่

(....) หย่าร้าง หรือ หม้าย

7. ท่านบวชชี่มาแล้วเป็นเวลาทั้งสิ้น.....

(....) น้อยกว่า 1 ปี

(....) 1 - 5 ปี

(....) เกินกว่า 5 ปี ถึง 10 ปี

(....) เกินกว่า 10 ปี

8. ก่อนหน้าวันที่ท่านมาบวชชี่ สถานภาพด้านคุณวุฒิทางการศึกษา รายได้โดยเฉลี่ยของ

บิดา-มารดาของท่าน อยู่ในระดับ

(....) ประถมศึกษา หรือ ต่ำกว่า และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

(....) ไม่เกิน 1,000 บาท (....) 1,001 - 3,000 บาท

(....) 3,001 - 5,000 บาท (....) เกินกว่า 5,000 บาท

(....) มัธยมศึกษาตอนต้น หรือ เทียบเท่า และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

(....) ไม่เกิน 1,000 บาท (....) 1,001 - 3,000 บาท

(....) 3,001 - 5,000 บาท (....) เกินกว่า 5,000 บาท

(....) มัธยมศึกษาตอนปลาย หรือเทียบเท่า และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

(....) ไม่เกิน 1,000 บาท (....) 1,001 - 3,000 บาท

(....) 3,001 - 5,000 บาท (....) เกินกว่า 5,000 บาท

(....) อุดมศึกษาขึ้นไป และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

(....) ไม่เกิน 1,000 บาท (....) 1,001 - 3,000 บาท

(....) 3,001 - 5,000 บาท (....) เกินกว่า 5,000 บาท

ตอนที่ 2

แบบสอบถามเกี่ยวกับเหตุผลของการตัดสินใจบวชชีของแม่ชีไทย

- คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย / ลงใน (....) หน้าข้อความที่ตรงกับเหตุผลที่ท่านใช้ตัดสินใจบวชชีที่จ้กว่าเหตุผลที่สำคัญที่สุดเพียงเหตุผลเดียว
- (....) 1. เพื่อถนอม สะเดาะเคราะห์ หรือ เกี่ยวกับความเชื่อในเรื่องของอำนาจเหนือธรรมชาติ
- (....) 2. มีความศรัทธาในหลักธรรม และอยากได้กุศล เพื่อความเป็นสิริมงคลแก่ชีวิต
- (....) 3. เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับตัวเอง หรือครอบครัว เช่น ความผิดหวังในชีวิตการทำงาน หรือความรัก ฯลฯ
- (....) 4. เพื่อให้มีโอกาสได้พัฒนาตนเองในด้านความรู้ ความสามารถอันจะนำมาซึ่งคุณวุฒิ และความก้าวหน้าของชีวิตในอนาคต
- (....) 5. ต้องการได้รับการช่วยเหลือด้านปัจจัยขั้นพื้นฐาน เช่น อาหาร ที่อยู่อาศัย ฯลฯ
- (....) 6. ไม่มีผู้อุปการะเลี้ยงดู หรือ ช่วยเหลือกิจการงานในชีวิตประจำวัน
- (....) 7. ต้องการช่วยเหลือพระศาสนา และสังคมอย่างเต็มความสามารถ
- (....) 8. ต้องการความสงบไม่ยุ่งเกี่ยวกับโลกภายนอก
- (....) 9. มาบวชชีเพราะมีญาติ หรือ เพื่อนสนิท หรือบุคคลอื่นเชิญชวน ชักจูง หรือโน้มน้าวจิตใจ
- (....) 10. อื่น ๆ (ระบุ)

ตอนที่ 3

แบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการการศึกษาของแม่ชีไทย

คำชี้แจง ให้ท่านทำเครื่องหมาย / ลงใน (.....) หน้าข้อความที่ตรงกับความรู้ที่ต้องการที่แท้จริงของท่าน เพียงเครื่องหมายเดียวในแต่ละข้อที่กำหนดมาให้ต่อไปนี้

หมวด ก.

ความต้องการการศึกษาตามหลักสูตรวิชาทางธรรม

1. ท่านมีความต้องการที่จะศึกษาตามหลักสูตรวิชาทางธรรมสูงสุดถึงระดับ.....
 (.....) ความรู้ขั้นพื้นฐานด้านธรรมและศาสนกิจซึ่งต้องใช้ในชีวิตประจำวัน
 (.....) หลักสูตรธรรมศึกษา ถึงชั้นธรรมศึกษาเอก (นักธรรมเอก)
 (.....) หลักสูตรพระอภิธรรม ถึงชั้นพระอภิธรรมมัตถนิท
 (.....) หลักสูตรเปรียญธรรม ถึงชั้นเปรียญเอก
 (.....) หลักสูตรอื่น ๆ (ระบุ)
2. วิธีการศึกษาให้สำเร็จตามหลักสูตรที่ท่านเลือกในข้อ 1 ท่านต้องการศึกษาโดยวิธี.....
 (.....) ศึกษาในระบบชั้นเรียน
 (.....) ศึกษาด้วยตนเอง
 (.....) ศึกษาโดยทางวิทยุและไปรษณีย์
 (.....) ศึกษาโดยวิธีการอื่น (ระบุ)

3. การจัดสำนักเรียนที่ท่านต้องการมากที่สุด คือ
 - (.....) จัดให้วัด หรือ สำนัก ทุกแห่งเป็นสำนักเรียน
 - (.....) จัดให้วัด หรือ สำนัก ที่มีความพร้อมเป็นสำนักเรียนอย่างน้อยหมู่บ้านละ 1 สำนัก
 - (.....) จัดให้วัด หรือ สำนัก ที่มีความพร้อมเป็นสำนักเรียนอย่างน้อยตำบลละ 1 สำนัก
 - (.....) จัดให้วัด หรือ สำนัก ที่มีความพร้อมเป็นสำนักเรียนอย่างน้อยอำเภอละ 1 สำนัก
 - (.....) อื่น ๆ (ระบุ)
4. ท่านต้องการให้มีการกำหนดเกี่ยวกับการจัดการศึกษา และการสอบ
 - (.....) จัดการเรียนการสอน และทดสอบเพื่อตัดสินผลการเรียนปีละ 1 ครั้ง
 - (.....) จัดการเรียนการสอน และทดสอบเพื่อตัดสินผลการเรียนปีละ 2 ครั้ง
 - (.....) จัดการเรียนการสอน และทดสอบเพื่อตัดสินผลการเรียนปีละ 3 ครั้ง
 - (.....) อื่น ๆ (ระบุ)
5. หลักสูตรการศึกษาที่ท่านมีความต้องการศึกษา ต้องเป็นหลักสูตรที่.....
 - (.....) มหาเถรสมาคมรับรอง หรืออนุญาตให้สมณเพศศึกษาได้แล้วเท่านั้น
 - (.....) กระทรวงศึกษาธิการอนุมัติ และมหาเถรสมาคมอนุญาตให้สมณเพศศึกษาได้
 - (.....) หลักสูตรที่สำนักเรียน จังหวัด หรือภาคทางการปกครองคณะสงฆ์พัฒนาขึ้น
 - (.....) อื่น ๆ ระบุ
6. ถ้าท่านสามารถศึกษาเล่าเรียนได้ ท่านต้องการจะใช้เวลาในการศึกษา ดังนี้
 - (.....) ศึกษาให้สำเร็จครวละหลักสูตร
 - (.....) ศึกษาในช่วงปีเดียวกัน หรือภาคเรียนเดียวกันอย่างน้อยตั้งแต่สองหลักสูตรขึ้นไป
 - (.....) อื่น ๆ ระบุ
7. การจัดแบ่งเวลาเพื่อการจัดการศึกษาในแต่ละวัน ท่านต้องการให้จัดแบ่งออกเป็น.....
 - (.....) วันละหนึ่งรอบเท่านั้น
 - (.....) วันละสองรอบ ตามความเหมาะสมของช่วงเวลา
 - (.....) วันละสามรอบ (รอบเช้า รอบบ่าย และรอบค่ำ)
 - (.....) อื่น ๆ ระบุ

8. ทานต้องการความช่วยเหลือเกี่ยวกับการเข้ารับการศึกษิตามหลักสูตรวิชาทางธรรม คือ.....
- (.....) ควรเป็นการศึกษาที่จัดให้เปล่า โดยรัฐบาล หรือ สำนักเรียนร่วมกันจัด หรือ องค์การอื่น ๆ
- (.....) ผู้เรียนควรจจะร่วมรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการศึกษาไม่เกินร้อยละสิบห้าของค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยต่อคน
- (.....) ผู้เรียนควรจจะร่วมรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการศึกษาไม่เกินร้อยละห้าสิบของค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยต่อคน
- (.....) อื่น ๆ ระบุ

มวค ข.

ความต้องการการศึกษาตามหลักสูตรวิชาสามัญทางโลก

9. ท่านต้องการจะศึกษาตามหลักสูตรวิชาสามัญทางโลกสูงสุด ถึงระดับ
 - (.....) ความรู้ขั้นพื้นฐานเพื่อให้อ่านออก เขียนได้ คิดเลขขั้นต้นได้
 - (.....) ประถมศึกษา หรือ เทียบเท่า
 - (.....) มัธยมศึกษาตอนต้น หรือ เทียบเท่า
 - (.....) มัธยมศึกษาตอนปลาย หรือ เทียบเท่า
 - (.....) อุดมศึกษา หรือ เทียบเท่า
 - (.....) อื่น ๆ ระบุ
10. วิธีการศึกษาให้สำเร็จตามหลักสูตรที่ท่านเลือกในข้อ 9 ท่านต้องการศึกษาโดยวิธี...
 - (.....) ศึกษาในระบบชั้นเรียน
 - (.....) ศึกษาด้วยตนเอง
 - (.....) ศึกษาโดยทางวิทยุ และไปรษณีย์
 - (.....) ศึกษาโดยวิธีการอื่น ๆ (ระบุ)
11. การจัดสำนักเรียนที่ท่านต้องการมากที่สุด คือ.....
 - (.....) จัดให้วัด หรือ สำนัก ทุกแห่งเป็นสำนักเรียน
 - (.....) จัดให้วัด หรือ สำนักที่มีความพร้อมเป็นสำนักเรียนอย่างน้อยหมู่บ้านละ 1 สำนัก
 - (.....) จัดให้วัด หรือ สำนักที่มีความพร้อมเป็นสำนักเรียนอย่างน้อยตำบลละ 1 สำนัก
 - (.....) จัดให้วัด หรือ สำนักที่มีความพร้อมเป็นสำนักเรียนอย่างน้อยอำเภอละ 1 สำนัก
 - (.....) อื่น ๆ ระบุ

12. หลักสูตรวิชาสามัญที่ท่านต้องการศึกษา.....
- (.....) เป็นหลักสูตรเดียวกับนักเรียนปกติ หรือ หลักสูตรที่มหาวิทยาลัยกำหนด
- (.....) เป็นหลักสูตรของกรมศึกษานอกโรงเรียน
- (.....) เป็นหลักสูตรที่กรมศาสนา หรือ มหาเถรสมาคมพัฒนาขึ้น
- (.....) หลักสูตรอื่น ๆ ระบุ
13. ท่านต้องการให้มีการกำหนดเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน และการสอบวัดผล คือ
- (.....) จัดการเรียนการสอน และทดสอบเพื่อวัดผลการเรียน ปีละ 1 ครั้ง
- (.....) จัดการเรียนการสอน และทดสอบเพื่อวัดผลการเรียน ปีละ 2 ครั้ง
- (.....) จัดการเรียนการสอน และทดสอบเพื่อวัดผลการเรียน ปีละ 3 ครั้ง
14. ท่านมีความต้องการจะใช้เวลาเพื่อการศึกษา ดังนี้
- (.....) ต้องการศึกษให้สำเร็จในภาคเรียนเดียวกันหรือปีการศึกษาเดียวกันเพียงหลักสูตรเดียว หรือระดับเดียวเท่านั้น
- (.....) ต้องการศึกษให้สำเร็จไปพร้อม กันในภาคเรียนเดียวกัน หรือปีการศึกษาอย่างน้อยตั้งแต่สองหลักสูตรหรือสองระดับขึ้นไป
- (.....) อื่น ๆ ระบุ
15. การจัดเวลาเพื่อการจัดการศึกษาในแต่ละวันนั้น ท่านต้องการให้จัดแบ่งออกเป็น.....
- (.....) วันละหนึ่งรอบเท่านั้น
- (.....) วันละสองรอบ ตามความเหมาะสมของช่วงระยะเวลา
- (.....) วันละสามรอบ (รอบเช้า รอบบ่าย และรอบค่ำ)
- (.....) อื่น ๆ ระบุ

16. ท่านต้องการความช่วยเหลือเกี่ยวกับการเข้ารับการศึกษ ตามหลักสูตรวิชาสามัญทางโลก
คือ.....

(.....) ควรเป็นการศึกษาที่จัดให้เปล่า โดยรัฐบาล หรือ สำนักเรียนร่วมกันจัด

(.....) ผู้เรียนควรจะร่วมรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการศึกษาไม่เกินร้อยละสิบห้าของค่า
ใช้จ่ายโดยเฉลี่ยต่อคนต่อปี หรือต่อภาคเรียน

(.....) ผู้เรียนควรจะร่วมรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการศึกษาไม่เกินร้อยละห้าสิบของค่า
ใช้จ่ายโดยเฉลี่ยต่อคนต่อปี หรือต่อภาคเรียน

(.....) อื่น ๆ ระบุ

หมวด ก.

ความต้องการการศึกษาตามหลักสูตรวิชาอาชีพทางโลก

17. ท่านต้องการจะศึกษาตามหลักสูตรวิชาอาชีพสูงสุดถึงระดับ
- (.....) หลักสูตรวิชาอาชีพระยะสั้น ๆ ตามความต้องการและความสนใจ เช่น
 วิชางานเลขานุการ วิชาการประดิษฐ์เศษวัสดุ ฯลฯ
- (.....) หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ หรือเทียบเท่าในสาขาวิชาที่เหมาะสมแก่สภาวะ
 ของแม่ชีไทย
- (.....) หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง หรือ เทียบเท่าในสาขาวิชาที่เหมาะสมแก่
 สภาวะของแม่ชีไทย
- (.....) หลักสูตรระดับปริญญาตรีขึ้นไป ในสาขาวิชาที่เหมาะสมแก่สภาวะของแม่ชีไทย
- (.....) อื่น ๆ ระบุ
18. วิธีการศึกษาที่ท่านต้องการใช้ในการศึกษาวิชาชีพ
- (.....) ศึกษาในระบบชั้นเรียน
- (.....) ศึกษาด้วยตนเอง หรือ สอบเทียบความรู้
- (.....) ศึกษาโดยทางวิทยุและไปรษณีย์
- (.....) อื่น ๆ ระบุ
19. การจัดสำนักเรียนสำหรับการศึกษาวิชาอาชีพที่ท่านต้องการมากที่สุด คือ
- (.....) จัดให้วัด หรือ สำนัก ทุกแห่งเป็นสำนักเรียน
- (.....) จัดให้วัด หรือ สำนักที่มีความพร้อมเป็นสำนักเรียนอย่างน้อยหมู่บ้านละ 1 สำนัก
- (.....) จัดให้วัด หรือ สำนักที่มีความพร้อมเป็นสำนักเรียนอย่างน้อยตำบลละ 1 สำนัก
- (.....) จัดให้วัด หรือ สำนักที่มีความพร้อมเป็นสำนักเรียนอย่างน้อยอำเภอละ 1 สำนัก
- (.....) อื่น ๆ ระบุ

20. หลักสูตรวิชาชีพที่ท่านต้องการ จะต้องเป็น

- (.....) หลักสูตรที่กระทรวงศึกษาธิการ หรือ มหาเถรสมาคมรับรอง และกำหนดว่า เป็นหลักสูตรที่มีความเหมาะสมแก่สมณเพศที่จะเข้ารับการศึกษได้
- (.....) หลักสูตรที่จัดขึ้นโดยสำนักเรียน หรือ จังหวัด หรือภาคการปกครองคณะสงฆ์ พัฒนาขึ้นและได้รับอนุมัติจากมหาเถรสมาคมให้ใช้จัดการศึกษาสำหรับสมณเพศได้
- (.....) หลักสูตรที่จัดขึ้นโดยบุคคล หรือ กลุ่มบุคคล หรือ นิติบุคคลซึ่งมีสถานที่เรียน และ ครูผู้สอนที่เหมาะสมแก่สภาวะของแม่ชีได้
- (.....) หลักสูตรทุกหลักสูตรที่กล่าวข้างต้น ที่มีความสนใจและต้องการพัฒนาตนเอง เป็นพิเศษ
- (.....) อื่น ๆ ระบุ

21. ท่านต้องการให้มีการจัดการเรียนการสอน และการทดสอบเพื่อตัดสินผลการเรียน ดังนี้

- (.....) จัดการเรียนการสอน และทดสอบเพื่อวัดผลการเรียน ปีละ 1 ครั้ง
- (.....) จัดการเรียนการสอน และทดสอบเพื่อวัดผลการเรียน ปีละ 2 ครั้ง
- (.....) จัดการเรียนการสอน และทดสอบเพื่อวัดผลการเรียน ปีละ 3 ครั้ง
- (.....) อื่น ๆ ระบุ

22. ท่านมีความต้องการจะใช้เวลาเพื่อการศึกษา ดังนี้

- (.....) ต้องการศึกษให้สำเร็จในภาคเรียนเดียวกันหรือปีการศึกษาเดียวกันเพียง หนึ่งหลักสูตร หรือหนึ่งระดับเท่านั้น
- (.....) ต้องการศึกษให้สำเร็จในภาคเรียนเดียวกัน หรือปีการศึกษาอย่างน้อยตั้งแต่ สองหลักสูตรหรือสองระดับขึ้นไป
- (.....) อื่น ๆ ระบุ

23. การจัดแบ่งเวลาเพื่อการศึกษาตามหลักสูตรวิชาชีพนั้น ท่านต้องการให้จัดแบ่งออกเป็น.....

- (.....) วันละหนึ่งรอบเท่านั้น
- (.....) วันละสองรอบ ตามความเหมาะสมของช่วงระยะเวลา
- (.....) วันละสามรอบ (รอบเช้า รอบบ่าย และรอบค่ำ)
- (.....) อื่น ๆ ระบุ

24. ท่านต้องการความช่วยเหลือเกี่ยวกับการเข้ารับการศึกษ ตามหลักสูตรวิชาชีพ คือ
- (.....) ควรเป็นการศึกษาที่จัดให้เปล่า โดยรัฐบาล หรือ สำนักเรียนร่วมกันจัด
- (.....) ผู้เรียนควรจะร่วมรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการศึกษาไม่เกินร้อยละสิบห้าของค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยต่อคนต่อปี หรือต่อภาคเรียน หรือต่อหลักสูตรแต่ละระดับ
- (.....) ผู้เรียนควรจะร่วมรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการศึกษาไม่เกินร้อยละห้าสิบของค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยต่อคนต่อปี หรือต่อภาคเรียน หรือต่อหลักสูตรแต่ละระดับ
- (.....) อื่น ๆ ระบุ
25. โดยสรุปแล้ว ความรู้สึกต้องการที่แท้จริงของท่านที่เข้ามาบวชขึ้นนั้น ท่านได้กำหนดเป้าหมายชีวิตในอนาคตไว้ว่า
- (.....) ต้องการอยู่เงียบ ๆ อย่างสงบ
- (.....) ต้องการสนับสนุนช่วยเหลือพระศาสนาและสังคมเท่าที่จะทำได้
- (.....) ต้องการให้มีโอกาสได้ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมทั้งทางโลก และทางธรรม
- (.....) อื่น ๆ ระบุ

ขณะนี้ ท่านได้กรูณาตอบแบบสอบถามมาเสร็จสิ้นทุกข้อแล้ว ก่อนที่จะเก็บรวบรวมเพื่อส่งคืน ขอความกรุณาท่านได้โปรดพิจารณาทบทวน และตรวจสอบอีกครั้งหนึ่งว่า ได้ตอบแบบสอบถามครบถ้วนทุกข้อหรือไม่ และการตอบแต่ละข้อนั้น ตรงตามเจตนาที่ระบุไว้ในคำชี้แจงหรือไม่ จักเป็นพระคุณยิ่ง

ขอขอบคุณ.

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ นายประเสริฐ ชื่อสกุล ทองเกตุ

เกิดวันที่ 27 เดือนมกราคม พุทธศักราช 2501

สถานที่เกิด บ้านเลขที่ 234 หมู่ 10 ตำบลท่าเรือ

สถานศึกษาปัจจุบัน อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช

46/28 ซอยกล้วยน้ำไท ถ.สุขุมวิท 42 พระโขนง กรุงเทพฯ
10110 โทร. 391-0234, 392-8902

ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน ศึกษาธิการอำเภอกิ่งอำเภอยะนรี สำนักงานศึกษาธิการอำเภอ
กิ่งอำเภอยะนรี จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ประวัติการศึกษา

- พ.ศ. 2518 มัธยมศึกษาปีที่ 3 จากโรงเรียนนครวิทยา
- พ.ศ. 2520 ประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา จากวิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช
- พ.ศ. 2522 ประกาศนียบัตรพิเศษครูมัธยม จากกรมการฝึกหัดครู
- พ.ศ. 2526 ปริญญาศึกษาศาสตรบัณฑิต (เกียรตินิยมอันดับ 2)
จากมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- พ.ศ. 2534 ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา)
จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

ประวัติการทำงาน

- พ.ศ. 2521 ครู 1 ระดับ 1 โรงเรียนบ้านนา อ.ปลายพระยา จ.กระบี่
- พ.ศ. 2522 ครู 2 ระดับ 2 โรงเรียนวัดบ้านนา อ.ปลายพระยา จ.กระบี่
- พ.ศ. 2525 อาจารย์ 1 ระดับ 3 โรงเรียนวัดโคก สบอ.เมืองนครศรีธรรมราช
- พ.ศ. 2526 ครูใหญ่โรงเรียนวัดโคก สบอ.เมืองนครศรีธรรมราช
- พ.ศ. 2528 ศึกษาพิเศษ 4 สบจ.นครศรีธรรมราช
- พ.ศ. 2529 ผู้ช่วยศึกษาธิการอำเภอ กิ่งอำเภอบ้านนาเดิม จังหวัดสุราษฎร์ธานี
- พ.ศ. 2532 ผู้ช่วยศึกษาธิการอำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี
- พ.ศ. 2533 ศึกษาธิการอำเภอกิ่งอำเภอยะนรี จังหวัดสุราษฎร์ธานี

เหตุผลของการตัดสินใจวิชาชีพและความต้องการการศึกษาของแม่ชีไทย

บทคัดย่อ

ของ-

ประเสริฐ ทองเกตุ

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการบริหารการศึกษา

เมษายน 2534

จุดมุ่งหมายของการวิจัยนี้ เพื่อศึกษาเหตุผลของการตัดสินใจวชิและความต้องการ การศึกษาของแม่ชีไทยและเปรียบเทียบความต้องการการศึกษาของแม่ชีไทยที่มีลักษณะทางชีวสังคม แต่ละด้านต่างกัน โดยศึกษามาจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นแม่ชีไทย จำนวน 353 รูป ที่พำนักประจำ อยู่ในวัดหรือสำนักที่ได้ขึ้นทะเบียนเป็นสมาชิกของสถาบันแม่ชีไทย จาก 8 จังหวัดทั่วประเทศ เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าร้อยละ และการทดสอบ ไค-สแควร์ (Chi-Square) เปรียบเทียบความต้องการการศึกษาซึ่งจำแนกตามตัวแปรแต่ละด้าน

ผลการวิจัยพบว่า

1. เหตุผลสำคัญที่แม่ชีไทยส่วนใหญ่ตัดสินใจวชิ เนื่องจากมีความศรัทธาใน หลักธรรม และเพื่อความเป็นสิริมงคลแก่ชีวิต มากที่สุด และเพื่อแก้บน สะเดาะห์เคราะห์ ความเชื่อ ในเรื่องของอำนาจเหนือธรรมชาติ ส่วนเหตุผลที่ไม่สำคัญได้แก่ การแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเองหรือ ครอบครัว การต้องการพัฒนาความรู้คุณวุฒิ และความก้าวหน้าของชีวิตในอนาคต การไม่มีผู้อุปการะ เลี้ยงดู การต้องการช่วยเหลือพระศาสนาและสังคม ต้องการชีวิตที่สงบสุข บุคคลอื่นเชิญชวน ชักจูง และ ความต้องการความช่วยเหลือทางด้านปัจจัยขั้นพื้นฐาน

2. แม่ชีไทยส่วนใหญ่ต้องการศึกษาตามหลักสูตรวิชาทางธรรม วิชาสามัญทางโลก และวิชาอาชีพทางโลกสูงสุด เพียงระดับขั้นพื้นฐานเท่านั้น มีจำนวนน้อยที่ต้องการรับการศึกษาใน ระดับสูง ๆ ทั้งนี้โดยทั่วไปแล้ว แม่ชีไทยต้องการให้รัฐหรือสำนักเรียนจัดการศึกษาทุกหลักสูตร เป็นแบบให้เปล่า ในระบบชั้นเรียนภายในวัดหรือสำนักซึ่งสังกัดอยู่ โดยให้จัดแต่ละภาคเรียนหรือ แต่ละปีการศึกษา เพียงหลักสูตรเดียวหรือระดับเดียว ในแต่ละวันให้จัดหลักสูตรรอบและให้จัดการ ทดสอบตัดสินผลการเรียนเพื่อเลื่อนชั้นหรือเลื่อนระดับเพียงภาคเรียนและ/ปีการศึกษาละครั้ง ส่วน ด้านมาตรฐานของหลักสูตร ต้องเป็นหลักสูตรที่กระทรวงศึกษาธิการหรือกรมการศาสนาและมหาวิทยาลัย สมาคมอนุมติและอนุญาโตให้ใช้จัดสำหรับสมณเพศได้แล้วเท่านั้น

3. ผลการเปรียบเทียบความต้องการการศึกษาของแม่ชีไทย พบว่าปัจจัยทางชีว สังคมของแม่ชีไทยเป็นตัวแปรสำคัญที่ทำให้ความต้องการการศึกษาของแม่ชีไทยแตกต่างกันหลาย ประเด็น ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้บางส่วน

ผู้วิจัยได้เสนอแนวทางและโครงการในการพัฒนาการศึกษาของแม่ชีไทยไว้เพื่อให้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้นำไปเป็นข้อมูลพื้นฐานที่จะพิจารณาคำเนินการต่อไป

REASONS TO ENTER THE NUNHOOD AND EDUCATIONAL NEEDS
OF THE THAI-NUNS.

AN ABSTRACT

BY

PRASERT THONGGEAT

Presented in partial fulfillment of the requirement for the
master of Education degree in Educational Administration
at Srinakharinwirot University

April 1991

The objectives of this research were to study the reasons to enter the nunhood and the educational needs of the Thai Buddhist nuns and also to compare the educational needs of the Thai nuns having different socio - economic backgrounds. The samples consisted of 353 Thai nuns staying at the buddhist nun stations or temples registered under the Thai nun Institute from eight provinces from all parts of the country. The Instrument used for this research was the questionnaire constructed by the researcher. The percentage, the chi-square were applied in order to analyze and compare the educational needs of the Thai nuns.

It was found that :-

1. The significant reasons of entering the nunhood were the loyal trust in the Lord Buddha preaching. The expecting of happy and superlative life and the belief in superstitions. The other reasons : solving the family's problem, seeking the better change for the betterment of future, lacking of patrons, supporting the Buddhist religion and society, seeking the peaceful life, following one's persuasion and satisfying the basic needs (food and shelter) were not the significant reasons.

2. The Thai nuns showed their interest in education opportunities both in the religious and general fields but only in the basic levels. Only few of them wanted to study in the higher levels. The needed education should be given by the government or the temples free of charge, the class

should be organized in the temples, day time class with instruction and evaluation should be done in the semester or academic year system. Curriculum should be constructed under the consideration of the Ministry of Education, the Department of Religion and the Association of the Supreme Priests.

3. The educational needs of the Thai nuns varied extensively and the socio - economic backgrounds played important roles in the educational needs variation.

The researcher also suggested various ways to improve the image and education of the Thai nuns. The project for educational development of the Thai nuns was also introduced to the institutes responsible for the betterment of image and quality of the Thai nuns.